

Alina Mikkola

VAPAA JA VASTUULLINEN

Tyttöyden merkityksiä sukupuolittuneessa
alkoholikulttuurissa sober curious -ilmiön kontekstissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
lokakuu 2023

TIIVISTELMÄ

Alina Mikkola: Vapaa ja vastuullinen. Tyttöyden merkityksiä sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa sober curious -ilmiön kontekstissa.

Pro Gradu -tutkielma.

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tutkinto-ohjelma

Lokakuu 2023

Tässä pro gradu -tutkielmassa paneudutaan tyttöyden ja alkoholikulttuurin risteysiin. Alkoholikulttuurin sukupuolittuneen historian jatkumossa naisten juominen on vasta hetken ollut sosiaalisesti hyväksyttävää. 2020-luvun nuoret aikuiset ovat kuitenkin kasvaneet maailmaan, jossa on selvää, että myös naiset juhlivat kosteasti. Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia merkityksiä sukupuoli saa suhteessa nykypäivän alkoholikulttuuriin. Tyttöyden merkityksiä sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa tulkitaan sosiaalisen median aikakaudella kuplivan sober curious -ilmiön viitekehyksessä. Sober curious on erityisesti Instagramista julkiseen keskusteluun noussut kulttuurinen ilmiö, joka haastaa alkoholinormatiivisen kulttuurin itseäänselvyyksiä ja kutsuu yksilöitä pohtimaan alkoholisuhdettaan. Merkittävä osa sober curious -keskustelijoista ja -vaikuttajista on nuoria naisia.

Tutkielmassa perehdytään sukupuolittuneen alkoholikulttuurin historiaan sekä nykypäivän virtauksiin, niin juomiseen kuin juomattomuuteenkin. Teoreettisena viitekehyksenä hyödynnetään foucault'laisen ajattelun perintönä syntynyttä hallinnan analytiikkaa sekä Judith Butlerin performatiivisen sukupuolen käsitteistöä. Sovellan Foucault'n minätekniikan käsitettä, jolla kuvataan yksilöiden harjoittamia keinoja toteuttaa itseään ja tavoitella hyvää elämää. Tutkielma on konstruktionistinen ja refleksiivinen tulkinta 2020-luvun kulttuurisista virtauksista, joiden peilinä toimivat sober curious -ilmiön kontekstissa käydyt keskustelut tyttöydestä.

Tutkimusaineisto koostuu Instagramista alkunsa saaneen Darravapaa-yhteisön sisällöistä. Analysoimani sisällöt ovat Instagram-live-keskusteluja sekä Yle Areenassa julkaistun Darravapaa-podcastin jakso. Keskusteluja lähestytään sosiaalisen median vaikuttajasisältöinä ja tulkitaan diskurssianalyysin menetelmin. Teoreettisen kehyksen käsitteistö toimii myös menetelmällisenä työkaluna, ja sen avulla jäsenetään aineistosta tehtyjä havaintoja.

Tutkimustuloksena aineistosta paikantuu kaksi keskeistä tyttöyden merkityssysteemiä: tyttöys projektina ja itsekurina. Nämä merkityssysteemit syntyvät vuorovaikutuksessa sukupuolittuneen alkoholikulttuurin normiston ja sober curious -ilmiössä yksilöille avautuvien uusien mahdollisuuksien kanssa. Tyttöyden projektissa nuoret naiset sekä vapautuvat ja toteuttavat itseään sekä vastaavat yhteiskunnan heille asettamiin odotuksiin. Itsekuri toimii puolestaan työkaluna, jonka avulla saavutetaan sekä vapautta että mahdutetaan itseä sosiaaliseen normistoon sopivaksi.

Tyttöyden projektin ja itsekurin kautta nuoret naiset tuottavat itsestään vapaita ja vastuullisia yksilöitä. Vapauden ja vastuullisuuden yhtäaikainen ilmentäminen vaatii yksilöiltä ristiriitaisten odotusten yhteensovittamista. Aikamme alkoholikulttuurissa nuorilta naisilta esimerkiksi odotetaan kosteita juhlatapoja ja vapautumista performoivaa juhlimista mutta myös kehollisella itsekurilla ylläpidettyä kulttuurisesti hyväksyttävää feminiinisyyttä. Onnistuakseen tässä projektissa on esimerkiksi säädeltävä humalaa ja itsen heteroseksuaalista näkyvyyttä yöelämässä. Vastuullisen yksilön rakennusprojektissa nuoret naiset kokevat olevansa veloitettuja esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden kannatteluun ja tiedostavaan kuluttamiseen. Sosiaalisen median aikakaudella tiedostavuuden ja vastuullisuuden vaatimukset ovat aiempaa intensiivisemmin läsnä yksilöiden elämässä.

Tutkielman tulokset ilmentävät länsimaisen yksilökeskeisen kulttuurin sovelluksia 2020-luvulla. Loputtomiksi piirtyvässä minuuden projekteissa ja itsekurin vaatimuksissa näkyy aikalaisuus, jossa yksilön keskeiseksi elämäntehtäväksi piirtyy ehyen minuuden ja oman onnen rakentaminen. Tutkielman tuloksissa artikuloituvat esiin myös projektit ja itsekurin sukupuolittuneet muodot alkoholikulttuurin viitekehyksessä. Tyttöyden projektin ja itsekurin muodot liittyvät esimerkiksi nuorille naisille turvattoman yöelämän riskien hallintaan. Sober curious muuttaa alkoholinormatiivista yhteiskuntaa ja toimii nuorille naisille myös kulttuurisena tilana, jossa tyttöyden normit väljentyvät. Näin yksilöille avautuu uudenlaisia rakenteellisia mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Uudet mahdollisuudet avaavat tilaa vapaudelle, mutta samalla ne tuovat mukanaan myös uusia veloitteita.

Avainsanat: tyttöys, alkoholikulttuuri, sober curious, hallinnallisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisälllys

1	Johdanto	1
1.1	Yksityisestä yleiseen	4
1.2	Tyttöyttä tutkimassa	7
1.3	Tutkimuskysymykset	9
2	Tutkielman taustoitus	10
2.1	Terapeuttinen kulttuuri ja self-help	10
2.2	Sukupuolittuneen alkoholikulttuurin historiaa	12
2.3	Sukupuoli alkoholikulttuurin kompassina ja työkaluna	16
2.4	Näkökulmia raittiuteen 2020-luvulla	19
3	Teoria ja käsitteet	22
3.1	Performatiivinen sukupuoli	22
3.2	Hallinnan analytiikka: vapautta ja kontrollia	23
3.2.1	Minäteknologian käsite	25
3.2.2	Biovallan käsite ja hyvinvointiaate	26
3.3	Sukupuolittunut kehollinen hallinta	27
3.4	Yksilö kuluttajakansalaisena	30
4	Tutkimuksen toteutus	32
4.1	Tutkimusaineistona somesisällöt ja podcast	32
4.2	Tutkimuksen eettisyys ja aineiston äänet	34
4.3	Tutkimusmenetelmä	37
4.4	Aineiston prosessointi ja analyysin teko	40
5	Tulokset	42
5.1	Tyttöys projektina	42
5.1.1	Tietoiset valinnat, itsetuntemus ja onnen rakentaminen	43
5.1.2	Raitistelu emansipatorisena kokemuksena: sukupuolen performanssit muutoksessa	45
5.1.3	Kumouksen ja kurinpidon rajanvedot	47
5.2	Tyttöys itsekurina	49
5.2.1	Turvallisuutta ylläpitävä itsekuri	49
5.2.2	Tiedostava ja harkittu minä	53
5.2.3	Nuoret naiset kuluttajakansalaisina	57
5.2.4	Sober curious itsekurin rationaliteettina	58
6	Johtopäätökset	62
6.1	Yhteenveto	62
6.2	Ajankuvaa pienoisuniversumissa	65
6.3	Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusehdotuksia	67
	Lähteet	70

1 Johdanto

Tämä tutkielma paneutuu tyttöyden ja alkoholikulttuurin risteuksiin. Alkoholikulttuurin sukupuolittuneen historian jatkumossa naisten juominen on vasta hetken ollut sosiaalisesti hyväksyttävää. 2020-luvun nuoret aikuiset ovat kuitenkin kasvaneet maailmaan, jossa on selvää, että myös naiset juhlivat kosteasti. Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia merkityksiä sukupuoli saa suhteessa nykypäivän alkoholikulttuuriin. Tyttöyden merkityksiä sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa tulkitaan sosiaalisen median aikakaudella kuplivan sober curious -ilmiön viitekehyksessä.

Sober curious on sosiaalisesta mediasta ja eritoten Instagramista julkiseen keskusteluun nousut kulttuurinen ilmiö. Se haastaa alkoholinormatiivisen kulttuurin itsestäänselvyyksiä ja kutsuu pohtimaan yksilön alkoholisuhdetta. Vuonna 2018 sanapari ”sober curious” esiintyi ensimmäistä kertaa toimittaja Ruby Warringtonin esikoisteoksessa (Warrington 2019). Warringtonin omaelämäkerronnallinen kirja ja sitä seurannut podcast nousivat nopeasti maailmanlaajuisiksi Instagram-ilmiöksi. Tätä kirjoittaessani lokakuussa 2023 aihetunnisteella #sobercurious on Instagramissa 617 000 julkaisua.

2020-luvun taitteessa sober curious rantautui vähitellen myös Suomeen. Vuonna 2019 ilmestyi toimittaja Ani Kellomäen teos *Tiedostavan siemilun taito*, joka oli ensimmäinen suomenkielinen alkuperäisteos uuden aallon tiedostavan alkoholinkäytön puolesta. Pian keskustelut alkoholisuhteesta alkoivat kuplia suomenkielisessä Instagramissa.¹ Keskeiseksi suomalaisen sober curious -keskustelun ääneksi on muutaman vuoden aikana vakiintunut Laura Wathenin ja Katri Ylisen perustama Darravapaa. Darravapaan Instagram-tili perustettiin keväällä 2021, ja sillä oli tutkielman kirjoitushetkellä lokakuussa 2023 lähes 26 000 seuraajaa. Instagram-tilistä on kasvanut ilmiö ja yhteisö; sen sateenvarjon alla on julkaistu kaksi kirjaa ja 18 jakson

---

¹ Vuosien 2020 ja 2021 aikana Instagramissa useat käyttäjät, kuten @sobermimmi, @holiton_helmi ja @hannatikander alkoivat jakaa sisältöjä alkoholisuhteen ja raittiuden pohtimisesta. Tikander pitää myös Selvin Päin -podcastia ja julkaisi saman nimisen esikoiskirjansa vuonna 2022 (Selvin päin 2023 a).

verran Yle Areenan julkaisemaa podcastia. Tämän lisäksi Darravapaan Lauran ja Katrin perustama *Sober Furious* järjestää päihteettömiä juhlia Suomen suurimpien kaupunkien yökerhoissa (Darravapaa 2023 a).

Darravapaan toimintalogiikaksi on vakiintunut yhteisöllinen ote, jossa tili jakaa seuraajiensa kanssa käytyjä keskusteluja, synnyttäen lisää keskustelua kommenttikentässä. Tilillä on järjestetty kaverihakuja, joissa seuraajat ovat voineet kirjekaveri-ilmiön tapaan löytää samanhenkisiä ystäviä asuinpaikkakunnaltaan. Yksi vuorovaikutteisuuden ja yhteisöllisyyden vakiintunut muoto on myös Instagramissa pidetyt livelähetykset, joissa tilin ylläpitäjät Wathen ja Ylinen käyvät raittiutta sivuavia keskusteluja vaihtuvien vieraiden kanssa.

Sober curious -ilmiötä kritisoidaan usein tarpeettomaksi koetusta brändäyksestä. Esimerkiksi Helsingin Sanomien (8.1.2023) kolumnissa *On ilmiöitä pidellyt* toimittaja Arttu Seppänen kuvaa self-help-kirjallisuuden ja mindfulness-puheen aikakauden perisynniksi sitä, että ikaikaisille ilmiöille annetaan uusia englanninkielisiä nimiä. Seppänen tarjoaa selitykseksi kaupallisia motiiveja: universaaleja ilmiöitä kehystetään trendikkääseen, sosiaalisessa mediassa helposti markkinoitavaan tuotemuotoon. (HS 2023.) Seppäsen kolumnin kaltaiset kriittiset puheenvuorot ovat tarpeellisia, jotta saisimme otetta vaikuttajamarkkinoinnin kyllästämästä julkisesta keskustelusta 2020-luvulla. Kuluttamisen muodot kehittyvät, ja kaupallisuuden tunnistaminen on käynyt entistä monimutkaisemmaksi. Tällaisesta sober curious -ilmiön arkkikriitikistä puuttuu kuitenkin tärkeä näkökulma: tyttöyden ja naiseuden kokemusten risteys sukupuolittuneen alkoholikulttuurin kanssa. Tässä tutkielmassa paneudutaan sober curious -ilmiön viitekehyksessä esiin artikuloituihin tyttöyden merkityksiin.

Sober curious -vaikuttajista merkittävä osa on nuoria naisia. 2019 Helsingin Sanomat kirjoitti lontoolaisesta Millie Goochista, joka tunnetaan myös Instagramissa toimivan Sober Girl Societyn perustajana. Artikkelin kirjoitushetkellä tilillä oli seuraajia lähes 50 000, ja tämän tutkielman tekohetkellä lokakuussa 2023 määrä on kohonnut yli 200 000 seuraajaan. Luovuttuaan alkoholista Gooch kääntyi sosiaalisen median puoleen, sillä hän ei kokenut samaistuvansa miehisen AA-liikkeen perinteeseen tai viiniä tissuttelevaan kotirouvan representaatioon. (HS 2019.)

Sosiologi Emily Nicholls (esim. 2021) on tutkinut Britanniassa sober curious -viitekehykseen asettuneita nuoria naisia. Tutkimuksissaan Nicholls on tunnistanut ilmiön sukupuolittuneisuuden ja erilaisten online-yhteisöjen merkityksen elämänmuutoksessa. Vertaistuella ja samastumisella on väliä. Perinteikkäät vertaistukiryhmät, kuten AA, ovat usein miesvaltaisia tiloja. Niissä myös tapa lähestyä raittiutta rakentuu useammin toipumispuheen kautta. (ks. esim. Sanders 2019.) Muun muassa näillä seikoilla Nicholls perustelee sitä, miksi nuoret naiset useammin kokevat tarvetta hakeutua erilaisten uusien sober curious -ryhmien äärelle. (Nicholls 2021, 769–779.) Nichollsin ja muiden sober curious -tutkijoiden (esim. Lennox, Emsie, Sweeting & Lyons 2018) työt ovat luoneet perustuksia uuden ilmiön yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle. Aiempaan tutkimuksen luomiin perustuksiin nojaten on mahdollisuus lähteä tutkimaan hienovaraisempia nyansseja, joita 2020-luvun sukupuolittuneeseen alkoholikulttuuriin kietoutuu nuorten naisten perspektiivistä (Nicholls 2016, 88).

Sober curious -ilmiölle ei ole vielä vakiintunutta suomenkielistä ilmausta, ja sitä on ylipäättään tutkittu suomen kielellä vasta varsin vähän. Tutkimusaineistokseni valikoituneiden Darravapaa-sisältöjen parissa käytetään usein sanaa *raitistelu*. Raitistelu pitää sisällään humoristissävyytteisen asettumisen osaksi suomalaisen raittiuskulttuurin historian jatkumoa kuitenkin tehden eroa 1800- ja 1900-lukujen raittiusdiskursseihin. Raitistelu pitää sisällään ajatuksen joustavuudesta: raitistella voi yhtenä iltana tai viettäen aikuiselämänsä ensimmäisen pitkän, täysin raittiin ajanjakson kokeilumielessä. Raitistelu voi merkitä saunakaljan tai kilisteluskumpan vaihtamista matala-alkoholiseen tai alkoholittomaan versioon. Toisaalta raitistelu voi merkitä sitä, että haastaa itsensä juhlimaan kuten ennen, mutta täysin ilman alkoholia ja muita päihkeitä. Avaan suomalaisen alkoholikulttuurihistorian juuria tarkemmin luvussa 2.2.

Seuraavaksi syvennyn tutkimuksen paikantumista määrittävien koordinaattien äärelle ja pohdin positiotani tutkijana suhteessa tutkimusaiheeseeni. Tämän jälkeen määrittelen työn tutkimustehtävän ja esitän tutkimuskysymykset. Perehdyn aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja valan työn teoreettisen perustuksen, jonka jälkeen esittelen tutkimusaineistoni ja syvennän työn eettistä pohdintaa. Tämän jälkeen pureudun analyysin vaiheisiin ja käyttämäni metodologiaan, joka ammentaa diskurssianalyysin tutkimusperinteestä. Esittelen analyysin tulosten tu-

eksi otteita aineistosta ja keskustelutan tuloksia aiemman tutkimuksen kanssa. Lopuksi tarkastelen tutkimustuloksia laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa, arvioin työni rajoituksia ja esitän jatkotutkimuksen suuntaviivoja.

Tutkielman teossa on hyödynnetty kahta eri tekoälysovellusta. MS Wordin tekoälyyn pohjautuva sanelin toimi aineiston litteroinnissa alkuvaiheen työkaluna. Avaan AI-sanelimen käyttöä tarkemmin luvussa 4.4. Keskustelemaa ChatGPT-tekoälysovellusta on hyödynnetty tutkielman tekstin hiomisessa (ChatGPT, 2023). Olen syöttänyt tekoälylle jo valmiina pitämäni tekstiä ja pyytänyt ehdottamaan, miten tekstiä voisi muotoilla uudelleen. Tekoälyn tuottamat uudelleenmuotoilut ovat toimineet tekstin työstämistä oivalluttavina aineksina, mutta mikään tutkielman osa ei ole pelkästään tekoälyn kirjoittama.

1.1 Yksityisestä yleiseen

Feministisen metodologian oivaltava ohjenuora ”tutki sieltä missä seisot” kuvaa hyvin tämän tutkielman tutkimusasetelman lähtökohtia. Feministinen tutkimus on kritisoinut akateemisen maailman perinteisesti arvostamaa kriittistä etäisyyttä tutkimuksen kohteeseen. Kriittisen etäisyyden ihanteen pyrkimyksenä on ollut tutkimuksen laadun ja tieteellisyyden varmistaminen siten, että tutkija selkeästi erottuu tutkittavistaan. Tällaista ajatusta tiedon tuotannosta voidaan nimittää objektiivisuusharhaksi, sillä se pyrkii katsomaan sosiaalista maailmaa ylhäältä päin ikään kuin tutkimastaan irrallisena. Tieto on kuitenkin aina paikantunutta ja syntyy jossakin kontekstissa, vuorovaikutuksen tuloksena (Denzin & Giardina 2007). Esimerkiksi Spivak (2016) kannustaa tutkijoita hyödyntämään kriittisen etäisyyden sijasta *kriittistä intiimiyttä*, eli tutkimaan rohkeasti ja avoimesti myös tutkijaa itseään lähellä olevia ilmiöitä. Pro gradu -tutkielmaani kirjoittaessani olen 25-vuotias ihminen, joka on kasvanut aikuiseksi samastuen tytön sosiaalisen kategoriaan. Kriittisen intiimiyden ajatusta soveltaakseni kuvailen seuraavaksi hieman omaa suhdettani tutkielman aiheeseen.

”Muistan kokeneeni alkoholikeskeisen maailman painostavaksi ja itselleni haastavaksi aina teini-iästä alkaen. Humalajuominen oli sosiaalisessa viitekehysessäni normaali tapa ilmentää muun muassa vapautta, iloa ja rentoutumista. En koskaan erityisemmin nauttinut humalasta. Pian alkuillan kuplinnan jälkeen koin usein oloni väkinäiseksi yrittäessäni pitää hauskaa, kuten kuului; juoma kädessä ja känni kehossa.

Moni kokee vaikeutta löytää itseään kostean ilonpidon normistosta, ja alkoholisuhteen kipukohdat kiinnittyvätkin mitä erilaisimpiin kokemuksiin tai akateemisesti ilmaistuna, intersektionaalisiin subjektipositioihin. Itselläni tämä paikantui ennen muuta tyttöyteen, ja tyttöydellä tarkoitan sitä altavastaajan asemaa, joka tässä sosiaalisessa maailmankaikkeudessa liittyy feminiiniseen kehoon ja nuoruuteen: Tyttö kohtaa tytöttelyä, kyseenalaistusta, pienentämistä ja mitätöintiä. Tyttö joutuu todistelemaan osaamistaan, hauskuuttaan ja toleranssiaan tullakseen nähdyksi tasavertaisena suhteessa muihin. Tyttö on pehmeä ja ihana, ja tavallaan sekä hyvä että huono juuri siksi. Kulutin alkoholia, koska uskoin, että siten olisin rento ja hyvä tyyppi, enkä pistäisi herkkyyksineni kenenkään silmään. Pystyisin juomaan shottin kirkasta ilman, että ilmekään värähtäisi söpöillä ja feminiinisillä kasvoillani.

Vuonna 2019 päädyin sober curious -sisältöjen pariin ja löysin niistä uudenlaisen samastumispinnan kokemuksilleni. Raitistelutarinoiden kirjossa yhdistävänä tekijänä olivat kertomukset väkinäisen hauskan ylläpidosta ja jonkinlaisesta altavastaajan tai todistelijan asemasta. Silloin minulle aukesi, että minähän voisin itse asiassa tehdä jatkossa juuri niin kuin haluan: juoda tai olla juomatta, kunhan kuuntelen itseäni.”

Henkilökohtaiset ja vapauttavat oivallukset herättivät minussa sosiologina kysymyksiä. Miksi samastun tähän? Miksi koen sober curious -sisällöt vapauttavina? Miksi suuri osa sober curious -vaikuttajista on juuri kaltaisiani nuoria naisia?

Tutkijan omien tunteiden ja kokemusten valottaminen liittyy sosiologi Rhea Ashley Hoskinin (2022) perään kuuluttamaan *tutkimuksen feminisoimiseen*. Hoskinin argumentti on, että sosiologisessa tutkimuksessa tutkijan position avaaminen jää usein pintapuoliseksi. Sosiologian tieteenalan lävistää kyllä jaettu käsitys maailman konstruktionalistisesta luonteesta, mutta tutkijan ääneltä odotetaan Hoskinin mukaan yhä omien tunteiden ja kokemusten häivyttämistä, sillä ne ”eivät kuulu” tieteelliseen tekstiin. (Hoskin 2022.) Sosiologina haluan uskaltaa rikkoa tätä perinteistä kaavaa ja kirjoittaa myös omista kokemuksistani ja tunteistani.

Omaelämäkerronnallista johdantoa voidaan pitää akateemiseen tekstiin sopimattomana tyylikeinona. Tällaisen tulkinnan muodostumiseen vaikuttaa Hoskinin mukaan akateemisen maailman maskuliiniset normit, esimerkiksi ihanne tunteiden ja henkilökohtaisen häivyttämisestä. (Hoskin 2022, 6.) Tieto on kuitenkin luonteeltaan paitsi konstruktivistista ja myös paikantunutta (Haraway 1988). Henkilökohtaisesta kirjoittamalla pyrkimyksenäni on valottaa lukijalle sitä, miten tämän pro gradun tutkimusasetelma alkoi saada muotoaan. Avaamalla jotain omaa,

avaan lukijalle kokemusten kartan, joka auttoi minua sosiologina pääsemään tutkimuskysymysten äärelle.

Kyse on myös arvovalinnasta. Jos tutkisin tyttöyttä ja alkoholikulttuuria häivyttämällä itseni ja omat kokemukseni, tulisin lopulta vahvistaneeksi kulttuurista tarinaa, jossa tyttöjen kokemukset nähdään liian tunteellisina ja siksi vähäpätöisinä. Sosiologina haluan käyttää ääntäni monimuotoisen ja yhdenvertaisen maailman rakentamiseen. Siellä järki ja tunne eivät ole toistensa vastakohtia vaan rinnakkaisia resursseja tutkimuksen tekemisessä. Myös sosiologi C. Wright Mills (1959) kannustaa tutkijaa leikkimään eri perspektiiveillä, yksityisen ja julkisen rajapinnoilla. Niin hänen mukaansa voi päästä käsiksi sosiaalisesti rakentuneisiin kokemusten kudelmiin, joissa yksilön kokemukset voivat toimia jonkin yhteiskunnallisesti jaetun ilmentymänä. (Mills 1959.) Hoskinin ja Millsin kehottamana tartun johonkin yksityiseen ja hyödynnän sitä sosiologisen tutkimuksen sytykkeenä.

Tämän tutkielman teossa omakohtainen kokemus alkoholikulttuurista ja tyttöydestä toimi aiemmin epähuomioon jääneenä reaktiivina: alkoholikulttuurin normittama sosiaalinen paine loi ristiriidan yksilön henkilökohtaisen mukavuuden ja kulttuuristen odotusten välille. Oivallus ristiriidasta toimi katalyyttinä, joka sai kysymään kysymyksiä, etsiytymään sober curious -so-mesisältöjen sekä sosiologisen self-help-tutkimuksen äärelle ja lopulta luonnostelemaan pro gradu -tutkielmaa tyttöydestä sukupuolittuneesta alkoholikulttuurissa.

Perehdyn seuraavaksi tyttöyden tutkimisen jännitteisiin ja näkökulmiin, jotka perustelevat tyttöyden käsitteen käyttöä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Sen jälkeen tarkennan tutkimustehtävää esittelemällä työn tutkimuskysymykset.

1.2 Tyttöyttä tutkimassa

*”Mä olen oppinut olevani tyttö.
Ja se tarkoittaa,
että mun keho on kaikkea
muuta kuin henkilökohtainen asia.”*

Riina Tanskanen
Tympeät Tytöt – Aikuistumisriittejä
(2021)

Tutkimuksen perustuksia valaessani olen pohtinut tyttöyden käsitteen jännitteisyyttä. Kuka saa nimetä toisia tytöiksi, ja milloin kyse on tytöttelystä? Ketkä ylipäättään voivat olla tyttöjä, vain lapset vai myös aikuiset? Antaako oma tyttöyden kokemukseni minulle tutkijana mandaatin käyttää tyttöyden käsitettä, ja millainen asetelma olisi vastaavaa tutkimusta tekevälle keski-ikäiselle mieskollegalle?

Tyttöys ei ole vain elämänvaihe tai tietynlaisen kehon määritelmä, vaan kulttuurinen kategoria (Salo 2011, 75). Tyttötutkimuksen kentällä tyttöyttä ei käsitteellistetä pelkästään tietyn iän perusteella, ja joskus myös aikuisten jakamia ja kokemia ilmiöitä lähestytään tyttöyden käsitteen kautta (Ojanen 2011). Tyttötutkimuksessa ajatellaan usein, että tyttöön on kirjoitettu symbolinen murros. Tutkijat ovat olleet kiinnostuneita paitsi tyttöyteen projisoiduista yhteiskunnallisista kiistoista, huolista ja epävarmuuksista, myös tyttöyteen liitetystä tulevaisuuden uskosta. (Salo 2011, 75.)

Tähän tapaan tyttöyttä jäsentää myös sarjakuvataiteilija ja yhteiskunnallinen ajattelija Riina Tanskanen (2021). Tanskanen teos *Tympeät Tytöt – Aikuistumisriittejä* alkaa esipuheella, jossa kirja omistetaan kaikille, jotka jakavat yhteiset kivut. Sarjakuvat kertovat 2020-luvun viitekehysessä yhteiskunnan tyttöihin luomasta objektivovasta katseesta sekä siitä, millaista on joutua kasvamaan tällaisessa tyylyssä maailmankaikkeudessa. Tyttöys on Tanskasta mukaillen ylisukupolvinen kokemusmaailma, jossa naiseksi kasvaminen on merkinnyt altavastaajan aseman ja ”oman huonommuuden” hyväksymistä. (Tanskanen 2021, 3.)

Tyttöyden representaatiot ja niihin kohdistuvat asenteet ovat ajassamme murroksessa. Tyttö tutkimuksen tutkimussuuntaus tuo uudenlaisia näkökulmia ja kokemuksia yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen piiriin, ja vastaavasti taiteilijat (Tanskasen 2021 lisäksi myös esim. Mannila 2019) rakentavat teoksissaan uudenlaisia tapoja suhtautua tyttöyteen.

Aluksi esittämäni pohdinnat tyttöyden käsitteen jännitteisyydestä tuovat hyvin näkyväksi sen, millaisia määrittelykamppailuja tyttöön yhteiskunnallisesti kiinnittyy. Sosiologina en koe tehtäväkseni luoda tyhjentävää tyttöyden käsitettä vaan tehdä tutkimuskentälle tilaa aikamme tyttöyden normien tarkastelulle. Käytän tutkielmassani rinnakkain käsitteitä nuori nainen sekä tyttöys. Aineistoni puhujat ovat aikuisia, jotka samastuvat esimerkiksi ”kiltin tytön” -representaatioon. Siksi pidän luontevana operointia näiden kahden käsitteen välillä. Nuori nainen kuvaa yhteiskunnallista subjektipositiota. Tyttöys kuvaa yksilöiden keskenään jakamia kokemuksia siitä, millaista feminiinisenä ja nuorena olentona on kasvaa aikamme yhteiskuntaan (Tanskanen 2021, 3.)

Tässä tutkielmassa tyttöyden käsitettä lähestytään tyttötutkimuksen perinteen hengessä sosiaalisena kategoriana (Salo 2011; Ojanen 2011). Tyttötutkimuksen kaanonit täydentää Tanskasen taide, jossa tyttöys kuvataan ylisukupolvisina kokemuksina kasvusta yhteiskunnan objektivoivan katseen alla (Tanskanen 2021).

1.3 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkielmassa paneudutaan siihen, millaista on olla tyttö sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa. Viitekehyksenä tyttöyden ja sukupuolittuneen alkoholikulttuurin risteyksille toimii sober curious -ilmiö ja sen tarjoamat tavat jäsentää alkoholikulttuuria. Tutkielmaa ohjaavina ensisijaisina tutkimuskysymyksinä ovat:

- 1) *Millaisia merkityksiä tyttöys saa sober curious -ilmiön kontekstissa?*
- 2) *Miten merkitykset suhteutuvat sukupuolittuneeseen alkoholikulttuuriin?*

Tämän lisäksi hyödynnän kolmatta apukysymystä, jonka tehtävänä on sitoa tutkielman tulkin-
toja osaksi laajempia yhteiskunnallisia kehityskulkuja ja ilmiöitä:

- 3) *Miten sober curious kytkeytyy muihin ajassamme liikkuviin ilmiöihin?*

Voidakseni vastata tähän kysymykseen esittelen seuraavassa luvussa erilaisia tutkimuksen taustalla vaikuttavia kulttuurisia virtauksia ja historiallisia kehityskulkuja.

2 Tutkielman taustoitus

Tässä luvussa perehdyn ensin sober curious -ilmiön taustalla vaikuttaviin kulttuurisiin virtauksiin, terapeuttiseen kulttuuriin ja self-helpiin. Toiseksi esittelen alkoholikulttuurin sukupuolitunutta historiaa sekä pohdin raittiusliikkeen ja sober curious -ilmiön eroja ja yhteneväisyyksiä. Tämän jälkeen avaan sukupuolen sosiaalista merkitystä alkoholikulttuurissa ja esitän aiempaan tutkimukseen nojaten sukupuolen toimivan alkoholikulttuurissa sosiaalisena kompassina ja työkaluna. Lopuksi esittelen erilaisia näkökulmia, joilla 2020-luvun juomattomuutta voidaan käsitteellistää.

2.1 Terapeutin kulttuuri ja self-help

Anthony Giddensin (1991; 1992) töitä mukaillen terapeutit käytännöt ovat osa henkilökohtaisen elämän kulttuurisia mullistuksia, jotka ovat seurausta yhteiskunnan detraditionaalistumisesta sekä siirtymää kohti post industrialista ja globaalia maailmaa. Varhaiset kulttuurintutkijat selittävät terapeutin kulttuurin esiin nousua kulttuurisella murroksella, jossa kollektiivisista arvoista on vähitellen siirrytty kohti individualistista, yksilökeskeistä maailmaa. Myös yhteiskunnan maallistumiskehitys, sekularisaatio ja hengellisten auktoriteettien, kuten kirkon rapautuminen, selittävät terapeutin nousua. (esim. Lasch 1980, 1984; Rieff 1966; Sennett 1976.)

Nämä samanaikaisesti tapahtuneet suuret muutokset ovat luoneet yhteiskunnalliset olosuhteet, joita tutkijat Miller ja Rose (2010) kutsuvat *kehittyneeksi liberalismiksi* (Miller & Rose 2010, 246). Kehittyneessä liberalismissa harjoitetaan niin kutsuttua ”sielun ortopediaa”, jolla Miller ja Rose viittaavat itsen työstämisen vahvistuneisiin normeihin (em., 206, 24). Refleksiivisyyden merkitys on yhteiskunnassa korostunut, ja tämä kehityskulku ulottuu myös yksilön suhteeseen itseensä. Yhteiskunnassa vallitsee eräänlainen yksimielisyys siitä, että ilmiöitä on käsitteellistettävä ja kohdattava psykologisina, ihmisen sisäisen maailman prosesseina. (Miller & Rose 2010, 205–207.) Rosen (1990) sanoin meistä on tullut *intensiivisen subjektiivisia olentoja* (Rose 1990, 3).

Itsensä kehittämisen diskursseja ja self-help -kulttuuria digitaalisen median aikakaudella tutkineen Micki McGeen (2012) mukaan self-helpissä tiivistyy uusliberalistiset arvot, konsumerismi ja uudenlainen hengellisyys (McGee 2012, 685–686). Self-helpiä on kuvailtu tutkimuksissa esimerkiksi sekulaarin maailman ”kutistuneeksi Jumalaksi” ja ”ostarin oraakkeliiksi” (Simonds 1992, 49; Starker 1989). Varhaisessa self-helpin tutkimuksessa sen kasvavaa suosiota on selitetty kyvyllä inspiroida ihmisiä (esim. Schneider & Dornbusch 1958). Näitä polkuja ei tässä tutkielmassa seurata tätä esittelyä pidemmälle, mutta tutkielman kannalta keskeiseksi tienviitaksi osoittautuu aiemman tutkimuskirjallisuuden oivallus siitä, että self-helpin ytimessä on pyrkimys yksilön onnen tavoitteluun. Tämä refleksiivisyyteen ja itsen kehittämiseen pyrkivä ote elämään on uusliberalististen arvojen selkeä ilmentymä. (McGee 2012, 686.)

Itsensä kehittäminen ja henkilökohtaisen kasvun ideat tuottavat myös uusia poliittisia avauksia, ja terapeuttisen kulttuurin kasvoista muun muassa Oprah Winfrey ajatellaan luoneen uusia diskursiivisia mahdollisuuksia sellaisille elämäntyyleille, jotka eivät ole aiemmin tulleet näkyviksi (Illouz 2003, 126–127). Monet itsensä kehittämisen käytännöt nojaavat siihen, että tunteita ja elämän haasteita työestetään itsen ja laajemman sosiaalisen areenan kesken (esim. Thomson 2000).

Sosiologian tieteenalalla self-helpiä on tyypillisesti tutkittu talouteen kietoutuneena ilmiönä. Self-helpin suosion kasvua on selitetty taloudellisen epävakauden ja työmarkkinoiden kurjittumisella; self-help tarjoaa tukea ja sisäistä rauhaa epävarman tulevan sietämiseen. (esim. Ehrenreich 2009; McGee 2005.) Self-help-kirjallisuutta tutkinut sosiologi Eva Illouz käsitteellistääkin ilmiötä myöhäismodernin kulutuskulttuurin ilmentymänä. Sen sijaan, että yhteiskunnan rakenteita pyrittäisiin muuttamaan, ihmisille tarjotaan kulutettavaksi self-helpiä. (ks. esim. Illouz 2007, 2012.) Myös Nikolas Rose (1990) on lähestynyt kulttuurista murrosta kriittisesti. Hänen mukaansa terapeuttinen kulttuuri vie pontta poliittiselta vaikuttamiselta, sillä se verhoaa konsumerismin arvoja jargoniksi autenttisuudesta, onnellisuudesta ja henkisestä kasvusta. Rose esitti terapeuttiselle kulttuurille kiperän kysymyksen: jos kyse on pohjimmiltaan markkinoinnista, voiko ihminen koskaan saada täyttymystä? (Rose 1990, 215.)

Täyttymys ja onni syntyvät uusliberalistisessa maailmankaikkeudessa Rosen mukaan usein yritteliäisyyden kautta. Olemalla oman itsensä yrittäjä (*entrepreneurs of themselves*) yksilö

muotoilee elämänsä haluamakseen, tosin olemassa olevien vaihtoehtojen puitteissa. (Rose 1990, 226.) Kyse on siis hallinnallisuudesta, jossa valta ja vapaus jälleen kietoutuvat tiiviisti toisiinsa. Yksilön odotetaan toimivan oman elämän ja onnen arkkitehtina: jokainen on veloitettu olemaan vapaa (Rose 1990, 227–228).

Edellä esitellyt kriittiset ja teoreettiset käsitykset self-helpin olemuksesta ja merkityksestä eivät Nora Hämäläisen (2015) mukaan kuitenkaan vastaa kysymykseen siitä, mitä terapeutin kulttuurin kuluttaja voi sisällöistä saada. Hämäläinen esittää kaikesta kritiikistä huolimatta self-helpin tarjoavan jotain tärkeää, puhumisen paikan. (Hämäläinen 2015, 83–84.) Luomalla uudenlaista tilaa puhua self-help tarjoaa käsitteitä ja malleja omien kokemusten jäsentämiselle. Tämä voi auttaa yksilöä hahmottamaan erilaisia tarjolla olevia mahdollisuuksia sekä myös luomaan ja avaamaan uusia. (em.) Siinä missä terapeutin kulttuurin ihmiskuvaa on aiemmin syytetty muun muassa viileäksi, narsistiseksi ja henkistä tyhjyyttä tuottavaksi (ks. esim. Lasch 1980), Hämäläinen näkee self-helpin kuluttamisessa lämpimämpiä sävyjä (Hämäläinen 2015, 84). Terapeuttisia kulttuurituotteita kuluttava yksilö on usein self-helpin maailmankaikkeudessa kuin kala vedessä: virtausten myötä muuntuvan populaarikulttuurin kriittinen ja valikoiva kuluttaja, joka ei ole epätoivoinen tai refleksiivisiä sisältöjä tuottavien tahojen höynäytettävissä. (em.)

Terapeuttinen kulttuuri syntyi siis yhteiskunnallisissa muutoksissa, joissa kollektiiviset arvot vaihtuivat yksilökeskeisiksi. Samalla yhteiskunta maallistui ja perinteiset hengelliset arvot menettivät merkitystään. Näiden muutosten tuloksena syntyneessä yhteiskunnassa yksilön odotetaan olevan oman onnensa seppä ja hallinnoivan elämänsä itsenäisesti, esimerkiksi self-helpin avulla. Vaikka self-helpiä on kritisoitu kulutuskulttuurin ilmentymäksi, voi se kuitenkin myös tarjota yksilökeskeisessä kulttuurissa elävälle yksilölle merkityksellisiä mahdollisuuksia jäsentää omia kokemuksia ja kasvaa ihmisenä.

2.2 Sukupuolittuneen alkoholikulttuurin historiaa

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on tehnyt vuodesta 1968 alkaen juomatapatutkimusta kahdeksan vuoden välein 15–69-vuotiaan väestön kattavilla haastattelututkimuksilla. Viimeisin tutkimusraportti on julkaistu vuonna 2017, ja se tarkastelee suomalaisten alkoholinkulutusta

vuodesta 1968–2016. Viimeisimpään raporttiin otosta on laajennettu kattamaan myös 70–79-vuotiaat suomalaiset. (THL 2017, 3.) Juomatapatutkimuksista käy ilmi, että miesten ja naisten väliset erot alkoholin *suhteellisessa kulutuksessa* ovat kaventuneet merkittävästi viimeisen 3–4 vuosikymmenen aikana (THL 2011; THL 2017). Miehet juovat yhä noin kolme neljäsosaa kaikista raportoiduista alkoholiannoksista, mutta *subjektiivisesti määritellyssä humalajuomisessa* (kuinka usein juodaan niin, että se ”tuntuu toden teolla”) on tapahtunut merkittäviä muutoksia: kun 1968–2008 välillä miesten kulutus tuplaantui, mutta naisten kulutus kuusinkertaistui (THL 2017; THL 2011). Myös *suurkäyttökerroissa* (henkilö on nauttinut 8 annosta tai enemmän) naisten trendi on noussut huomattavasti, ja kaikkein jyrkintä nousu on ollut nuorilla naisilla. (THL ikähaarukka nuorille naisille on 15–29-vuotiaat.) Vaikka tuoreimman juomatapatutkimuksen mukaan miehet juovatkin naisia useammin itsensä tuntuvaan humalaan, on alle 30-vuotiailla sukupuolten välinen ero merkittävästi maltillisempi vanhempiin sukupolviin verrattuna (THL 2017, 27).

THL:n kyselyssä täysin raittiiksi määritellään henkilö, joka ei ole käyttänyt lainkaan alkoholia viimeisen 12 kuukauden aikana. Sukupuolittuneen alkoholikulttuurin historia tulee näkyväksi esimerkiksi siinä, että ennen sotia syntyneiden ikäluokkien keskuudessa raittius oli pääasiassa naisten ilmiö, kun taas valtaosa miehistä käytti alkoholia. Sotien jälkeen alkoholikulttuuri alkoi muuttua ja nuoret aikuiset alkoivat käyttää alkoholia aiempia sukupolvia vapautuneemmin, ja täysin raittiiden osuus väestöstä on laskenut. (THL 2017, 3.) Vuoden 2016 raportissa kuitenkin täysin raittiiden osuus kääntyi hienoiseen kasvuun. (THL 2017, 3.) Jää nähtäväksi, onko kyseessä hiljainen signaali tulevaisuuden trendistä vai ohimenevä tilastollinen heilahdus. Joka tapauksessa suomalaisella alkoholikulttuurin ja raittiusajattelun värikäs ja jännitteinen historia kaikkua nykyaikaan saakka.

Alkoholin suomalaista kulttuurihistoriaa voisi luonnehtia miehiseksi maailmaksi. Säätö-yhteiskunnassa alkoholi ja sen nauttiminen yhdisti miehiä yhteiskunnallisesta statuksesta riippumatta. (Markkula 2014, 96–96.) Alkoholi oli läsnä miesten maailmassa kokonaisvaltaisella mutta ambivalentilla tavalla: yhtäältä humalajuominen oli miehinen ihanne ja toisaalta alkoholi suisti rappioon. Naisten rooli oli puolestaan seurata sivusta, myydä ja tarjoilla alkoholia.

Naisten tiedetään kyllä järjestäneen juominkeja keskenään, mutta ne pyrittiin pitämään miehiltä salassa. Reformaation jälkeisessä Suomessa naisilta alettiin odottaa miesten kosteiden juhlien valvomista. Naisten tuli ehkäistä syntiä ja pitää yllä juhlien säädyllistä kuria. (em., 98–104.)

Suomalainen raittiusajattelu juontaa juurensa 1800-luvulle. Ennen 1870-lukua raittius merkitsi voimakkaasta humalajuomisesta pidättäytymistä, ja raittiuspuheessa korostettiin kohtuukäyttöä (Ahonen 2008, 78). 1870-luvulla teollistumisen alkuvaiheen mullistuksissa luterilaisen kirkon moraalinen kontrolli löyheni, ja tilansa lunastivat Suomeen rantautuneet vapaakirkolliset suuntaukset. Uusien uskonnollisten yhteisöjen kylkeen syntyi ehdottomaan kieltäytymiseen perustuneita raittiusyhdistyksiä. Raittiuskysymys liittyi myös uuden teollistuvan ja kaupungistuvan maan työläisidentiteetin kehkeytymiseen. Teollistuvan työn vaatimukset ja toisaalta kaupungistuvan maailman ihanteet kävivät ristiriitaisiksi aiempien juomatapojen kanssa. Ihmisiltä alettiin odottaa uudenlaista itsekuria, ja tähän uudet raittiusyhdistykset pyrkivät vastaamaan. Keskeiseksi mullistuksen ajuriksi kehystettiin avioliitot: raittius toisi vaimolle helpotusta ja onnea, kun mies sitoutuisi raittiuteen myös itse Jumalan kanssa. (em. 78–79.)

Uskonnollisen kehysten takana raittiusliikkeen historian nähdään kietoutuvan yhteiskuntaluokkien välisiin jännitteisiin uudessa, teollistuvassa maailmassa. Muuttuva maailma edellytti työväeltä uudenlaisen kurin ja kontrollin omaksumista, joka kosketti itse työpaikan lisäksi myös koko esiteollista työväenkuulttuuria. Konservatiivinen ja kunniallinen käyttäytyminen toivat yksilölle väljyyttä suhteessa ulkoiseen kontrolliin eli omistavaan luokkaan. (Ahonen 2008, 80.) Vuonna 1884 perustettu Raittiuden Ystävät toimi erityisesti kaupunkien työväenluokalle sateenvarjona monenlaiselle poliittiselle liikehdinnälle (Alasuutari 1990, 11).

Raittiusliike oli myös sukupuolikysymys. Sen viitekehyksessä toimi useita aktiivisia naisten ryhmiä, ja esimerkiksi vuosina 1876 ja 1916 tällaiset ryhmät vaativat tiukennuksia alkoholilainsäädäntöön. Esitysten pyrkimyksinä oli vaalia perhettä, uskontoa ja isänmaata. (Alasuutari 1990, 11.) Aikakauden sukupuolittunutta alkoholikulttuuria kuvaa esimerkiksi Minna Canthin

(1885) kirjoittama näytelmä Työmiehen vaimo, joka kritisoi naisten alisteista asemaa miehissä alkoholikulttuurissa.

Myöhemmin 1900-luvun alkupuolella raittiudesta tuli yhä vahvemmin sivistyneen kansakunnan symboli. Fennomaanien haave itsenäisestä Suomesta piti sisällään idean raittiista kansakunnasta. Tavoitteena oli raitistaa työväki valtiota, ei itseään varten, ja fennomaanit laittoivatkin alulle ajatuksen kieltolaista. (Ahonen 2008, 80–83.) Kieltolaki oli voimassa vuosina 1919–1932, jonka jälkeen Alko valvoi alkoholin ostoja henkilökohtaisella viinakortilla vuosina 1943–1970 (Sillanpää 2002; Alko 2023). Siinä missä fennomaanit pelkäsivät, ettei Suomi nousisi sivistysvaltioiden joukkoon humalakulttuurinsa vuoksi, sotien jälkeisessä Suomessa oltiin huolestuneita maakuvasta. Mitä, jos ulkomaalaiset olympiavieraat näkisivät Helsingissä humalaisia ihmisiä (Ahonen 2008, 95)?

Vuonna 1967 naisista tuli virallisesti lain edessä hyväksytyjä asiakkaita anniskeluravintolaan. Tätä ennen nainen tarvitsi mukaansa miesseuralaisen. (Sillanpää 2002.) 1960-luvun lopulla ja 70-luvun alussa naisten käymistä ravintoloissa ilman miestä katsottiin kuitenkin vielä säädyttömäksi (THL 2018 sit. Holmila 1992). Myös viinakorttisyysteemi suhtautui ostajiin sukupuolen mukaan eri tavoilla: esimerkiksi nuoren naisen runsaita ostomääriä pidettiin epäilyttävinä, ja tämän vuoksi niitä myös evättiin (Demokraatti 2019, sit. Työväenmuseo Werstas 2019).

Suomalaisen juomakulttuurin sukupuolittuneet ristiriitaisuuden juuret ovat syvällä historiasamme. Kussakin historiallisessa hetkessä alkoholikulttuurin sukupuolittuneisuus on saanut ajan muihin ilmiöihin kytkeytyneitä sovelluksia. Samoin myös raittiuteen liitetyt merkitykset ovat muuntuneet historian saatossa. Vuosisatojen vaihteen raittiuden uskonnollisista konnotaatioista siirryttiin 1950-luvulta alkaen aikakaudelle, jolla raittius symboloi reippautta ja aktiivista elämää (Ahonen 2008, 78–79, 97).

Sober curious -sisällöissä usein alleviivataan erontekoja suhteessa perinteiseen raittiusajatteluun. Esimerkiksi @darravapaa -tilillä Instagramissa 31.3.2021 julkaistussa postauksessa luonnehditaan suhdetta seuraavalla tavalla: ”Raivoraittiin sanoman sijaan sober curiosity tarjoaa

enemmän mahdollisuuksia löytää oman paikkansa juovan ja juomattoman elämäntavan välisellä janalla” (Darravapaa 2021d). Samassa postauksessa tili luonnehtii sisältöjään paikaksi niille, jotka kaipaavat elämään enemmän vaihtoehtoja ja vähemmän ehdottomuutta (em.). Näin kehystyy suomalaiselle sober curious -liikehännälle ominainen pohjavire, joka tunnistaa suomalaisen alkoholikulttuurihistorian sekä raittiusliikkeen konnotaatiot ja pyrkii tietoisesti asettumaan uudenlaiseen asentoon suhteessa näihin jatkumoihin.

2020-luvun *raitistelu* ei ilmennä uskonnollista vakaumusta tai fennomaanien sivistysihannetta. Se ei suoranaisesti ponnista alkoholismien torjunnasta tai reippaan kansalaisen representaatioista. Tässä tutkielmassa lähdetään siitä oletuksesta, että uusista lähtökohdista huolimatta sukupuolittunut kulttuurihistoria ei muutu olemattomaksi. Alkoholikulttuurihistorian sukupuolittuneen pohjavireen voisi yksinkertaisimmillaan tiivistää asetelmaan, jossa mies juo ja nainen valvoo. Näin ollen eri sukupuolille avautuneet mahdollisuudet ovat olleet alkoholikulttuurihistoriassa radikaalisti erilaisia. Kulttuuria voisi kuvailla miehiseksi: esimerkiksi alkoholin kuluttamisen paikat, kuten kapakat, ovat olleet miehille suunniteltuja ja vain miehiä palvelevia. Historiallisesti naisten toimijuus alkoholikulttuurissa on ollut alisteinen, jollei täysin olematon.

Edelleen 2020-luvulla yhdeksi hyväksyttäväksi olemisen tavaksi alkoholikulttuurissa rakentuvat mies ja maskuliiniseksi mielletyt juomatavat. Miesten alkoholinkäyttöä pidetään edelleen usein itsestään selvänä asiana, kun taas naisten tiedetään joutuvan perustelemaan juomistaan. Sukupuoli ja erityisesti miehen kategoria on siis edelleen yksi alkoholikulttuurin normeista, ja tämä normi tulee näkyväksi esimerkiksi yhteiskunnan erilaisena suhtautumisena, kun alkoholia käyttää joku muu kuin mies.

2.3 Sukupuoli alkoholikulttuurin kompassina ja työkaluna

Juomatapojen sukupuolittuneista normeista 2000-luvulla ovat Nicholls (mm. 2016, 2020) lisäksi kirjoittanut myös esimerkiksi Willot ja Lyons (2012) sekä Rolfe, Orford ja Dalton (2009). Naisten on perinteisesti odotettu kuluttavan alkoholia miehiin verrattuna kevyemmin ja nauttivan feminiinisiä juomia, kuten viiniä tai cocktaileja (Nicholls 2016, 77–81). Olutta, erityisesti tuopista nautittuna, on puolestaan pidetty maskuliinisena juomana (ks. Lyons & Willot 2008).

Juoman feminiinisyys tai maskuliinisuus rakentuu muun muassa juoman ja sen etiketin värien, tarjoilulasin, koon ja maun kautta (Nicholls 2016, 81). Nuorten naisten kosteita iltoja tutkineen Nichollsin (2020) mukaan juomista tulee yöelämän *lavasteita (engl. prop)*. Ne auttavat elävöittämään sukupuolen performansseja, ja lavaste voi olla toivotun performanssin mukaan esimerkiksi jätkämäinen olut tai tyttömäinen lasi kuohuvaa (Nicholls 2020, 4). Alkoholi on siis sosiaalinen artefakti tai työkalu, jolla liitytään osaksi mieluisia konteksteja, rakennetaan sukupuolta ja myös yhteenkuuluvuuden tunnetta (esim. Dietler 2006, 230).

Nicholls on kirjoittanut tyttöjen illoista ja niissä rakentuvista identiteeteistä ja merkityksistä (Nicholls 2016, 2020). Alkoholinkäyttö näyttelee näissä konteksteissa tärkeää roolia tyttöjen sosiaalisissa suhteissa, ja sen kautta rakennetaan ystävyyttä ja kuuluvuuden tunnetta sekä omaa feminiinisyttä (Nicholls 2020, 6). Siinä missä räkäkännissä oleminen käsitetään yhä usein yöelämässä naisille sopimattomana, on övereiden vetämisessä myös toinen puoli. Tyttöjen kesken koetut ylilyönnit ja kannimokat voivat toimia yhteenkuuluvuuden tunnetta ja omaa identiteettiä vahvistavina sattumuksina, joiden myötä myös ihmissuhteet syvenevät (em.).

Naisten juomista kategorisoidaan usein lähtökohtaisesti paitsi sosiaalisena, myös emotionaalisenä ilmiönä (Nicholls 2020, 6). Naisten juomiseen liitettyihin olettamuksiin kuuluu esimerkiksi sosiaalisen juomisen käsite, eli alkoholia juodaan esimerkiksi ystävien kanssa. Mikäli alkoholinkulutus valuu sosiaalisen juomisen kategorian ulkopuolelle, naisen juomista käsitteellistetään emotionaalisilla syillä. Esimerkiksi yksin juovan naisen voidaan ajatella kärsivän henkilökohtaisen elämän tragediasta tai mielenterveyden haasteista. Miesten sen sijaan on mahdollista perustella juomistaan yksinkertaisesti sillä, että alkoholi voi tuottaa iloa ja nautintoa. (em.)

Lennox, Emsie, Sweeting ja Lyons (2017) ovat tutkineet alkoholin ja juhlimisen merkityksiä nuorten naisten elämässä. Lennoxin ja kumppaneiden tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä on se, että juominen ja juhliminen ovat tärkeitä asioita monen nuoren naisen elämässä (Lennox ym. 2017, 13). He kuitenkin joutuvat työskentelemään sukupuoleen kiinnittyvien riskitiriitojen kanssa. Alkoholikulttuurissa nuorten naisten odotetaan pyrkivän perinteisen 'mas-

kuliiniseksi' käsitettyihin juomatapoihin siten, ettei kulttuurisesti ihanteellisena pidetty 'feminiisyys' kärsisi. Vaikka nuoret naiset kokevatkin nauttivansa kosteasta juhlimisesta, tuovat alkoholikulttuurin sukupuolittuneet kaksoisstandardit jännitettä nuorten naisten alkoholin kulutukseen. (em.)

Nuorten naisten alkoholinkulutus on tänä päivänä sosiaalisesti hyväksyttävää, mutta humalunut nainen herättää kulttuurissamme huomion esimerkiksi "horomaisuudellaan" ja "suttuisuudellaan".² Juominen ja juhliminen kietoutuvat osaksi hyväksyttävää nuoren naisen seksuaalisuuden ilmentämistä (Lennox ym. 2017, 13). Yöelämässä nuoret naiset kokevat joutuvansa tasapainottelemaan sen kanssa, että onnistuisivat juomisellaan ilmentämään heteroseksuaalisesti viehättävää ja puoleensavetävää feminiinisyttä³ kuitenkin olematta liian seksuaalisia. Kaksoisstandardeja oikeutetaan usein "haavoittuvuuden diskurssilla". Tällaisessa puhetavassa humalan vedotaan tuottavan *pilaantuvaa feminiinisyttä*. Mikäli sopivaan seksikkyyteen tähtäävä performanssi vuotaa yli hyväksytyjen rajojen, nuoresta naisesta tulee potentiaalinen seksuaalisen ahdistelun uhri. (Lennox ym. 2017, 13–14.) *Juova feminiisyys* on siis hyväksyttävää, mutta *juopunut feminiisyys* ei (Lennox ym. 2017, 13).

2020-luvulla alkoholikulttuurin sukupuolittuneisuuden kannalta merkittäviä kehityskulkuja on myös *yöelämän feminisoituminen*. Aiemmin miehille tarkoitettut alkoholin nauttimisen ympärille rakennetut tilat eivät ole vain naisille sallittuja, vaan yöelämän ympäristöjä myös konseptoidaan ja markkinoidaan nimenomaan naisasiakkaille (Nicholls 2016, 2020). Feminisoituvassa yöelämässä naisten juominen on paitsi hyväksyttyä, myös tavoiteltavaa (Nicholls 2020, 1). Voisi siis sanoa, että naisen sosiaalinen kategoria on siirtynyt alkoholikulttuurin nurkasta kohti tanssilattian keskustaa. Siltikään alkoholikulttuuri ei ole kaikille samanlainen, vaan sukupuoli pitää paikkansa keskeisenä yksilöitä normittavana kategoriana. Kuten muuallakin yhteiskunnassa, myös alkoholikulttuurissa sukupuoleen kiinnittyvät rakenteelliset erot vaikuttavat sii-

---

² Englanniksi nämä määreet ovat esimerkiksi "skanky", "gross" ja "trashy". (MacLean, Pennays & Room, 2018)

³ Lennoxin ym. (2017, 13) tutkimuksessa tämä nimettiin "up for it" -seksikkyydeksi. Tällöin naisen olemus siis tavalla tai toisella ilmentäisi seksuaalista aktiivisuutta ja valmiutta kuitenkin luisumatta liian "horomaisen" puolelle.

hen, millaista erilaisten identiteettien kanssa on elää (Lennox ym. 2017, 14). Sosiaalisen median aikakaudella identiteetit ja niiden huoliteltu itsevalvonta ulottuu kasvokkaisen vuorovaikutuksen piiristä myös onlineen laajojen yleisöjen eteen (em., 13).

Sukupuoli on kompassi, jolla navigoidaan alkoholikulttuurissa. Toisaalta se on myös työkalu, jolla rakennetaan ja remontoidaan sosiaalista maailmankaikkeutta. Joka tapauksessa sukupuoli on väliä, ja alkoholikulttuuri toimii myös sukupuolen tekemisen tilana. Kyse ei ole pelkästään yksilöllisistä sukupuolen performansseista, vaan siitä, että alkoholikulttuuri suhtautuu sukupuoleen yhä diskriminoivasti. Ensinnäkin alkoholikulttuurissa korostuu binäärinen sukupuoli: on maskuliinista ja feminiinistä juomista, miehiä ja naisia. Se normittaa sukupuolia heteronormatiivisella katsella, ja esimerkiksi feminiinisinä pidettyjä juomatapoja arvotetaan sen perusteella, miten viehättäviä ne ovat miehisestä perspektiivistä. Alkoholikulttuurin normatiivisilla sukupuolilla on myös luokkatausta, eivätkä esimerkiksi kaikki naiset ole kulttuurisessa katsannossa samanlaisia. Mikäli nainen ei juo keskiluokkaisen maltillisesti esimerkiksi viiniä, voi se asettaa hänet tuomitsevan katseen alle ja siten sosiaalisesti haavoittuvaisempaan asemaan. (Lennox ym. 2017, 14) Vaikka alkoholikulttuurin sukupuolittunut hierarkkisuus on historian saatossa vähentynyt, on sukupuolella edelleen merkitystä.

2.4 Näkökulmia raittiuteen 2020-luvulla

Alkoholikulttuurin murrosten, kuten juomisen vapautumisen myötä raittius väheni voimakkaasti 1960-luvulta alkaen vuoteen 2000 saakka (THL 2018, 214). Vuonna 2008 tapahtui käänös: raittiiden osuuden väheneminen pysähtyi ja vuodesta 2008 se on alkanut yleistyä. (THL 2018, 37.) Kaikilla sukupuolilla raittius on tyypillisintä nuorimmissa ja vanhimmissa ikäryhmissä, kun taas työkäiset aikuiset kuluttavat eniten alkoholia (THL 2018, 156). Naisten tapauksessa vuosina 1946–69 syntyneet muodostavat THL:n tutkimuksissa niin kutsutut ”märät” kohortit, joille säännöllinen alkoholinkäyttö on kaikkein yleisintä nuorempiin ja vanhempiin ikäryhmiin verrattuna. Erityisesti nuorimpien kohorttien vuosina 1986–2001 syntyneiden nuorten juomattomuus on herättänyt pohdintoja alkoholin kulutuksen tulevaisuuksista. (em.) On vielä epävarmaa, onko kyse pysyvämmästä koko elämänkaaren kattavista juomatapojen muutoksesta vai nuorimpien kohorttien alkoholinkäytön aloitusiän siirtymisestä myöhemmäksi (Lintonen, Mäkelä, Härkönen & Raitasalo 2015). THL:n tutkimuksen tulokset kuitenkin tukevat

hypoteesia, että vähentynyt alkoholinkäyttö jatkuu nuorilla sukupolvilla myös aikuisiässä (THL 2018, 156).

Nuorten sukupolvien juomattomuuden syitä on tutkittu vasta suhteellisen vähän. Aiemmassa tutkimuksessa nuorten juomattomuutta on selitetty muun muassa ikärajojen tehokkaamalla valvonnalla ja digitaalisen teknologian lisääntyneellä roolilla nuorten elämässä (THL 2018). THL:n (2018) tutkimuksessa nostetaan myös esiin muun muassa julkinen keskustelu kilpailun kiristymisestä työ- ja koulutusmarkkinoilla. Nuorilta odotetaan kurinalaista elämäntapaa jo varhain. (THL 2018, 159.)

THL:n Näin Suomi juo 2018-tutkimusraportissa esitellään suomalaisten perusteluja raittiudelle. Syyt on jaettu kuuteen pääryhmään, jotka ovat 1) Raittius elämäntapavalintana, 2) Raittiuden edut, 3) Alkoholin epämiellyttävät vaikutukset, 4) Lähiympäristön vaikutus, 5) Terveystilaan liittyvät syyt ja 6) Huoli hallinnan menettämisestä. (THL 2018, 218.) Miesten ja naisten perustelut raittiudelle erosivat toisistaan jonkin verran. Raittiit miehet ilmoittivat raittiita naisia useammin pelkäävänsä riippuvuutta ja olevansa huolestuneita alkoholin vaikutuksesta omaan käyttäytymiseen. Naiset puolestaan perustelivat raittiuttaan miehiä useammin alkoholin epämiellyttävillä vaikutuksilla: eniten raportoitiin humalan tunteen ja alkoholin maun tai tuoksun epämiellyttävyydestä. Naiset perustelivat juomattomuuttaan miehiä useammin myös sillä, että alkoholi on haitallista terveydelle ja lihottaa. (THL 2018, 218.)

Valtaosa väestöstä Suomessa käyttää alkoholia (THL 2018, 215). Huolimatta vuonna 2008 tapahtuneesta käännteestä kohti raittiuden lisääntymistä raittius on Suomessa poikkeava elämäntapavalinta. Raittiiden henkilöiden tiedetään kokevan paineita elämäntapavalintansa perustelemisesta. (em.) Nichollsin tutkimuksissa alkoholista kieltäytymisen tai edes pyrkimyksen juoda kohtuullisesti koettiin harvoin johtavan spontaaniin kannustamiseen ja tuen saamiseen omilta vertaisilta (Nicholls 2020, 6). Kieltäytyminen ja sen jakaminen toisille koettiin riskinä sosiaaliselle ulossulkemiselle (em.). Myös yliopisto-opiskelijoiden raittiutta käsittelevissä tutkimuksissa on tunnistettu samankaltaisia stigmatyöskentelyn piirteitä: koston opiskelijakulttuurin kontekstissa raitisteleva yksilö on kuin punainen näppy keskellä kasvoja (Herman-Kinneys & Kinney 2013, 71). Alkoholinormatiivisessa kulttuurissa raittius on poikkeama ja siksi

riski sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta. Riskin realisoituessa yksilö erottuu joukosta ja on potentiaalisesti vaarassa joutua ryhmän ulkopuolelle.

Raittiuteen näyttää liittyvän identiteettityö, jonka tarkoituksena on hallita stigman vaikutuksesta kärsivää mainetta (Herman-Kinney & Kinney 2013, 81). Kymmenen vuotta sitten yliopisto-opiskelijoille teetetystä tutkimuksesta tärkeiksi raitisteluun liittyvän identiteettityön muodoiksi nousivat esimerkiksi oman juomattomuuden salaaminen sekä *“passing”*, jolloin henkilö esimerkiksi juhlissa esittää juovansa alkoholia vaikkei sitä oikeasti tee, ja näin onnistuu *“menemään läpi”* normaalina. (em. 82–86.)

Sober curious -ilmiö on monipuolistanut juomattomuuden viitekehyksiä. Siinä raittius ei yhdisty enää toipumispuheeseen tai riippuvuuksiin, vaan osaksi kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja itsensä kehittämisen teemoja (Nicholls 2021, 769). Alkoholista kieltäytyminen voi myös olla keino toteuttaa tehokkaan ja menestyvän yksilön roolia (em.).

3 Teoria ja käsitteet

Tässä luvussa esittelen tutkielman teoreettista viitekehystä ja käsitteitä. Työn teoreettinen asento on konstruktivistinen: tutkin sosiaalisesti rakentunutta maailmaa (ks. Berger & Luckmann 2010; Heiskala 2000). Tutkielman teoreettinen viitekehys yhdistelee hallinnan analytiikkaa, feminististä Foucault'n luentaa sekä kuluttamisen sosiologiaa.

3.1 Performatiivinen sukupuoli

Butlerin (1990) mukaan sukupuoli on aina tekemisen kautta syntyvä ilmiö. Sillä on performatiivinen luonne, ja se syntyy toistettavin teoin (Rossi 2015, 28). Sukupuoli ei milloinkaan synny tyhjiössä vaan on pikemminkin seuraus tai efekti (Butler 2006, 90).

Se tulee olevaksi toistettavien toimien kautta, jotka ajan mittaan tuottavat vaikutelman luonnollisenkaltaisesta olemisesta (em., 91). Tämä tekeminen ei ole kuitenkaan luonteeltaan mekaanista toimintaa vaan pikemminkin leikkisää ja luovaa, kuten improvisaatio (Butler 2004, 1). Tässä tutkielmassa nojaan Butlerin ajatukseen sukupuolesta kulttuurisruumiillisena toimintana (Butler 2006, 196).

Sukupuolen performatiivisuuden keskeiseksi tekijäksi Butler nostaa toiston lisäksi oletukset ja ennakkoinnin. Performatiivisuus nimittäin tarvitsee konventioita, joiden mukaisesti tai joita vastaan se esitetään. Butlerin käsitteiden universumissa normatiiviset käytänteet eli oletukset edeltävät performatiiveja sekä luovat niissä kehkeytyviä identiteettejä. (Rossi 2015, 33–34.) Näin ollen kulttuurisesti ennakoitavissa olevat käsitykset nuorten naisten humalajuomista tai raitistelua kohtaan luovat ratakanan⁴ tai raskauttaan piilottelevan naisen identiteetit, joita vasten subjektit joko nojaavat tai pyrkivät erottautumaan.

---

⁴ *Ratakana* -sanalla viitataan erityisesti internetkulttuurissa usein ja runsaasti alkoholia kuluttavaan naiseen. (ks. esim. Urbaani sanakirja 2023)

Sukupuolen matriisi hahmottuu kulttuurissamme tyypillisesti kaksinapaiseksi, joten sukupuolen tekemisen prosessissa yksilö usein asemoituu suhteessa binääriseen feminiininen-maskuliininen-jaotteluun (Butler 2004, 42).

Toiston ja jatkuvuuden kautta jotkut maskuliinisuuden ja feminiinisuuden ilmentämisen tavat muodostuvat kulttuurisesti normatiivisemmiksi. Esimerkiksi naisen sukupuolinormit, eli hyväksyttävät tavat olla feminiininen, ovat perinteisesti määrittäneet vaimon ja äitiyden roolien kautta. Naisten sukupuolinormistossa seksuaalisuuden kontrollilla on keskeinen asema (esim. Skeggs 1997). Normatiiviset käsitykset feminiinisyydestä voidaan ymmärtää sosiaalisena kontrollina, jossa naisten odotetaan tukevan maskuliinisuuden etuoikeutusta ja pysyvän omassa alistetussa asemassaan (Holland, Ramazanoglu, Sharpe & Thomson 1998).

Sukupuolitoistoon liittyy siis yhtäältä pakottava valta ja toisaalta kumouksellinen voima (Rossi 2015, 28). Siinä, missä normit eli käsitykset oikeanlaisesta olemisesta sementoituvat kiinni sukupuolitettuihin kehoihin, sukupuolen kautta voidaan myös rakentaa käsityksiä feminiinisyydestä uudelleen. Butler käyttää tästä uudelleenmäärittelystä käsitteitä *dekonstruointi* ja *denaturalisointi*. (Butler 2004, 42.) Butlerin kirjoitukset sukupuolesta kontrollin ja vapauden ilmentymänä nojaavat foucault'laiseen tutkimusperinteeseen, johon perehdyn seuraavaksi.

3.2 Hallinnan analytiikka: vapautta ja kontrollia

Yksi tämän tutkielman keskeisistä teemoista on vapauden ja kontrollin välisen dynaamisen suhteen tutkiskelu. Onko dokaava mimmi patriarkaalisista odotuksista irtautunut olento, vapauden symboli? Entä miten raitistelevan mimmin valinnat ja niihin kietoutuva kokemukset värähtelevät suhteessa perinteiseen naisen rooliin alkoholikulttuurissa? Miten alkoholi vaikuttaa vapauteen? Onko se vapauden mahdollistaja vai este todellisen vapauden tiellä?

Filosofi ja sosiologi Michel Foucault'n klassikkotekstit vallasta antavat teoreettisia työkaluja lähestyvä vapauden ja kontrollin kysymyksiä. Foucault (2005) käsittää vallan toimintana, jota harjoitetaan kaikkialla yhteiskunnassa. Valta ei palaudu pelkästään erilaisten instituutioiden tai rakenteiden harjoittamaan hierarkkiseen vallankäyttöön (lait, poliisilaitos, vankila jne.), vaan se on pikemminkin kaikkialle ulottuva, monimutkainen ja dynaaminen verkosto. Tässä verkostossa kaikki, oli kyseessä sitten valtiot, yhteisöt tai yksilöt, ovat sekä vallan käyttäjiä että

sen kohteita. Vallan verkostossa eli valtasuhteissa yksilöille avautuu erilaisia asemia suhteessa muihin verkoston jäseniin. Vaikka valta on dynaaminen ja jatkuvassa liikkeessä oleva verkosto, on se kuitenkin Foucault'n (2008) mukaan hierarkkinen rakenne. Valta ei ole kuitenkaan luonteeltaan alistavaa vaan tuottavaa; vallankäytöllä nimittäin tuotetaan tietynlaista tapaa toimia ja olla. Tuottavuuden ja verkostomaisuuden lisäksi foucault'laisen valtakäsityksen keskeinen lähtökohta on vallan, tiedon ja totuuden välinen sidos. (Foucault 2005; Lehtonen 2014 sit. Foucault 2008.)

Foucault'n ajattelun perinnöstä ammentava hallinnan analyysi on yksi tämän päivän yhteiskuntatutkimuksen valtavirran tutkimussuuntauksista. Hallinnan analytiikka tarjoaa työkaluja moninaisen, kaikkialla läsnä olevan vallan käytön ilmiöiden tarkasteluun. Suuntauksen keskeisinä edelleen kehittäjinä pidetään brittisosiologeja Peter Milleriä ja Nikolas Rosea (esim. Miller & Rose 2010).

Hallinta viittaa kaikkiin niihin menetelmiin, jotka tähtäävät yksilöiden ja yhteisöjen ohjaamiseen kohti kussakin ajassa tärkeiksi ymmärrettyjä päämääriä. Yksilöiden ja ryhmien välisten suhteiden ohella keskeinen hallintavallan muoto on yksilöiden itseensä kohdistama kontrolli. Toimivassa hallintavallassa ihmiset on ohjattu ymmärtämään itsensä tiettyjen roolien kautta, kuten kansalaisina ja kuluttajina. Yksilöivä ja yksilöllistävä hallintavalta on tehokasta siksi, että siinä jokaisella yksilöllä on henkilökohtaista vastuuta kannettavanaan. (Dean 2007, 60–78; Foucault 2008; Rose 1999, 156–166.) Hallintavallassa yhdistyvät subjektin ulkoinen vallankäyttö ja itse itseensä kohdistama vallankäyttö. Tästä Foucault (2000, 225) käyttää käsitettä hallinnallisuus (*gouvernementalité*), joka määritelläänkin yksilön ulkoisen vallankäytön ja itsehallinnan leikkauspisteeksi.

Miller ja Rose hahmottavat hallinnallisuuden rakentuvan kahdesta keskeisestä, toisiaan tukevasta tekijästä: rationaliteetista sekä teknologioista (Miller & Rose 2010, 34). Arkikielessä teknologialla viitataan useimmiten esimerkiksi erilaisiin teknisiin laitteisiin, Foucault'n sanoin *ko-vaan teknologiaan*. Foucault kuitenkin alleviivaa teknologiakäsitteensä viittaavan kovan teknologian sijasta erilaisiin hallinnan käytäntöihin. (Foucault 1982.) Yksinkertaisuudessaan rationaliteetit ovat tapoja järkeistää maailmaa ja teknologiat puolestaan keinoja toimia tietyn rationaliteetin mukaisesti (Miller & Rose 2010).

Hallinnan analytiikan näkökulmasta valta ja vapaus eivät ole toistensa vastakohtat vaan tiiviissä dynamisessa suhteessa toisiinsa. Hallinta nimittäin pyrkii ennen kaikkea vaikuttamaan yksilöiden itseohjautuvuuteen, ja siksi voidaankin sanoa, että hallintavalta perustuu hallintaan vapauden kautta (Rose 1999, 65–66). Hallintavallassa vapaus saa merkityksensä ja ilmenemismuotonsa hallinnan käytäntöjen kontekstissa. Vapaus ei ole sinänsä itsenäinen, rajoittamaton ideaali vaan pikemminkin vapautta valita joistakin ennalta annetuista vaihtoehdoista. (Rose 1999, 61–97.) Vapauteen liittyy aina ajatuksia siitä, miten vapaana olemista harjoitetaan ja millainen ihminen on vapaa. Analysoidessa vapauden ja vallan suhdetta yksilötasolla, analysoidaan oikeastaan sitä, miten yksilö itsensä ja vapauskäsitteensä määrittelee. (Kaisto & Pyykkönen 2010,12.)

Millerille ja Roselle (2010) keskeisen hallintavallan ilmentymiä on niissä hetkissä, joissa ihmiselle aukeaa uusia eettisiä katsantokantoja eli tapoja järkeistää ja arvottaa ympäröivää maailmaa. Koska kussakin tilanteessa on mahdollista toimia ja reagoida lukuisilla eri tavoilla, onkin kiinnostavaa, miten opitut rationaliteetit muovaavat kullakin hetkellä avautuvaa mahdollisuuksien kenttää. Kun ymmärtää tavoista muuttaa toisia ja heidän tapansa nähdä maailma, ymmärtää jotain vallasta. (Miller & Rose 2010, 212–213.) Tällainen valta ei tee yksilöistä passiivisia ja tottelevaisia, vaan pikemminkin kysymys on yksilön saamista uusista valmiuksista, kyvyistä ja ominaisuuksista. Ja koska näitä uusia valmiuksia voidaan välittää edelleen muille, syntyy hallinnan kerrannaisvaikutusta. Ideoiden ja tekniikoiden välittämisen ja jakamisen kautta syntyy Millerin ja Rosen mukaan lisäarvoa. (em., 214.)

3.2.1 Minätekniikan käsite

Yksilöiden harjoittamaa itsehallintaa käsitteellistääkseen Foucault hahmotteli *minätekniikan* käsitettä. Minätekniikat ovat itsensä työstämistä ja pyrkimyksiä kohti hyvää ja mielekästä elämää (Foucault 1982). Hyvän elämän periaatteita määrittelevät kunkin ajan kulttuuriset ihanteet, jotka muovaavat vastuullisen yksilön toimintatapoja ja tavoitteita sekä minuuden työstämisen tekniikoita. Foucault'n mukaan läntisen modernin maailman keskeiseksi moraaliseksi perusoletukseksi on noussut se, että yksilön on tunnettava itsensä ja siten kannettava

itsestään vastuuta (Foucault 1982). Sekulaarissa maailmassa moraalikäsitys nojaa pitkälti yksilön ulkopuolisiin tekijöihin, lakeihin ja toisiin ihmisiin. Elämme siis maailmassa, jossa sopivan olemisen ihannetta peilataan aina suhteessa toisiin, ei itseemme. (em.)

Foucault’lle kirjoittaminen on keskeinen minäteknologia. Sisäisestä maailmasta, itsestä ja omasta kokemuksesta kirjoittaminen on tärkeä tapa hallinnoida yksilön suhdetta itseensä. Se ei ole ainoastaan tapa purkaa itseään itselleen, vaan myös keino tehdä itsensä näkyväksi ja olevaksi toisille. (Foucault 1997, 217.) 2010-luvulla bloggaajaidentiteettejä ja bloggaamista minäteknologiana tutkineen Ignacio Silesin (2012) mukaan bloggaamisen kautta ihmiset tuottavat tietoa itsestään ja siten luovat edellytyksiä itsen kehitykselle, *engl. transformation* Foucault’n käsittein (Siles 2012, 412). Omalle yleisölle tuotettu sisältö auttaa sen harjoittajia itseään hallitsemaan suhdettaan itseän; keskeistä on jatkuva oman sisäisen maailman tutkiminen, siitä kirjoittaminen ja keskustelu.

Silesin (2012) 2010-luvun blogisfääriin keskittyneen tutkimuksen näkökulmat ovat nähdäkseni sovellettavissa myös 2020-luvun somesfääriin ja Instagram-vaikuttajien tutkimuksessa. Blogikirjoituksista on siirrytty paljolti audiovisuaaliseen sisällöntuotantoon, jossa esimerkiksi videot ja podcastit ovat tyypillisiä sisältötyyppejä. Kuten blogikirjoitukset, myös podcastit ja somevideot voi ymmärtää minäteknologian muotoina. Niissä kirjoittajan sijaan puhujat voivat avata omaa maailmaansa toisille, ja tämä mahdollistaa itsereflektioon perustuvan kasvun ja itsen muuntumisen, joka on seurausta julkitulosta ja itsetajunnan laajentumisesta (Siles 2012, 414).

3.2.2 Biovallan käsite ja hyvinvointiaate

1700-luvulle tultaessa valtiot ovat alkaneet pyrkiä hallitsemaan alueen ohella ihmisiä, kansalaisiaan. Tällainen hallinta edellyttää Millerin (1990) mukaan sitä, että tuntee ja kykenee valvomaan niitä, joista on vastuussa. (Miller 1990, 221.) Foucault’ laisessa valta-analytiikassa viitataan tällaiseen vallankäyttöön *biovallan* käsitteellä. Biovallan ytimessä on tiedon ja vallan yhteenliittymä, joka mahdollistaa kontrollin. (Foucault 1998, 99–102.) Näin esimerkiksi erilaisen väestöpoliittisten ohjelmien kautta modernit valtiot harjoittavat hallintaa. Tämän tutkielman tutkimien hallinnallisuuksien ymmärtämiseksi esittelen seuraavaksi lyhyesti 2000-luvulla biovallan kentällä korostuneen *hyvinvointiaatteen* (Milles & Rose 2010, 107).

Hyvinvointiaatteessa yhdistyy kansalaisten taloudellisen, sosiaalisen sekä henkilökohtaisen elämän hallinta. Hyvinvointiaatteen rationaliteetin avulla on kehitetty erilaisia ohjelmia, joiden tavoitteena on ollut hyvinvoinnin verkostojen hallinta. (Miller & Rose 2010, 108–109.) THL:n julkaisema Näin Suomi juo -tutkimus on oiva esimerkki väestöpoliittisesta ohjelmasta, jonka yhtenä tavoitteena on ollut väestön juomatapojen dokumentoinnin lisäksi vaikuttaa suomalaisten alkoholisuhteeseen. Hyvinvointiaatteeseen sisältyy Millerin ja Rosen mukaan keskeisenä tekijänä ajatus julkisen vallan ja kansalaisen välisestä vastuullistavasta suhteesta (Miller & Rose 2010, 114). Hyvinvointiaatteen rationaliteettia noudattavassa maailmassa yksilöllä on merkittävä vastuu ohjata aktiivisesti ”elämäntapaansa” ja ”elämänlaatuaan” kohti parasta mahdollista, eritoten kulutusvalintojen kautta (em. 117).

Feministisessä foucault’laisessa hallinnan analyysissä on otettava huomioon sekä se, miten yhteiskunnan normit vaikuttavat yksilöihin, että miten yksilöt aktiivisesti vastaavat ja välittävät kulttuurisiin odotuksiin (Deveaux 1994, 234). Susan Bordo (1993) kehottaa kiinnittämään katsetta myös siihen, millaisia mahdollisuuksia ruumiilla on vastustaa valtaa ja toisaalta, miten valta muokkaa ruumiita tai ne muokkaavat itse itseään itsekontrollin keinoin (Bordo 1993). Kehon kontrollointi ja projektiluontoinen muokkaaminen voidaankin käsittää foucault’laisyttain minäteknologioina, sillä ne ovat keskeisiä ylläpidettäessä ja rakennettaessa omaa identiteettiä (Turner 1984).

3.3 Sukupuolittunut kehollinen hallinta

Liikunnan ja urheilun sosiologian parissa foucault’laista itsehallinnan analyysiä ja minäteknologian käsitettä käytetään usein yksilön kehoonsa kohdistaman kontrollin jäsentämiseen. Liikunnan ja urheilun kautta itsen hallintaa harjoittavia naisia tutkineen Pirkko Markulan (2004) mukaan minäteknologiaan liittyvä kasvun ja muuntumisen käytännöt voidaan ymmärtää myös yksilön pyrkimyksenä vaikuttaa valtasuhteisiin (Markula 2004, 304). Minäteknologian käsitettä voidaankin hyödyntää myös esimerkiksi feminististen poliittisten tekojen jäsentämiseksi. Itsetajuntaa lisäävien tekojen kautta yksilö voi luoda itselleen ja ympärilleen aiemmin tunnettuja rajoja rikkovia toiminnan mahdollisuuksia. Koska suhde alkoholiin on myös suhdetta omaan kehoon ja sen ilmiöihin, kuten humalaan, krapulaan ja raitistelun tuomiin kehollisina

koettuihin muutoksiin, ammannan minätekniikan käsitteen käytännön sovelluksia Pirkko Markulan (2004) tutkimuksista.

Klassikkoteoksessaan *Hankala sukupuoli* Butler kirjoittaa *kumouksellisista ruumiillisista teoista*, joiden kautta ihmiset uudelleenmäärittelevät käsitystä perinteisistä sukupuolinormeista, feminiinisen ja maskuliinisen dynamiikasta (Butler 2006, 151). Kumouksellisuudella Butler viittaa miehisen hegemonian haastamiseen ja patriarkaalisen hallinnan ravisteluun (em., 170). Tätä voisi alkoholikulttuurin kontekstissa olla esimerkiksi se, että nainen ryypiskelee maskuliiniseksi mielletyllä tavalla. Kahleista vapautumiseen liittyy Butlerin mukaan riski, jossa kumouksellisena esiintyvä teko osoittautuukin vain patriarkaalisen hallinnan uudeksi hahmoksi ja siten vakiinnuttaa normin vaikutusta entisestään (em., 170). Näin esimerkiksi nuorten naisten raitistelu voikin edustaa omaehtoisen alkoholisuhteen uudelleenmäärittelyn sijasta myös patriarkaalisen hallinnan uutta muotoa, jonka keskiössä on naiskehon kontrollointi.

Sosiologian varhaisena klassikkona luetun Simmelin (1900) teoksessa *Rahan filosofia* vapauskäsitys toimii tässä tutkielmassa Butlerin (2006) kumouksellisten ruumiillisten tekojen käsitettä täydentävänä apparaattina. Simmelin mukaan vapaus ja velvoite, sitoutuminen ja irtautuminen vaihtelevat yksilön elämässä jatkuvasti (Simmel 1900, 13). Irtautumalla aiemmista velvoitteista, kuten vaikkapa tietyn aikakauden ja kulttuurisen kontekstin hyväksyttävän naisen roolista, yksilö on hetken vapaa. Ajan kuluessa uudesta ja vapaasta tulee tapa, ja näin kerran vapaudeksi koetusta tulee uusia sitoumuksia (Simmel 1900, 13; ks. myös Heiskala 2000). Tässä tutkielmassa käytetään kumouksellisten ruumiillisten tekojen käsitettä jäsentämään tyttöyden performanssien ja mahdollisuuksien murroksia 2020-luvun alkoholikulttuurin ja sober curious -ilmiön konteksteissa.

Hallintaa ylläpitävien ja kumouksellisten ruumiillisten tekojen välinen ero vaikuttaa hiuksenhienolta. Butler kuvaa kumouksellisuuden ilmaantuvan silloin, kun patriarkaalinen hallinta kääntyy itseään vastaan ja siten tuottaa yllättäviä muunnoksia itsestään (Butler 2006, 170). Näin tapahtuessa kulttuurisesti rakentunut keho vapautuu kohti kulttuuristen mahdollisuuksien avointa tulevaisuutta. (em.) Myös feminististä kehotutkimusta tehneen Susan Bordon (1993) mukaan on pohdittava vallan normalisoivaa otetta ruumiisiin, mutta myös ruumiiden

mahdollisuuksia vastustaa tuota valtaa. Bordolle kiinnostavaa on erityisesti se, miten naisruumiit itsekontrollin kautta muokkaavat itse itseään. (Bordo 1993, 16, 31, 38, 165–166.) Tässä työssä nojataan Bordon (1993) ja muiden Foucault’ta feministisistä lähtökohdista lukevien (esim. Deveux 1994) tutkijoiden tapaan käsitteellistää vallan ja vapauden dynamiikkaa.

Emily Nichollsin (2017) Newcastlen yöelämään keskittyvästä tutkimuksesta käy ilmi, millaisten sukupuolittuneiden ja osin ristiriitaisten odotusten kanssa nuoret naiset joutuvat luovimaan. Nichollsin tutkimuksessa yöelämä piirtyy seksualisoiduksi tilaksi, jossa heteroseksuaalinen katse on selkeästi läsnä. Naisten odotetaan ylläpitävät tietynlaista kehollisesti ilmennettyä feminiinisyyttä ja olevan heteroseksuaalisella tavalla seksikkäitä, mutta olemus on syytä pitää ”hyvän maun rajoissa”. Nichollsin mukaan nuoret naiset ovat veloitettuja alati hallinnoimaan kehojaan, koska siten he myös voivat hallita riskiä joutua seksuaalisen häirinnän kohteeksi. (Nicholls 2017, 260–265.)

Näkyvyys (*engl. visibility*) on aiemmassa tutkimuksessa tunnistettu työkaluksi, jolla sukupuolittunutta kehollista itsekontrollia voidaan harjoittaa (esim. Nicholls 2017, Skeggs 1999). Skeggsin (1999) mukaan näkymättömyys houkuttelee naisia, sillä se tarjoaa suojaa ja vapautta irtisanoutua muutoin jatkuvasta itsen valvonnasta ja kontrollista (Skeggs 1999, 228). Näkyvyyden säätely koetaan tärkeäksi keinoksi esimerkiksi fyysisen koskemattomuuden ja turvallisuuden takaamiseksi (Nicholls 2017, 270). Aiemmassa tutkimuksessa näkyvyyden säätelyä on lähestytty myös yöelämän *heteroseksualisoitujen riskien* näkökulmasta, sillä yöelämässä nuoret naiset kohtaavat miehistä seksualisoivaa katsetta sekä häirintää (ks. Leyshon 2008). Riski oman turvallisuuden järkkymisestä on yöelämässä läsnä. Nuorten naisten on raportoitu hallinnoivan näitä riskejä esimerkiksi hillityllä ja peittäväällä pukeutumisella, joiden on koettu vähentävän epämieluisaa näkyvyyttä (Leyshon 2008).

Sukupuolittunut kehollinen hallinta on monimutkainen ilmiö, joka heijastelee vallan ja vapauden dynaamista suhdetta yksilön elämässä. Nuoret naiset kontrolloivat ja muokkaavat kehoaan monista syistä: toteuttaakseen itseään, tullakseen hyväksytyiksi ja pysyäkseen turvassa. Aiemman tutkimuksen valossa naisten syyt kontrolloida kehoaan merkitsevät tilanteen mukaan sekä olemassa olevien valtasuhteiden uusintamista että vastustamista (esim. Markula

2004; Bordo 1993). Hallintavallassa yksilön pyrkimykset kontrolloida omaa kehoa voivat olla samanaikaisesti sekä vapauttavia että rajoittavia. Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, millaiseksi tyttöyden merkitykset muodostuvat näissä ristiriitaisissakin dynamiikoissa.

3.4 Yksilö kuluttajakansalaisena

Kuluttamisen teema on kulkenut mukana tutkielman taustoituksesta alkaen. Kuluttaminen on keskeinen motiivi niin terapeuttiselle self-helpille kuin alkoholikulttuurillekin (ks. Nicholls 2021, 768–769). Siksi on syytä nostaa kuluttaminen ja erityisesti kuluttajakansalaisen käsite myös eksplisiittiseen tarkasteluun. Leikkimielisesti lähestyttynä kuluttamisen ja alkoholikulttuurin konnotaatiot risteävät oivalluttavalla tavalla: alkoholia *kulutetaan* ja voihan alkoholin myös ajatella kuluttavan ihmistä. Alkoholi nimittäin kuluttaa kehoa, ja runsaasti käytettynä voidaan ajatella kehon tai terveyden kuluvan puhki. Alkoholin nauttiminen on myös kulutusvalintoja: juodako cocktail vai olut? Millainen cocktail, Cosmopolitan vai Gin Tonic? Millainen olut, ipa vai lager? Vai juodako sittenkin mocktail, eli cocktail ilman alkoholia? Uusliberalistisessa yhteiskunnassa tapamme olla olemassa kietoutuu paljolti kuluttamisen teeman ympärille ja yksilöstä tulee kuluttajakansalainen. Kuluttamisen avulla liitymme osaksi toivomiamme sosiaalisia viitekehyksiä, se tuottaa nautintoa ja tekee meistä meidät (Miller & Rose 2010, 167).

Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on kartoitettu esimerkiksi sitä, miten yksilöt tasapainottelevat yöelämässä runsaan humalajuomisen vaatimusten ja vastuullisen kuluttajakansalaisuuden välillä (Griffin, Bengry-Howell & Hackley 2009; Caluzzi, MacLean & Pennay 2020). Ymmärtääkseen 2020-luvun raittiuden yhteyksiä kulutusyhteiskunnan virtauksiin, on Nichollsin (2021) mukaan otettava tarkasteltuun myös viime vuosina kasvanut liikehdintä, joka suhtautuu kuluttamiseen kriittisesti (Nicholls 2021, 770). Tämän kulttuurisen ilmiön sateenvarjon alle asettuvat muun muassa eettisen ja ekologisen kuluttamisen keskustelut, massatuotannon ja pikamuodin kritiikki, minimalismi sekä veganismi (em.).

Vastuullinen ja tiedostava kuluttajakansalainen pohtii valintojaan harkiten. Uutta ostettaessa kuluttajalta odotetaan kykyä arvioida muun muassa hyödykkeen ekologisuutta ja eettisyyttä.

Vanhaa ja jo omaa arvioidaan Marie Kondon (2014) *spark joy* -metodilla; mikäli se ei tuota pirskahtelevaa iloa, on aika luopua siitä. Kodin sotkuisia kaappeja järjestellään, ja tarpeettomaksi koetut rojut siivotaan pois. (Kondo 2014, 5–7.) *Declutterissa* eli rojujen siivoamisessa korostuu yksilöllinen vastuu elämänhallinnasta (Ouellette 2019). Tavarapaljouden hallitseminen ja kodin järjestely ilmentävät uusliberalistista ja postfeminististä maailmankuvaa (ks. esim. Gill 2007; Rottenberg 2018). Oullette (2019) kuvaa ilmiötä pakottavana onnellisuutena (*engl. compulsory happiness*); erityisesti naiset ovat rakenteellisista ongelmista huolimatta vastuussa itsensä ja kotinsa kurissa pitämisestä (Oullette 2019, 3).⁵

Ilmiön voidaan katsoa ulottuvan tavaramaailmasta myös esimerkiksi elämäntyylien ja identiteettien puolelle (Nicholls 2021). Vähentämällä tai lopettamalla alkoholinkäytön yksilön voidaan ajatella siivoavan alkoholiin liittyvät epämieluisat rojut pois elämästään. Nichollsia (2021) ja Yeomansia (2019) mukaillen raitistelijat asettuvat kulutuskriittiseen asentoon suhteessa alkoholikulttuuriin ja juomattomuudellaan rakentavat uusia tavoiteltavia identiteettejä ja elämäntapoja (Nicholls 2021, 780; Yeomans 2019, 460). Raitisteleva ja omaa alkoholisuhdettaan pohtiva yksilö on kuluttajakansalainen, joka sitoutuu vastuulliseen itsensä kehittämisen projektiin (Yeomans 2019, 460).

---

⁵ Oulletten mukaan *declutterilla* luodaan turvaa ja vakautta elämään, jota kuormittaa esimerkiksi epätasaisesti sukupuolten välillä jakautuvat koti- ja metatyöt sekä sukupuolituneen työelämän ongelmat, kuten naisvaltaisten alojen palkkakuopat (Oullette 2019, 3).

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimusaineistona somesisällöt ja podcast

Tutkimusaineisto koostuu Darravapaan sisällöistä: yhdestä podcast-jaksosta sekä kahdesta Instagram-livestä. Aineistonkeruu eteni lumipallotekniikalla, ja valintaa perusteli sober curious -keskustelujen luonne monimedialliseksi. Keskusteluja ei käydä eksklusiivisesti tietyllä alustalla, vaan useissa eri lähteissä; tässä tapauksessa esimerkiksi Helsingin Sanomien kolumneissa, Instagramissa ja Yle Areenassa julkaistussa podcast-ohjelmassa. Keskustelijat liikkuvat joustavasti eri alustalta ja sfääristä toiseen, ja liikkuvuuteen pyrin itsekin aineistonkeruuprosessissa. Sisällöt on julkaistu vuoden 2021 aikana. Tutkielmaa varten litteroidun aineiston kokonaispituus on 60 sivua.

Aineistonkeruun prosessin alkupisteenä oli toukokuussa 2021 julkaistun @darravapaa -tilillä pidetyn Instagram-liven tallenne, jossa Darravapaan perustajat Laura ja Katri keskustelevat toimittaja ja vaikuttaja Ronja Salmen kanssa raitistelusta ja alkoholisuhteistaan nuorten naisten perspektiivistä (Darravapaa 2021 a). Etsin lisää keskusteluja, joissa tyttöyden ja raitistelun teemat risteävät, ja löysin Yle Areenassa marraskuussa 2021 ilmestyneen Darravapaa-podcastin jakson, jossa Laura ja Katri keskustelevat vaikuttaja Jenni Rotosen kanssa (Darravapaa 2021 b). Podcastin ilmestyttyä @darravapaa -tilillä oli pidetty live, jossa Katri jatkoi keskusteluja ystävänsä kanssa (Darravapaa 2021 c). Myös tämän liven tallenne valikoitui osaksi aineistoa.

Verkkotutkimukseen erikoistunut Annette Markham (2011) käsittää internet-tutkimuksen kolmella tavalla: ensinnäkin internet voi olla tutkimuksen *väline*, jolloin verkkoa käytetään esimerkiksi aineiston keräämiseen. Toiseksi internetiä voidaan tutkia laajempien *sosiokulttuuristen ilmiöiden välittäjänä*. Kolmanneksi voidaan tutkia niin kutsuttuja *internet-ilmiöitä*, eli pelkästään verkossa syntyviä ja tapahtuvia ilmiöitä. Erilaiset tavat lähestyä internetin tutkimusta eivät sulje toisiaan pois, vaan auttavat hahmottamaan tutkimuksen asentoa. (Markham 2011.) Tässä tutkielmassa yhdistyvät kaikki kolme näkökulmaa: aineisto on kerätty verkosta, ja sober

curious on alkujaan Instagram-ilmiö, mutta kyse on myös laajemmista kulttuurisista virtauksista, joiden välittäjänä sosiaalinen media toimii. Pekka Aula kollegoineen (2006) tarjoaa Markhamin jäsenyyksen tueksi myös ajatuksen sosiaalisesta mediasta tilana. Tässä tutkielmassa lähestytään @darravapaa -Instagram-tiliä paitsi välineenä ja mediana, myös eräänlaisena sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan kohtaamispaikkana (Aula, Matikainen & Villi 2006).

Alun perin kahdenkeskisen viestinnän välineeksi syntynyt internetin luonne on siis 2020-luvulle tultaessa muuttunut yhä vahvemmin vuorovaikutteisen toiminnan ympäristöksi (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 9) Tästä viestinnän ja teknologian murroksesta puhuttaessa käytetään muun muassa käsitteitä digitaalinen media ja sosiaalinen media. (em. 11) Tässä tutkielmassa käytetään sosiaalisen median käsitettä.

Sosiaalisen median käsite on laaja, ja sen tyhjentävä määrittely on vaikeaa muun muassa siksi, että sivustot ja alustat muuntuvat kaiken aikaa. Käsitteenmäärittelyä on tehtävä ajan hermolla. Laaksonen ja kumppanit hahmottelevat hektisiä muutoksia kestäväksi määritelmäksi seuraavaa: sosiaalinen media on verkon välityksellä tapahtuvaa, vuorovaikutteista viestintää. Se on luonteeltaan enemmän käyttäjälähtöistä kuin institutionaalista ja tyypillisesti vähintään osin julkisempaa kuin täysin yksityinen keskustelu. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 14–15.)

Tutkimusaineistostani kaksi kolmasosaa on kerätty vuonna 2021 Instagramista. Se on vuonna 2010 julkaistu verkostoitumis- ja yhteisöpalvelus, joka on keskittynyt erityisesti visuaalisen sisällön jakamiseen (Leaver, Highfield & Abidin 2021). Alustalla on myös blogimaisia piirteitä, jotka korostuvat sober-sisältöjen parissa. Blogosfääriä tutkinut Luostarinen (2011) kuvailee blogeja luovaksi ja innovatiiviseksi tilaksi, jossa sisältöjä tuottavat henkilöt istuvat kuskien paikalla, rakentavat omaa tarinaansa ja samalla myös paikaton yhteisöä (Luostarinen 2011, 97). Darravapaan Instagramissa tilin pitäjät kertovat omia kokemuksiaan raitistelusta ja jakavat myös seuraajiensa tarinoita (esim. Darravapaa 2023 b; Darravapaa 2023 c). Aineistoksi valikoituneet Instagram-livet ovat nimensä mukaisesti reaaliajassa pidettyjä videoituja keskusteluja, joissa liven aloittanut käyttäjä voi kutsua muita käyttäjiä osallistumaan keskusteluun. Tämän lisäksi liveä voi katsoa ja osallistua keskusteluun kommentoimalla liven kommenttikentässä.

Liven järjestänyt käyttäjä voi liven päätyttyä valita, haluaako tallentaa tallentamisen omaan profiiliinsa. Aineiston livet on tallennettu @darravapaa -tilille, ja tutkielman tekohetkellä niitä on voinut sekä katsoa että kommentoida.

4.2 Tutkimuksen eettisyys ja aineiston äänet

Sosiaalinen media on jatkuvassa liikkeessä ja siksi haasteellinen tutkimuskohde. Alustat ja niillä kuplivat ilmiöt muuntuvat ja kehittyvät alati, mikä tekee niistä Laaksosen ja kollegoiden sanoin ”vaikeasti rajattavia ja purkitettavia” (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 20.) So-meilmiöiden multimodaalisen luonteen vuoksi (lukuisat erilaiset elementit, kuten tekstit, kuvat, videot, äänet ja linkit) aineistonkeruussa työskennellään aina kontekstin luhistumisen kysymysten kanssa; pirstaleinen aineisto voi aineistonkeruuprosessissa kadottaa alkuperäisiä merkityksiään (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 20; sit. boyd & Ellison (2007) & boyd 2009). Tästä näkökulmasta podcast-jakso ja Instagram-livet ovat kontekstiltaan suhteellisen selkeitä aineistotyyppisiä varsinkin, kun niistä analysoidaan vain puhuttua kieltä, eikä esimerkiksi liven kommentteja, tykkäyksiä ja näyttökertoja.

Turtiainen ja Östman (2013) kirjoittavat verkkoaineistojen eettisistä kysymyksistä. Vaikka usein esimerkiksi somesisältöjen ajatellaan olevan lähtökohtaisesti avoimia ja julkisia, käytännössä julkisuuden asteet ovat monitulkintaisempia. Tutkijan tulisi aina pohtia, onko päivittyksen julkaissut henkilö tarkoittanut sitä julkiseksi, ja saattaako sen julkinen analysointi henkilön jollain tapaa haavoittuvaan asemaan. danah boydin (2009) käsite *näkymätön yleisö* kuvaa sosiaalisessa mediassa syntyvää yksityisyyden illuusiota. Kun fyysinen näköhavainto sisältöjen yleisöstä puuttuu, on sosiaalisen median käyttäjien vaikeampaa käsittää jakamiensa sisältöjen julkisuuden aste. Yleisön olemassaolo ja laajuus on tämän vuoksi helppoa unohtaa. (boyd 2009.) Darravapaa on harkitusti brändätty Instagram-yhteisö, jonka sisällöt on tarkoitettu julkisiksi keskustelunavauksiksi. Tilin pitäjät esiintyvät alustalla omilla kasvoillaan ja ovat muun muassa antaneet lukuisia haastatteluja myös perinteiselle medialle (Voice 2021).

Aineiston puhujia voisi luonnehtia vaikuttajiksi (engl. influencer). Vaikuttaja sanalla viitataan sosiaalisen median käyttäjiin, joilla on sitoutunut ja oman henkilökohtaisen elämänpiirin ulko-

puolelle verkottunut yleisö. Kyse on eräänlaisesta mikrojulkisuudesta, joka voi rakentua perinteiseen koko kansan julkisuuteen verrattuna hyvinkin omintakeiseksi lokeroksi. (Leaver, Highfield & Abidin 2020, 105.) Vaikuttajan määritelmänä voidaan myös pitää oma-aloitteista pyrkimystä olla esillä, tulla nähdyksi ja kuulluksi sosiaalisessa mediassa. Tämä tekee eron tahattomasti internetistä tunnetuiksi tulleiden henkilöiden ja vaikuttajien välille. (Leaver, Highfield & Abidin 2020, 106.) Leaverin ja kumppaneiden mukaan vaikuttajia luonnehtii tyypillisesti henkilöbrändäys, joka ammentaa samastuttavuudesta; arjen ja ajatusten aito mutta esteettisesti ja kerronnallisesti harkittu jakaminen kiinnostaa (em.).

Vaikuttajana toimiminen on myös ammatti, ja yhtenä vaikuttajuuden määritelmänä pidetäänkin kaupallisia motiiveja: moni sosiaalisen median vaikuttaja hyödyntää Instagramissa Metan tarjoamaa yritystili-työkalua ja tekee kaupallisia yhteistöitä. (Leaver, Highfield & Abidin 2020, 107.) Kaupallisuudella ja ammattimaisella vaikuttajuudella on moninaisia ulottuvuuksia perinteisen stereotypian lisäksi, jossa vaikuttaja tienaa jakamalla seuraajilleen alennuskoodia jonkin yrityksen tuotteisiin. Esimerkiksi aineistossani esiintyvät @sobercurious-tilin Laura ja Katri markkinoivat omistamansa Sober Furious -yökerhokonseptin tapahtumia ja kirjoittamiaan kirjoja.

Tutkielman aineisto koostuu julkisiksi tarkoitetuista keskusteluista, joiden keskustelijoita yhdistää vaikuttajan ammattimainen presens sosiaalisessa mediassa. Aineistossa eivät siis puhu ketkä tahansa nuoret naiset, vaan tietyn viitekehyksen tunnetut henkilöbrändit ja mielipidevaikuttajat. Keskusteluilla on paljon seuraajia, ja siksi niiden rooli uusien merkityssysteemien viitoittajina on tärkeä. Jotta lukijalla olisi mahdollisuus seurata biografisestikin rakentunutta keskustelua, aineiston keskustelijat esitellään lyhyesti seuraavassa alaluvussa. Tämän tarkoituksena on helpottaa analyysin tulosten luettavuutta ja läpinäkyvyyttä.

Vaikka sisällöt ovat julkisia ja niissä keskustelevat henkilöt ovat vaikuttajia, ne on ensi sijassa tarkoitettu samastumiskohteiksi ja esimerkiksi perinteisen median julkisuuden rinnalla pieneksi piirtyvän kuplan ihmisille. Tutkimusta tehdessä analysoitavat sisällöt tuodaan väistämättä myös tuon omaehtoisen tilan ulkopuolelle jolloin, jos kyseessä olisi arka aihe, tutkijan tulisi pohtia tarkkaan tutkimusasetelman ja tutkittavien kulttuurin suhdetta (Turtiainen & Östman 2013, 53). Tämän tutkielman tapauksessa oli pohdittava erityisesti tyttöyden käsitteen

käyttöä ja sitä, millaisen katseen alaiseksi se tutkittavat asettaa. Keskustelijat viittaavat itseensä ja kokemuksiinsa useimmiten nuoren naisen kategorian kautta, mutta erilaiset tyttödeksi nimetyt kokemukset esiintyvät keskusteluissa mutkattomasti muiden määritelmien ohella.

Tutkittavilla on lähtökohtaisesti oikeus tietää olevansa tutkimuksen kohteina (Turtiainen & Östman 2013, 53). Lähestyin Darravapaan ylläpitäjiä Instagramissa yksityisviestillä ja muita aineistossa esiintyviä henkilöitä sähköpostitse. Informoin kaikkia heitä tutkielmani tavoitteista ja kysymyksenasetteluista. Kerroin, että olin ajatellut sisällyttää analyysin aineisto-otteisiin heidän etunimensä, sillä käsitän heidät tutkielmassani vaikuttajan position kautta. Ilmaisini olevani halukas kuuntelemaan tutkittavien toiveita ja tarvittaessa myös tarkastelemaan tutkielman eettisiä linjauksia uudelleen. Kukaan aineistossani esiintyvistä henkilöistä ei pyytänyt muutoksia aineiston esitystapaan. Darravapaan puolesta viestiini vastasi Katri, ja hän kertoi tutkimieni keskustelujen tuntuvan hänelle jo esihistorialta, mutta toivoi niistä löytyvän ”jotain tolkkua”. Tähän tiivistyneen tutkielmani yksi keskeinen eettinen ulottuvuus: vaikka keskustelijat ovat tietoisesti tarkoittaneet sisällöt julkisiksi, voi alati muuntuvassa sosiaalisen median kontekstissa kahdenkin vuoden takainen keskustelu näyttäytyä ikivanhalta ja jopa nykyhetkestä irralliselta. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa tutkielman kontekstin ja myös sen rajoitusten pohtimiseen. Näihin kysymyksiin palataan tutkielman johtopäätöksissä.

Aineiston äänet:

Laura on @darravapaa -tilin toinen perustaja. Hän on juontanut Yle Areenassa julkaistua *Darravapaana*-podcastia ja järjestänyt *Sober Furious* -yökerhotapahtumia. Yhdessä Katrin kanssa hän on julkaissut *Darravapaa-käsikirjan*, jota luonnehditaan kustantajan verkkosivuilla ”parhaaksi ystäväksi ja motivaattoriksi ison elämäntapamuutoksen keskelle” (Into kustannus 2023). Syyskuussa 2023 Darravapaan verkkosivuilla kerrotaan, että Laura on sosiologian opiskelija, raitistellut yli kymmenen vuoden ajan, ja hän työstää paraikaa kirjaa ADHD:sta. Darravapaalla oli vuoden 2023 lokakuussa n. 26 000 seuraajaa Instagramissa (Darravapaa 2023 d).

Katri on @darravapaa-tilin toinen perustaja. Juontanut Yle Areenassa julkaistua *Darravapaana*-podcastia ja järjestänyt *Sober Furious* -yökerhotapahtumia. Hän on julkaissut esikoistietokirjansa *Aamu ilman darraa* syksyllä 2022. Ja kuten Lauran esittelystä käy ilmi, Katri on

julkaissut yhdessä Lauran kanssa *Darravapaa-käsikirjan*, jota luonnehditaan kustantajan verkkosivuilla ”parhaaksi ystäväksi ja motivaattoriksi ison elämäntapamuutoksen keskelle” (Into kustannus 2023). Syyskuussa 2023 Darravapaan verkkosivuilla kerrotaan, että Katri on eläköitynyt kärkiryyppääjä, joka joi viimeisen alkoholijuomansa helmikuussa 2019. Kuten aiemmin mainitsin, darravapaalla oli vuoden 2023 lokakuussa n. 26 000 seuraajaa Instagramissa (Darravapaa 2023 c).

Annika on Katrin ystävä ja ihmisoikeustyön ammattilainen. Katri kertoo Annikan innoittaneen häntä oman raitistelunsa alkutaipaleella. (Darravapaa 2021 c)

Ronja on toimittaja ja Helsingin kirjamessujen ohjelmajohtaja. Hän on tunnettu muun muassa Ylen sarjoista *Mitä mietit*, *Ronja Salmi?* ja *Luottamuksella*, *Ronja Salmi* sekä Helsingin Sanomien kolumnistina. Ronja julkaisee *Ajasta ja tilasta* -uutiskirjettä ja on tarinankerronnan erikoistuneen sisältötoimisto Ryövärin toimitusjohtaja. Syyskuussa 2023 hänellä oli 31 000 seuraajaa Instagramissa. (Ryöväri 2023, Instagram 2023 a)

Jenni on Pupulandia-blogin kirjoittaja, sosiaalisen median vaikuttaja ja juontaa suosittua After work -podcastia yhdessä kahden muun vaikuttajan kanssa. Jenni kuvailee blogin ja Instagramin biografoissa itseään kolmekymppiseksi esteetikoksi, feministiksi, perunalastuvaiuttajaksi ja kertoo olevansa hyvän keskustelukulttuurin puolella. Jennin tekee life style -sisältöjä, keskustelee ulkonäköpaineista ja vastuullisuudesta. Instagramissa Jennillä oli 2023 lokakuussa 50 000 seuraajaa. (Pupulandia 2023; Instagram 2023 b.)

4.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkielman metodologiset ainekset ammennetaan diskurssintutkimuksen tutkimusperinteestä. Sen keskeinen näkemys on, että kieli on sosiaalista toimintaa, joka paikantuu aina myös tiettyyn aikaan ja paikkaan (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 3). Diskurssintutkimuksen teoreettinen koti onkin sosiaalisen konstruktionismin tutkimusperinteessä (Jokinen, Juhlina & Suoninen 2016, 201). Tällaisen tutkimusotteen mielenkiinto kiinnittyy kielen rakenteen sijasta

siihen, miten ja mitä kielellä tehdään (Pietikäinen & Mäntynen 2019,3). Kielellä nimittäin merkityksellistetään maailmaa; sillä nimetään ja kategorisoidaan sekä esimerkiksi rakennetaan suhteita ja hierarkioita (em. 43).

Yhteiskuntatieteissä diskurssin käsitteellä viitataan kulttuurisesti tunnistettaviin ja vakiintuneisiin merkityksiin. Nämä merkitykset toimivat kielenkäytön ja ylipäätään sosiaalisen toiminnan resursseina, niin kutsuttuina *tulkintarepertuaareina*. Kielellisiä resursseja ei vain hyödynnetä, vaan ne myös muovaantuvat käytössä. Kieltä käyttämällä siis rakennetaan tietoa, uudelleen määritellään valtaa ja totuttuja tapoja merkityksellistää maailmaa. (Pietikäinen & Mäntynen 2019; Jokinen ym. 2016, 231–232.) Tässä tutkielmassa paneudutaan diskurssianalyysiä soveltaen siihen, millaisia merkityksiä tyttöydestä nuoret naiset hyödyntävät ja rakentavat keskustellessaan alkoholisuhteestaan.

Diskurssianalyysillä voidaan siis tuottaa ymmärrystä sosiaalisista merkityksistä ja niiden rakentumisesta kielellisen vuorovaikutuksen kautta. Tässä tutkielmassa diskurssianalyttistä metodikehystä käytetään analysoimaan sitä, miten tyttöyteen liittyviä merkityksiä tuotetaan ja miten ne kiinnittyvät sosiaalisiin konteksteihin. Vaikka aineiston puhujat esiintyvät tutkielmassa omilla nimillään, on syytä painottaa, etteivät yksittäiset toimijat ole diskurssianalyttisen analyysi- ja tulkintatavan keskiössä (Jokinen ym. 2016, 32–34). Tutkielmassa hyödynnetään diskurssianalyysiä aineistossa rakentuvien merkitysten tulkintaan ja tapoihin, joilla puhujat liittyvät näihin merkityksiin kielellisen ilmaisun kautta (em.). Keskustelijoiden biografiat ovat kuitenkin tärkeä osa analyysin kontekstin hahmottamista, sillä tutkimusaineisto on sosiaalisen median vaikuttajien tuottamia sisältöjä, joiden pyrkimyksenä on ollut toimia yhteiskunnallisina keskustelunavauksina. Tutkimuksen aineisto koostuu sosiaalisen median ja perinteisen median sisällöistä, jotka käsittelevät raittiutta, alkoholinkäyttöä ja niihin liittyviä tyttöyden normeja. Analyysissa pyritään ymmärtämään, miten tyttöyteen liittyvät kokemukset ja merkitykset vuorovaikuttavat sukupuolittuneen alkoholikulttuurin ja sober curious -ilmiön kanssa.

Tyttöys käsitetään tutkielmassa identiteettinä, joka rakentuu suhteessa kulttuurisesti vakiintuneisiin käsityksiin siitä, millainen nuoren naisen tulee olla. Kulttuurisesti rakentuneet tyttöyden merkitykset ovat samastumispintoja, joihin tyttöyteen samastuvat yksilöt itseään ja

omia kokemuksiaan peilaavat ja suhteuttavat. Diskurssianalyttisellä tulkintatavalla tarkastellaan sitä, millaiseksi erilaisia identiteettejä voidaan kuvata ja neuvotella vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Jokinen ym. 2016). Tässä tutkielman kiinnostus diskursiivisesti rakentuviin identiteetteihin paikantuu erityisesti tyttöyden merkitysten ja niiden monimuotoisuuden analysointiin.

Diskurssianalyysin vahvuutena on tuoda näkyväksi merkityssysteemien monimuotoisuutta, ja myös tässä tutkielmassa paneudutaan metodilla merkityssysteemien keskinäiseen vuorovaikutuksen ja kilpailun tarkasteluun. Valtasuhteiden verkostoissa jotkin tavat käsitteellistää sosiaalista maailmankaikkeutta saavat vahvemman jalansijan, ja tämä johtaa usein yhteisesti jaettujen totuuksien muodostumiseen ja vaihtoehtoisten näkemysten tukahduttamiseen (Jokinen ym. 2016, 35–36). Tätä kutsutaan merkityssysteemien artikulaatiokamppailuksi (em.). Suonisen (2016) mukaan diskurssianalyysin aineisto on erityisen rikas, kun aineistossa on vuorovaikutusta ja siten myös erilaisia näkökulmia (Suoninen 2016, 51). Tämä perustelee diskurssianalyttisen tutkimusotteen hyödyntämistä Instagram-live- ja podcast-keskustelujen analysoimisessa.

Kielellisesti ilmaistujen merkitysten tutkimus avaa ikkunan ympäröivään maailmaan, aikaan ja paikkaan (ks. esim. Pietikäinen & Mäntynen 2019). Diskurssianalyysillä ei tehdä näkyväksi vain kussakin tutkimuksessa analysoitujen merkityssysteemien moniäänisyyttä, vaan sillä myös tuodaan esiin puhetapojen ja yhteiskunnan välisten monimutkaisten suhteiden dynamiikkaa (em., s.107). Tutkimuksessa paneudutaan myös siihen, miten aineistosta artikuloituvat tyttöyden merkitykset ilmentävät ja vuorovaikuttavat erilaisten ajassamme liikkuen yhteiskunnallisten ilmiöiden kanssa.

Diskursiivisia maailmoja tutkittaessa on otettava huomioon myös kielenkäytön tilanteita ympäröivät vakiintuneet normit, rutiinit ja arvot (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 3). Tässä tutkielmassa olen kiinnostunut siitä, miten tyttöydeksi artikuloituvat kokemukset vuorovaikuttavat suhteessa maskuliiniseen alkoholikulttuuriin sober curious -sisältöjen kontekstissa. Olen siis kiinnostunut tässä ajassa esiintyvistä tyttöyden normeista sekä rutiineista, joiden kautta nuoret naiset rakentavat identiteettiään. Tila, johon tutkimani kielenkäyttö paikantuu, on @dar-ravapaa -Instagram-tili ja sen ympärille rakentunut seuraajakunta. Tämä joukko käy ja seuraa

keskusteluja raitistelusta ja alkoholisuhteesta eniten sosiaalisessa mediassa, mutta myös niin kutsutun perinteisen median puolella. Aineistossa keskustelijat viittaavat toistuvasti esimerkiksi Helsingin Sanomissa julkaistuihin kolumneihin sekä toki yksi kolmannesosa aineistosta on Yle Areenassa julkaistun podcastin jakso. Ilmiötä voisi kuvailla 2020-luvun monimediaailmiöksi, jossa erityisesti tarinallisen Instagramin asema on merkittävä keskustelujen sisältöjen määrittäjänä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että diskurssianalyysi tarjoaa metodologisena kehyksenä oivia työkaluja tyttöyden merkitysten tutkimukseen. Analyysissä muodostetaan käsitystä siitä, miten tyttöys rakentuu ja muuntuu sukupuolittuneen alkoholikulttuurin ja sober curious -ilmiön konteksteissa, sekä miten nämä tyttöyden merkitykset vuorovaikuttavat muiden aikamme kulttuuristen virtausten ja normien kanssa. Diskurssianalyttinen tulkintatapa avaa uusia näkökulmia yhteiskunnallisiin keskusteluihin tyttöyden identiteeteistä ja niiden moniäänisyydestä sosiaalisessa mediassa sekä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa.

4.4 Aineiston prosessointi ja analyysin teko

Aineistoni oli puhutussa muodossa, joten se tuli litteroida. Litteroinnin tukena käytin Wordin AI-sanelinta. Muokkasin tekoälyn tekemää raakalitterointia ensin erottelemalla puheenvuorot ja virkkeet sekä korjaamalla tekstin kirjoitusvirheet. Tämän jälkeen vielä poistin tekstistä turhaa toistoa sekä täytesanoja. Lopuksi hioin aineiston puheenvuoroja ehyiksi lauseiksi. Analyysini ei keskity yksittäisiin sanoihin tai keskustelun rytmin tutkimiseen, joten lauseiden ehyttäminen kirjoitettuun kieleen sopivaksi vaikutti valinnalta, joka paransi aineiston ja lopulta myös analyysin luettavuutta. Aineiston prosessoinnin ja litteroinnin tuloksena syntyi 60 sivua analysoitavaa tekstiä.

Aineisto kävi läpi kolme analyysikierrosta. Tienviittana pidin Pynnösen (2013, 32–33) mallia asteittain syvenevästä diskurssianalyysistä, jossa aineistoa jäsennetään kolmen vaiheen kautta. Prosessi alkoi aineiston sisällönanalyttisellä järjestelyllä, jossa erottelin aineistosta otteet, joissa keskustellaan sukupuolesta sober curious -ilmiön yhteydessä. Luokittelin aineistoa värikoodaamalla keskusteluissa toistuvia teemoja. Kiinnitin huomiota siihen, millaisissa alko-

holikulttuurin konteksteissa tyttöys nousee keskeiseksi merkittäjäksi ja miten tyttöydestä tällaisissa yhteyksissä puhutaan. Aineistosta jäsenyi kaksi selkeää kontekstia, joissa tyttöyttä merkityksellistetään: onnellisuus- ja kontrollipuhe.

Tämän jälkeen siirryin analyysin tulkitsevaan vaiheeseen, ja paneuduin siihen, millaisiksi merkityssysteemeiksi tyttöys muodostuu kummankin metakeskustelun kontekstissa. Hyödynsin C. Wright Millsin (1959) neuvoja sosiologisen mielikuvituksen herättelyyn, ja leikittelin erilaisilla perspektiiveillä. Etsin muun muassa tyttöyden stereotyyppioita ja hetkiä, joissa puhujat kuvittelivat sukupuolen esittämisen normeja nykyisestä poikkeaviksi. Kiinnitin huomiota myös aineistossa esiintyviin ristiriitaisuuksiin ja päällekkäisyyksiin. Vaikka vuorovaikutus ei ollutkaan analyysini varsinaisena kohteena, suhtauduin siinä ilmenneisiin mikrokatkoksiin ja keskustelijoiden toisilleen ilmaisemiin epävarmuuksiin tienviittoina. Pidin niitä merkkeinä moniäänisyydestä ja tyttöyden merkitysten erilaisista sävyistä. Tässä vaiheessa nimesin analysoimani tyttöyden merkitykset: tyttöys projektina ja tyttöys itsekurina.

Kolmannella kierroksella keskityin sober curious -kontekstin tyttöyden merkitysten peilaamiseen suhteessa muihin ajassamme liikkuviin ilmiöihin ja teoreettisiin keskusteluihin. Keskustelutin aineistolähtöisesti syntyneitä merkityssysteemejä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa, etsin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Luin aineistoa keskittyen siihen, miten tyttöyden saamat merkitykset projektina ja itsekurina suhteutuvat hallinnan analytiikan tutkimusperinteen keskusteluihin.

5 Tulokset

5.1 Tyttöys projektina

Ensimmäiseksi keskeiseksi tyttöyden merkityssysteemiksi aineistossa artikuloituu *tyttöys projektina*. Tyttöyden projektissa nuoret naiset jäsentävät alkoholisuhdettaan ja alkoholinkäyttöään onnen rakentamisen kautta. Alkoholisuhteen uudelleenarviointi liittyy laajempaan projektiin, jossa nuoret naiset oppivat itsestään sekä omasta ja muiden kanssa jaetuista tyttöyden kokemuksista. Keskusteluissa korostetaan tietoisten valintojen tekemistä, itsetuntemuksen merkitystä ja henkistä kasvua. Aineistokatkkelmat osoittavat, että tärkeäksi onnellisuusprojektiä ohjaavaksi arvoksi rakentuu feminismi ja projektiluontoisessa tyttöydessä on kyse myös kasvusta oman feminismin kanssa. Projektin tavoitteena on löytää feministinen onnellisuus, joka on sekä lempeää että tiedostavaa. Feministinen onnellisuus ei polje toisia yksilön tyytyväisyyden kustannuksella. Eheää minuutta ja onnea rakennetaan muun muassa kyseenalaistamalla perinteisiä sukupuolirooleja sekä tulella tietoisiksi mielensisäisistä ja kulttuurisista eriarvoistavista normeista.

Projektin tavoittelemassa feministisessä onnellisuudessa on kyse *todellisen vapauden* löytämisestä. Vapauden kokemus näyttää syntyvän refleksiivisessä projektissa, jossa työstetään itsensä täydellistä hyväksymistä. Myös perinteisten sukupuoliroolien tietoinen rikkominen tuottaa vapautta ja sekä runsas juominen että raittius saa aineistossa emansipatorisia merkityksiä. Analyysissä käy ilmi, että alkoholin käyttöön liittyvät sosiaaliset tilanteet ovat samalla hetkiä, joissa omaa tyttöyttä performoidaan tietyllä tavalla, ja näiden performanssien tietoinen ravistelu avaa puhujille uusia mahdollisuuksia olla nuori nainen. Esimerkiksi raitistuminen tai ylipäättään sober curious -viitekehyksen keskusteluihin tutustuminen toimii tärkeänä minätekniologiana, jonka avulla yksilöt kasvattavat itsetuntemustaan ja siten resursseja itsensä kehittämiseen. Raitistelun avulla myös laajemmat yhteiskunnalliset sukupuolen performanssit ja niiden mahdolliset vaihtoehdot tulevat keskustelijoille näkyviksi.

Seuraavaksi paneudun tarkemmin aineistossa artikuloituvaan tyttöyden projektiin. Esitän tulokintojen tukena aineisto-otteita ja keskustelutan havaintojani aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta lainaamieni teoreettisten käsitteiden avulla.

5.1.1 Tietoiset valinnat, itsetuntemus ja onnen rakentaminen

Keskustelijoille raitistelu on merkinnyt myös oman onnellisuuden ja sen rakentumisen pohtimista. Raitistelun myötä on tullut pysähtytyä pohtimaan aiemmin itsestään selviä, rutinoituneita tapoja nähdä itsensä ja ympäröivää maailmaa. Katrin ja Annikan Instagram live -keskustelussa pohditaan valintojen merkitystä oman onnen rakentamisessa. Katrin vieras Annika kuvaava kasvaneensa maailmaan, jossa alkoholi merkitsee vapauden ja aikuisuuden symbolia, jota kohti on kuulunut mennä. Kasvaessaan tällaisessa kulttuurissa sitä ei tullut koskaan tietoisesti mietittyä, *halusiko oikeasti päihtyä*. Juomisen lopettamisen jälkeen alkoholi ja päihtyminen ovat saaneet uudenlaisen merkityksen valintana. Annika kuvailee pohtineensa raitistumisen alkutaipaleella sitä, millaiset asiat juuri hänelle oikeasti edustavat vapautta ja miten alkoholi ja päihtymys suhteutuvat hänelle aitoihin vapauksiin. Itsetutkiskelun tuloksena hän päätyi siihen, ettei alkoholin kulutus tuntunut enää vapaudelta, vaan siltä, että *hän lainasi onnellisuutta huomiselta*:

”Se (alkoholi) ei ole vapautumista, se on vaan seuraavalta päivältä onnellisuuden lainaamista. Ja se on aika paska sykli suoraan sanottuna jäädä siihen ja uskotella itselleen, että se alkoholi voisi vapauttaa. Me ollaan oikeasti ainoat, jotka voi vapauttaa itse itsemme.”

(Annika)

Jatkuva itsereflektio ja sober curious -sateenvarjon alle asettuvien teemojen työstäminen yhdessä vertaisten kanssa nousevat aineistossa keskeisiksi keinoiksi, joilla omaa onnellisuutta rakennetaan. Olennaista tässä kasvuun tähtäävässä pyrkimyksessä on oppia tuntemaan itseään, omia ajatusmallejaan ja toimintatapojaan sekä kyetä tarkastelemaan niitä kriittisesti. Omaa alkoholisuhdetta työstetään declutter-mentaliteetilla: mikäli alkoholi ei palvele, on syytä pohtia sen siivoamista pois omasta elämästä (ks. esim. Nicholls 2021). Kyse on vastuullisesta itsensä kehittämisen projektista. Tässä projektissa tiedostavuuden ihanne läpäisee myös yksilöiden suhteen feminismiin. Aineistossa pohditaan useaan otteeseen sitä, ketä varten feminismiään harjoittaa; todistaakseen maailmalle ja miehille olevansa yhtä hyvä kuin he vai ollakseen itselleen lempeämpi?

Foucault'n mukaan nyky-yhteiskunnassa fokus on ennen kaikkea itsensä tuntemisessa eikä niinkään enää itseen kohdistuvassa huolenpidossa (Foucault 1982). Tutkielman aineistossa itsensä tutustuminen on suuressa roolissa, ja itsereflektiolle piiritty tärkeä rooli raitisteluun liittyvän henkisen kasvun kontekstissa. Itseen kohdistuva huolenpito on keskusteluissa läsnä toiveena, ja puhujat esimerkiksi kuvaavat pyrkivänsä tietoisesti suorituskeskeisyyden vähentämiseen ja omien tunteiden äärelle pysähtymiseen. Tällä tavoin keskustelijat kurottavat kohti itsensä hyväksymistä juuri sellaisena, kuin on. Kulttuurissa, joka odottaa yksilöiltä jatkuvaa kasvua, itsensä täydellinen hyväksyminen olisi radikaalia hellyyttä. Aineistossa tyttöyden projekti piiritty pyrkimykseksi, jossa itselle suotu hellyys lisääntyisi.

Esimerkiksi Annikalle juomisen lopettaminen merkitsi sitä, että oli pystyttävä katsomaan myös epämieluisia tunteita ja tilanteita silmiin. Selvin päin oleminen sosiaalisissa tilanteissa, joissa oli aiemmin tottunut juomaan alkoholia, tuntui ensin vaikealta ja ahdistavilta. Vaikeiden tunteiden kohtaaminen on kuitenkin johtanut itsetuntemuksen ja -hyväksynnän lisääntymiseen. Kokemuksesta on muodostunut Annikalle vapauden symboli:

"Nyt mä en piilota niitä (vaikeita asioita), en juokse niiltä pakoon alkoholin kautta. En projisoi niitä muiden ihmisten kautta ihmissuhteisiin, vaan pystyn oikeasti kohtaamaan ne, ja se on mun mielestä todellista vapautta."

(Annika)

Katrille elämän ja itsensä kohtaaminen täysin ilman substansseja näyttäytyy emansipatorisen kokemuksen ohella myös raakana, paljaana ja ajoittain kivuliaana prosessina. Tunteiden kanssa *istuminen* on raskasta. Katri kuvailee prosessin raakuutta: jos emotionaalisesti synkän maiseman taustalla esimerkiksi sattuu olemaan vuoden pimein aika, on tunnetyöstä vaikeaa saada minkäänlaista hengähdystaukoa. On siedettävä painavia tunteita, kuljettava niitä läpi yksi kerrallaan ja odotettava, että jossain vaiheessa oma olo kohenee. Odottaminen on epävarmaa, ja Katri kaipaakin sitä, että voisi hetkeksi paeta ja levätä intensiivisen itsetutkiskelun keskellä:

”Sä vaan istut niiden (tunteiden) kanssa ja menet niitä läpi yksi kerrallaan ja vaan odotat, että jossain vaiheessa tulee hetki, kun on taas parempi olo. Ja sitä kyllä melkein välillä toivoisi, että pystyisipä jotenkin pakenemaan sitä edes hetkeksi. Koska oon ihan surkea, mahdolloman huono meditoimaan.”

(Katri)

Nora Hämäläisen (2023) mukaan tunteiden läpikäyminen ja kohtaaminen on osa prosessia, jossa rakennetaan eheää minää. Terapeuttisessa kulttuurissa yksilö voi Hämäläisen mukaan saada tämän kokemuksen tulemalla tietoiseksi aiemmin pimentoon jääneistä tunteista ja ajatuksista. (Hämäläinen 2023, 23.)

5.1.2 Raitistelu emansipatorisena kokemuksena: sukupuolen performanssit muutoksessa

Oivallukset oman onnellisuuden rakennuspaloista ovat myös oivalluksia feminismistä ja suhteesta omaan tyttöyteen. Katri ja Laura kuvaavat hetkiä, joissa he ovat tulleet tietoiseksi siitä, että ovat pyrkineet miellyttämään muita ja erityisesti miehiä. Näissä hetkissä on käynyt ilmi, miten alkoholin käyttöön kietoutuva sosiaalinen maailmankaikkeus on myös tila, jossa tyttöyttä on totuttu performoimaan tietyllä tavalla. Esimerkiksi Katri on oivaltanut pyrkineensä olemaan ”en ole niin kuin muut tytöt -tyttö”, jonka tapa käyttää alkoholia on imitoinut ajatusta jätkäporukoiden dokaamisesta. Sitä on luonnehtinut oman herkkyiden ja perinteisen tyttömäisten piirteiden verhoilu korkean toleranssin railakkaaseen ryyppäämiseen. Raitistelu on toiminut Katrille minäteknologiana, joka on tuonut kyseiset performanssit Katrille näkyviksi:

”Mulla suhtautuminen omaan feminismiin on muuttunut aika paljon itse asiassa raittiuden myötä. Mähän olin tosi pitkään sellainen ”mä en oo niinku muut tytöt” -tyttö, että en voinut pukeutua kukkamekkoon ja mun tavaramerkki oli se, että meikä dokaa miehenkin pöydän alle. Että meikä vetää sen verran jalluu ja jekkua, että siinä kuule heikompia hirvittää. Katso-kaapas mikä hurja bilemuija täältä tulee tällä kertaa.”

(Katri)

Miehisiä juomatapoja ihannoivassa kulttuurissa luovimiseksi Katri on hyödyntänyt näkyvyyden minäteknologiaa performoidakseen normeihin sopivaa tyttöyttä. Näkyvyyttä on työstetty tukeutumalla oikeanlaisiin vaatteisiin ja tilaamalla oikeanlaisia juomia. Tässä tapauksessa näkyvyyden työstämisellä ei ole pyritty hallinnoimaan yöelämän turvallisuusriskejä vaan positioitumaan saalistaja-uhri-asetelman ulkopuolelle, osaksi dokaavien miesten sosiaalista viitekehystä.

Itsestä ja omasta feminismistään oppiminen näyttäytyy tärkeänä mutta myös kiusallisena kokemuksena. Se, mitä itsestä ja omasta suhteesta tyttöyteen paljastuu, on myös ristiriitaista suhteessa omiin arvoihin ja ideaaleihin siitä, millaista feminismin tulisi olla. Esimerkiksi Laura kertoo, että nuorempana ajatteli *coolien tyttöjen juovan bisseä* eikä esimerkiksi *tyttömäisiä cocktaileja*. Ongelmana oli vain se, ettei Laura itse pitänyt oluesta. Uskomuksien reflektoinnin tuloksena tällainen arvottaminen tuntuu Laurasta väärältä. Hän kuitenkin myös kuvailee, että yhä toisinaan tuntee harmitusta siitä, ettei pidä alkoholittomista oluista. Tyttöyden projektiin näyttää siis kuuluvan itsetuntemuksen kasvattamisen ohella myös yhteiskunnallisia valtarakenteita koskevan tietoisuuden lisäämistä. Lauran kokemus on esimerkki sisäistetyn naisvihan tiedostamisesta. Tässä prosessissa yksilö tiedostaa kasvaneensa kulttuuriin, joka arvottaa kaikkea feminiiniseksi miellettyä maskuliiniseksi miellettyä vähempiarvoiseksi. Kasvu oman sisäistetyn naisvihan kanssa näyttäytyy alati käynnissä olevana prosessina, eikä vapautuminen vaikeista, itseä ja omaa tyttöyttä rajoittavista ajatuksista ole yksiselitteistä. Ristiriitaisena ja kiusallisenakin näyttäytyvä prosessi kuitenkin tuntuu tärkeältä siksi, että se on lisännyt itsetuntemusta ja siten myös omaa onnellisuuden kokemusta:

”Mua harmitti nuorena, että mä en tykännyt bissestä. Ajattelin, että coolit tytöt juo bisseä, eikä mitään cosmopolitaneja. Tähän on ihan hirveä ajatus; miten joku juoma voi vaikuttaa niin paljon? Sen ei pitäisi määrittää yhtään mitenkään sua tai ketään muutakaan, että mitä sä juot. Edelleen vähän pienesti mua harmittaa, että en niistä alkoholittomista oluista tykkää eli en edelleenkaan ole tälle immuuni. Meillä on niin vahvoja linkityksiä eri asioihin.”

(Laura)

Laura ja Katri käyvät keskustelua myös itsensä kehittämisen taustalla olevista motiiveista. Molemmille tuntuu tärkeältä, että raitisteluun punoutuvan refleksiivisyyden ja itsensä kehittämisen ajurina toimisi ennen muuta feminismi. Feminististen motiivien tunnistaminen ja toteuttaminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista, kuten podcastvieras-Jennin pohdinnasta käy ilmi:

”Toisaalta molemmista (raitistelu tai dokaaminen) voi löytää feministisiä asenteita, jos haluaa. Itse mä ehkä ajattelen niin, että kaikkein feministisin teko on tehdä just mitä itse haluaa, mutta sitten toisaalta; kuinka vapaita me ollaan sitten sen ympäristön luomista odotuksista? Tai että on ehkä vaikea edes tunnistaa, että mikä on se, mitä mä itse oikeasti haluan. Mikä tulee minusta itsestäni ja mikä tulee niin kun sitten kuitenkin jollain tavalla opittuna tai annettuna ulkopuolelta?”

(Jenni)

Raitistelun viitekehukseen asettuvassa tyttöyden projektissa sukupuolen normatiiviset performanssit ovat murrostilassa. Yhteenvetona voidaan todeta, että raitistelu toimii aineiston puhujille emansipatorisena kokemuksena, joka auttaa heitä purkamaan sukupuoleen liittyviä odotuksia ja kasvamaan feministisinä yksilöinä. Tämä prosessi on kuitenkin ristiriitaista ja vaikeaa, mutta samalla se lisää heidän itsetuntemustaan ja onnellisuuttaan omassa elämässään.

5.1.3 Kumouksen ja kurinpidon rajanvedot

Käytti sitten alkoholia tai ei, nuoret naiset näyttävät joutuvan työskentelemään sen kanssa, muotoutuuko heidän alkoholinkäyttötottumuksensa kumouksen vai kurinpidon ilmentymäksi. Omasta alkoholisuhteesta pyritään rakentamaan vapauden symbolia, ja kurinpidon muotoja pyritään aktiivisesti tunnistamaan ja ravistelemaan.

”Menneen kännielämäni kännikäyttäytymisessä, että oon pyörittänyt sellaista kelaa päässä, että meikä vetää perseet siinä missä jäbätkin vetää. Uskallan kiivetä katolle kännissä ja voitän tän juomapelin. Että kyllä tytötkin osaa pitää hauskaa.”

(Katri)

Dokaava nuori nainen joutuu neuvottelemaan ristiriitaisten kulttuuristen odotusten välillä ja pohtimaan tarkkaan itsensä performoinnin strategioita. Juominen on normi ja siksi tavoiteltavaa. Juova feminiinisyyden normi nyky-yhteiskunnassa, mutta juopunut feminiinisyyden normi on edelleen mahdollinen särö sosiaalisesti hyväksyttävässä nuoren naisen performanssissa (Lennox ym. 2017, 13). Pyrkimällä mukautumaan koston juhlimisen normistoon nuori dokaava nainen myös raivaa uutta representatiivista tilaa juopuneelle feminiinisyydelle:

”Mä oon kokenut sen, että alkoholin käyttö otetaan itselle. Että minä käytän alkoholia ja minä rellestän, koska en halua siihen samaan muottiin.”

(Laura)

Lauran mainitsema muotti viittaa hiljaisen ja kiltin tytön rooliin, josta käsin omien rajojen vetäminen ja epämieluisista asioista kieltäytyminen on yksilölle vaikeaa. Nuorten naisten harjoittamaan itsekontrolliin ja rajojen vetämiseen paneudutaan myöhemmin analyysissä lisää.

Aineistossa kurin ja kumouksen määritelmistä käydään aktiivista merkityskamppailua: Laura korostaa puheenvuoroissaan sitä, että paras keino kapinoida on pitää itsestään huolta maailmassa, joka on lähtökohtaisesti ankara. Katrille keskeiseksi kumouksellisen teon määritelmäksi piirtyy se, että puuttuu toiminnallaan sortaviin valta-asetelmiin ja siten raivaa tietä toisille. Se vaatii valppautta ja valmiutta. Laura puolestaan tarttuu keskustelussa siihen, että valppaana pysymiseen liittyvä mahdollinen tehostaminen huolestuttaa, ja hän teroittaa näkökulmansa pohjavirettä: Pidetään huolta itsestä minua itseä varten, ei siksi että kelvattaisiin muille.

”Mä tykkään tästä punkkari-streittari -ajatuksesta. Että pystytään alerttina vallankumousta varten.”

(Katri)

”Mä en ehkä ihan olisi ajatellut noin, mutta näin se menee. Mutta ei semmoisella tehostamisajatuksella! Ettei pidetään huolta, jotta oltaisiin mahdollisimman hyviä työntekijöitä, vaan että ollaan valmiita sitten polttamaan ne rintsikat, eikö vaan?”

(Laura)

”Vallankumoukseen!”

(Jenni)

Sober curious on viitekehys, joka kutsuu pohtimaan ja avaamaan tyttöyden merkityksiä sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa. Aineistossa artikuloituva tyttöyden projekti on sekä yksilöllistä että yhteisöllistä onnen rakentamista. Projektia motivoi keskustelijoiden halu laajentaa tyttöyden representaatioita, ja käytännössä tätä tehdään rikkomalla normatiivisia tapoja olla nuori nainen. Sukupuolittuneen vallan normalisoivaa otetta haastetaan sekä juomalla että

juomattomuudella. Sober curious -ilmiön viitekehyksessä kurista ja kumouksesta käydään aktiivista merkityskamppailua, jonka päämääränä on rakentaa feminististä onnellisuutta ja vapautta.

5.2 Tyttöys itsekurina

Toiseksi keskeiseksi tyttöyden merkityssysteemiksi artikuloituu *tyttöys itsekurina*. Nuoret naiset joutuvat jatkuvasti tasapainottelemaan kontrollin ja vapauden, sosiaalisten odotusten ja omien toiveiden välillä. Aineistossa kontrolli puhuu itsekontrollina sekä yksilön ulkopuolelta tulevana kontrollina, esimerkiksi kokemuksina suorista tuomitsevista tai arvottavista kommentteista. Sekä dokaamiseen että raitisteluun liittyy kontrollin ja vapauden merkitysten määrittelyä. Itsekuri on työkalu, jota käytetään näiden ristiriitojen ratkaisemiseen. Itsekurilla ylläpidetään ja rakennetaan ehyttä minuutta sekä toteutetaan vastuullisen ja tiedostavan kuluttajakansalaisen roolia.

Itsekuri saa aineistossa sukupuolittuneita ja erityisesti nuoriin naisiin kiinnittyviä merkityksiä. Sen avulla aineiston puhujat luovivat niin alkoholikulttuurin kuin sosiaalisen median kontekstien asettamien sukupuolittuneiden vaatimusten keskellä. Nuorelta naiselta odotetaan vastuullisuutta ja vapautunutta minuutta; on oltava vapaa ja oma itsensä mutta kuitenkin tietoinen kaikesta mitä tekee ja on.

Sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa nuorten naisten harjoittaman itsekurin sovellukset vaihtelevat turvallisuuden ylläpitämisestä eheän minuuden muovaamiseen. Sosiaalinen media toimii 2020-luvulla keskeisenä itsekurin välittäjänä, sillä somen ilmiöt määrittelevät vaatimustasoa yksilön harjoittamalle itsekurille. Sober curious tarjoaa nuorille naisille uudenlaisen viitekehysten harjoittaa itsekuria. Esittelen seuraavaksi tarkemmin aineistosta löytyneitä tyttöyden itsekurin ulottuvuuksia.

5.2.1 Turvallisuutta ylläpitävä itsekuri

Yöelämän turvattomuus ja kokemus sen hallinnointiin liittyvistä tekniikoista yhdistää keskustelijoita. Turvattomuutta siedetään säätelemällä omaa päihtymystä. Itsekontrollin painoarvo suojaavana tekniikkana tulee näkyväksi erityisesti silloin, kun nainen kohtaa tavalla tai toisella

koskemattomuuttaan uhkaavaa käytöstä. Häirintä, painostava käytös ja väkivalta näyttävät nauttivan suurempaa hyväksyntää, mikäli sen kohteena on päihtynyt nainen. Jos jotain ikävää käy, humala on naiselle *raskauttava asianhaara*, kuten Jenni kuvailee:

”Ikään kuin tekijän vastuu pienenisi siitä hyvästä, että nainen onkin ollut humaltunut tai jostain muuta. Aina löydetään kyllä se näkökulma, mistä syy saadaan jotenkin viritettyä sille naiselle. Mutta mun mielestä yhdenkään naisen ei pitäisi joutua olemaan juomatta sen takia, että joutuu pelkäämään turvallisuutensa puolesta.”

(Jenni)

Jennin puheenvuorosta käy ilmi, että turvallisuuden takaaminen humalaa säätelemällä tuntuu kohtuuttomalta vaatimukselta. Laura kertoo, millaista on taipua näihin vaatimuksiin:

”Mun on pakko sanoa, että mun on vaikka vaikea puhua siitä, että yksi syy olla juomatta on säilyttää mun omat rajat ja pitää itseni turvassa. Mut siitä puhuminen on tosi vaikeata, koska sen ei pitäisi olla näin.”

(Laura)

Siinä missä yöelämän turvattomuus vaikuttaa ilmiöltä, johon keskustelijoiden on mutkatonta samaistua ja myös puhua siitä ääneen, on omien omakohtaisten turvallisuuden takaamisen tekniikoiden sanoittaminen vaikeaa. Tässä kohtaa raitistelusta tulee jotain aivan muuta kuin henkistä kasvua ja reflektointia. Se, että oman juomattomuuden taustalla on myös turvattomuuteen liittyviä syitä, ei istu enää osaksi self-help -kulttuurin puheenpartta. Se asettaa yksilön eri tavalla haavoittuaiseen asemaan ja hänen kokemuksensa mahdollisesti kyseenalaiseen tarkastelun alaiseksi. Jennin sanoin: aina löytyy näkökulma, josta käsin syy tapahtuneesta saadaan vieritettyä naiselle.

”Uhrillahan se alkoholi siinä vaiheessa (väkivallanteon tapahtuessa) on raskauttava tekijä, kun taas rikoksen tekijällä se on anteeksiantava tekijä jossain määrin, että on humalassa.”

(Katri)

”Ikään kuin lieventävä asianhaara: Harkinta ei ole ollut ihan niin kun parhaassa terässä.”

(Jenni)

Katrin ja Jennin puheenvuoroissa tulee näkyväksi se, miten päihtymys voi position mukaan toimia sekä vastuusta vapauttavana tai sitä raskauttavana tekijänä. Keskustelijoiden samastuminen uhrin positioon luo käsitystä siitä, että tyttöyden merkitykset maskuliinisessa alkoholikulttuurissa rakentuvat myös turvallisuuden ja turvattomuuden kokemusten kautta. Nuorena naisena juhliminen pitää sisällään valintoja, joiden koetaan määrittävän yksilön mahdollisuuksia turvaan ja koskemattomuuteen. Koskemattomuus ei ole itsestään selvä asia, vaan jotain mitä tulee aktiivisesti suojella. Kuten aineistokatkelmista käy ilmi, itsekontrolli, harkitsevuus sekä tiedostavuus ovat siihen käytettyjä työkaluja.

Koskemattomuuden suojeleminen vaatii paineen sietämistä, ja keskustelijat nostavat esiin myös kokemuksiaan siitä, millaista on alistua paineen alla. Jenni kuvailee kokemusta siitä, että ilmankin välitöntä väkivallan uhkaa nainen voi alistua esimerkiksi harrastamaan seksiä tilanteessa, jotta epämieluisa ja painostava hetki olisi helpommin ohi:

”Kun tarpeeksi monta kertaa vastustelee, sanoo ei ja omia rajoja ei kunnioiteta, niin jossain kohtaa sitten on vaan liian väsynyt taistellakseen vastaan. Ei välttämättä fyysisesti mutta henkisesti.”

(Jenni)

Tällaisiin kokemuksiin liittyy Jennin sanoin *valtavan paljon häpeää*. On tabu sanoa ääneen alistuneensa tällaisissa tilanteissa. Alistuessa intiimiin läheisyyteen kyse on siitä, että muut itsekontrollina ilmenneet tavat hallita turvattomia tilanteita eivät ole riittäneet, ja yksilö kokee tulleensa nurkkaan ajetuksi. Häpeää voi tuottaa se, ettei ole kyennyt pysymään tilanteen päällä ja kantamaan vastuuta oman koskemattomuutensa säilyttämisestä, kuten Laura ja Jenni kuvailevat:

”Mä oon alistunut. Sitten kysytään aina että ´miten sä vastustelit, miten sä fyysisesti vastustelit´. No että en mitenkään.”

(Laura)

”Myönnän että oon alistunut ihan vaan siksi, että se on ollut helpompaa kuin vängätä loputtomiin. Ja mahdollisesti kohdata sen toisen osapuolen suuttumus tai silminnähtävä turhautuminen ja käydä siitä sitten jotain semmoista ahdistavaa keskustelua. Kun kysyin tätä somessa mun seuraajilta, niin 86 % sanoi, että he ovat myös alistuneet.”

(Jenni)

Tutkielman kirjoitushetkellä elokuussa 2023 Jennillä oli lähes 50 000 seuraajaa. Vaikkei Jennin viittaaman Instagram kyselyn dataa tai siihen vastanneiden sukupuolijakaumaa olekaan mahdollista ottaa varsinaisesti osaksi tätä analyysiä, voidaan Jennin kertomasta kuitenkin päätellä, että kokemus painostetuksi tulemisesta ja alistumisesta epämieluisaan intiimiin kanssakäymiseen on laajalti jaettu kokemus Jennin naisvaltaisessa ja laajassa seuraajakunnassa.

Laura kuitenkin nostaa esiin, etteivät omien rajojen vaalimisen tekniikat tiivisty ainoastaan siihen, että humala merkitsee vaaraa ja sen puute puolestaan turvaa. Kiltin tytön roolin ja odotusten kanssa kamppailevalle yksilölle humala ja sen tuoma estottomuus voivat olla myös mahdollisuuksia - mahdollisuuksia sanoa ei ja vetää omat rajansa. Lauran puheenvuorossa *rohkaisuryyppy* saa uuden merkityksen:

”Musta odotetaan vaan hiljaista ja kilttiä, joka ei sano vastaan. Itse oon uskaltanut sanoa ’ei’ vahvemmin joissain tilanteissa, koska oon ollut kännissä. Kun on ollut alkoholia veressä, niin on ollut rohkeampi, on tarvinnut sen rohkaisuryypyn siinä sosiaalisessa tilanteessa.”

(Laura)

Yöelämän feminisoituminen ei ole toistaiseksi poistanut naisiin kohdistuvia turvallisuusriskejä, ja tämän vuoksi naiset joutuvat oma-aloitteisesti harjoittamaan erilaisia turvallisuuden tekniikoita (Nicholls 2021, 770). Aineiston puhujien kuvailema päihtymyksen itsekontrollointi vertautuu näkyvyyden minäteknologiaan; kehollista itsekontrollia harjoittamalla nuoret naiset pyrkivät pitämään huolta, että heidän olemuksensa yöelämässä on sopivan estoton mutta ei kuitenkaan ”liikaa”. Ilmiöllä on postfeministinen ja uusliberalistinen luonne: sukupuoleen katsomatta kaikilta odotetaan sopivan estotonta mutta kuitenkin vastuullista juhlimista. Nuoren naiskehon tulee luovia alkoholikulttuurissa sukupuolittuneiden kaksoisstandardien kanssa. Hauskanpitoa saa ja pitää harjoittaa yksilöllisellä tavalla, mutta samalla on hallinnoitava turvatonta yöelämää oman kehon kontrollilla.

Kontrollin, itsekurin ja turvallisuuden teemat risteävät lukuisilla tavoilla. Risteyksiä yhdistäväksi tekijäksi kuitenkin rakentuu tyttöys. Joi tai ei, nuori nainen kohtaa yöelämässä ja juhla-kulttuurissa toistuvasti hetkiä, joissa odotetaan tilanteiden yläpuolelle nousemista ja hienova-raista itsekuria. Itsekurilla ei ylläpidetä ainoastaan ehyttä ja toivottua minäkuvaa, vaan kyse on myös oman koskemattomuuden ja turvallisuuden ylläpitämisestä.

5.2.2 Tiedostava ja harkittu minä

Minuutta ja omaa sukupuolen performanssia rakennetaan alkoholikulttuurin kontekstissa esi-merkiksi erilaisten sukupuolittuneeksi miellettyjen juomavalintojen kautta. Feminiiniset juo-mat, kuten siideri ja erilaiset cocktailit, toimivat feminiinisen naiseuden rakennusmateriaalina. Laura ja Katri esimerkiksi keskustelevat Sinkkuelämää-sarjan myötä kansainväliseksi ilmiöksi nousseesta Cosmopolitan-drinkistä ja toteavat, että sen avulla kuka tahansa nuori nainen voi missä tahansa päin maailmaa juoman avulla nousta arjen yläpuolelle ja nauttia omasta voi-maannuttavan feminiinisestä hetkestään. Feminiiniseksi mielletyt juomavalinnat eivät ole ai-nut tapa rakentaa omaa tyttöyttä, vaan tietyissä konteksteissa päinvastaisesti maskuliiniseksi mielletyt juomat toimivat oivana resurssina. Esimerkiksi oluen avulla voidaan rakentaa *rentoa* ja *uskottavaa* feminiinisyyttä:

*”Mulla itselläni tähän liittyy se, että mua harmitti nuorena, että mä en tykännyt bis-
sestä, koska mä ajattelin, että coolit tytöt juo bisseä eikä mitään cosmopolitaneja.”*
(Laura)

Katrin ja Lauran käymät keskustelut erityisesti Jennin ja Ronjan kanssa alkoholista ja alkoho-littomuudesta ovat myös keskusteluja nuorten naisten kokemasta kontrollista. Kontrolli on sekä ulkoista että sisäistä; ääneen lausuttuja kehotuksia sekä mieleen ja kehoon pesiytynttä hiljaista häpeää. Kontrollin ote tuntuu toisinaan kahlitsevalta ja epäreilulta, mutta kontrolli toimii myös minäteknologiana, jonka avulla keskustelijat rakentavat itseään ja liittyvät osaksi toivomiaan sosiaalisia viitekehyksiä.

Alkoholi näyttäytyy välittäjänä, jonka kautta oma olemus, itsen performanssi elää ja muuntuu. Osa muutoksista koetaan toivottuina, toiset epämieluisina ja häpeällisinä. Päihtymyksen ja

sen seurausten, esimerkiksi krapulan tuottamat muutokset olemuksessa eivät näytä kiinnittävän yksilöön sellaisenaan, vaan ne saavat sävynsä kiinnittymällä naiseksi sukupuolitettuun ruumiiseen. Alkoholin vaikutukset nuoreen naiseen voivat siis olla sellaisia, jotka uhkaavat nuoreksi naiseksi piirtyvän yksilön nauttimaan sosiaalista hyväksyntää. (Lennox ym. 2017.) Alkoholin käytön pohtiminen ja siihen liittyvän itsekontrollin harjoittaminen on hallinnallisuutta. Siinä yhdistyy yhteiskunnan taholta yksilöön kohdistuvat vaatimukset sekä yksilöiden itsensä säännöstelemä alkoholinkäyttö, jonka tarkoituksena on vastata normatiivisiin vaatimuksiin.

”Aina darrassa mä kadun ja mietin, että oon puhunut liikaa, liian pitkään, liian avoimesti ja intiimisti. Mulla on sellainen olo, että mä oon ylittänyt jotain sellaisia sisäisiä rajoja, astunut itseni ulkopuolelle jossain määrin. Ja sitten mä ylianalysoin niitä keskusteluja mitä oon käynyt. Ja kannan huolta siitä illasta, ihan kuin jotenkin mun vastuulla olisi ollut niinku koko se ilta ja se keskustelu.”

(Ronja)

Tästä aineistokatkelmassa Ronja kuvailee hänelle tyypillisiä seuraavan päivän tuntemuksia. Keskeiseksi huoleksi piirtyy oman olemisen vuotaminen yli tavanomaisten äyräiden, Ronjan sanoin *sisäisten rajojen*. Sisäisiksi rajoiksi vaikuttavat määrittyvän vaatimukset siitä, että muistaa alati huomioida toisia ja toisten sanoittamattomiakin tarpeita sekä lukea ympärillä kulloinkin aukeavaa sosiaalista maisemaa ja sen tilantuntua. Tämän Rosea ja Milleriä lainaten *rationaliteetin* mukaan arvokasta ja tavoiteltavaa on, että aktiivisesti työskentelee sen eteen, että esimerkiksi jokainen juhlaväkeen kuuluva ihminen tulisi kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla. Tällaisen rationaliteetin vallitessa yksilö, kuten lainauksen Ronja, kokee olevansa omalta osaltaan vastuussa juhlailtaa maisemoivan tunnelman luomisessa ja kannattelussa. Krapulassa ahdistavalta tuntuu ajatus siitä, että kontrolli omasta olemuksesta vastuullisena, ystävällisenä ja huomioivana juhlaseurana olisi pettänyt. Saman huolen jakaa myös selvin päin bilettävä Laura:

”Vaikka mäkin oon selvänä bileissä, en mä muista mitä ne muut ihmiset puhuu, tai tekee tai niinku mitään. Että mä keskityn myös selvänä itseeni enemmän kuin muihin, että niinhän se menee. Kaikki on aika silleen huolissaan siitä millaiseen niinku, miten esittää itseään tilanteessa.”

(Laura)

Liittyi juhlintaan sitten päihtymystä tai ei, keskustelijoita yhdistäväksi tekijäksi nousee juuri jaetut kokemukset kontrollista ja sen menettämisen pelosta. Huoli kontrollin menettamisestä vaikuttaa kiinnittyvän sosiaalisesti hyväksytyyn ja yhteiskunnallisesti arvostetun nuoren naisen rooliin. Sekä Ronja että Laura kuvaavat pelkoa ja häpeää siitä, että juhlinnan kontekstissa menettää otteen konventionaalisista tavoista performoida itseään, olla ”oikeanlainen” nuori nainen. Siinä korostuvat muiden huomioiminen sekä tunteiden ja tilanteiden kannattelu. Häpeää ja huolta aiheutuu, jos yksilö kokee epäonnistuneensa toisten kannattelussa ja huomioimisessa tai ottaa vahingossa ”liikaa tilaa” itselleen.

Siinä missä Laura jakaa Ronjan huolen ja tarjoaa häpeästään kertovalle Ronjalle samastumispintaa, Katri käyttää puheenvuoron, joka humoristisella otteella tarttuu vastuun kantamisen sukupuolittuneisiin pohjavireisiin:

”Ronja, mun mielestä on tosi söpöä että tavallaan ne asiat mistä sä oot huolissasi siinä dar-rassa, niinku se, että puhuinko mä liikaa, otinko mä liikaa tilaa, saiko muut kertoa ajatuk-sensa. Sua niinku huolestuttaa, että sä oot keski-ikäinen mies kännissä! Ja sä kannat siitä vielä hirveesti huolta.”

(Katri)

Konventionaaliset olemisen tavat ja itsen performanssit ovat myös sukupuolen performansseja, ja tietynlainen olemisen tapa voidaan hahmottaa kuuluvaksi tietyn sukupuolen performanssin piiriin. Se mistä Ronja on huolissaan omassa humalakäyttäytymisessään, voidaan kehystää olevan tavanomaista käytöstä ja olemisen tapaa keski-ikäiselle miehelle. Tässä huumorin kautta esitetystä ajatuksesta käy ilmi, että nuorille naisille vallitsee erilaiset konventiot verrattuna esimerkiksi keski-ikäisiin miehiin. Sama olemisen tapa voidaan sukupuolesta ja iästä riippuen käsittää joko tavalliseksi tai liialliseksi, jopa röyhkeäksi. Keski-ikäisten miesten koetaan olevan puhujiin, nuoriin naisiin, verrattuna vapaampia erilaisista sosiaalisista konventioista ja erityisesti kaiken lävistävästä muiden huomioisesta ja oman olemisen hienovaraisesta sääntelystä. Sosiaalisen median läsnäolo nuorten naisten elämässä ja erilaisten kontrollin ris-teymien kanssa toistuu aineistossa useita kertoja. Somessa rakennetaan tarinaa itsestä, ja eri-laisten narratiivien kautta tuodaan esimerkiksi arkisia asioita osaksi omaa henkilöbrändiä, har-kittua itsen performanssia.

Laura ja Katri keskusteleivat Ronjan kanssa tämän kirjoittamasta Helsingin Sanomien kolumnista, jossa Ronja pohtii 2020-luvun raitisteluliikkeen yhteyksiä someaikakauden henkilöbrändikulttuuriin ja sitä, miten omasta alkoholisuhteesta tai raitistelusta puhuminen sosiaalisessa mediassa tuo jälleen uuden elämän osa-alueen uudenlaisen tietoisin hallinnan piiriin. Sosiaalisen median ja erityisesti Instagramin tarina- ja brändivetoisuuden on koettu lisäävän tietoisuutta ja myös huolta siitä, *millaisen kuvan yksilö antaa itsestään*. Some näyttäytyy paikkana, jonka kulttuuri ruokkii nuoriin naisiin kohdistuvia itsekontrollin ja tietoisuuden velvoitteita entisestään:

”Oon niitä darramorkkiksia analysoinut, että minkä takia ne ahdistaa mua niin paljon ja miksi ahdistaa se, että olisin ollut sitten jotenkin vähän ärsyttävä tai kovaääninen. Siellähän on pohjalla huoli, että en ole nyt ollut sellainen, mitä haluaisin. Että mä oon antanut itsestäni jonkun sellaisen kuvan, joka ei ole mulle totta; mä en haluais olla sellainen, mä haluaisin olla tietynlainen. Että olenko todella niin lukossa itseni kanssa että mun pitäisi koko ajan jotenkin olla tosi tietoinen siitä minkälainen oon, miten käyttäydyn, miten ihmiset näkee mut ja miten kulutan... Kaikkia tällaisia asioita naisille tuputetaan aika tavalla. Kuten kolumnissakin kirjoitin; pitää olla tietoinen, milloin vittu mistäkin.”

(Ronja)

Somessa jaetaan tarinaa omasta ehyestä ja tarkoin harkitusta minuudesta. Sosiaalisen median henkilöbrändikulttuuri näyttää lisäävän nuorten naisten tiedostavuuden vaatimuksia. Some luo painetta olla jatkuvasti tietoinen omasta käyttäytymisestä ja siitä, miten muut saattavat yksilön nähdä.

Itsekuri on aineistossa kumulatiivista, ja myös kontrolliajatuksia kontrolloidaan. Ronja kuvaa analysoineensa omia darramorkkiksiaan ja etsineensä syitä sille, miksi kokee tarpeelliseksi harjoittaa itsekontrollia. Mahdolliseksi syyksi tiukalle itsekontrollille Ronja kehystää puheenvuorossaan sen, että on itse *niin lukossa*. Tällöin vastuu kontrollin säätelystä laskeutuu yksilön harteille, ja liialliseksi mielletty kontrollointi koetaan tämän säätelyn epäonnistumiseksi.

Nuurilta naisilta odotetaan jatkuvaa ja alati laajentuvaa tiedostavuutta. Vaatimus kaiken tiedostamisesta rakentuu uuvuttavaksi ja turhauttavaksi kokemukseksi, joka on kuitenkin olemassa vahvan itsekontrollin kautta jokapäiväisessä arjessa mutkattomana ja tavallisena asiana.

5.2.3 Nuoret naiset kuluttajakansalaisina

Keskustelijoita yhdistää kokemus siitä, että kuluttaminen ja tuotteet ovat läsnä kaikkialla. Miinuden rakentamisen ja itsekontrollin harjoittamisen tavat kytkeytyvät osaksi kuluttajakansalaisena olemista. On pyrittävä tiedostavuuden aktiiviseen kehittämiseen ja oltava ajan tasalla siitä, mitkä kaikki seikat oman elämän ja identiteetin rakentamisessa tulee kulloinkin ottaa huomioon. Kyse on myös vastuullisesta ja tiedostavasta kuluttamisesta:

” Minkälaisia aurinkorasvoja käytät, korallit kuolee, kun sinä vaan rannalla makaat ja sitten nää muovittomat asiat ja kemikaalivapaaelämä... Jeesus kristus kun välillä pitää olla sitten tietoinen ihan vaan kaikesta. Ja sehän on hienoa ja kehitys kehittyy ja se liittyy siihen, että internet on olemassa ja meillä on mahdollisuus tietää vaikka ja mistä. Mutta yksi kaveri kyllä ihan puuskahti tästä sober curious -ilmiöstä, että hitto vie pitääkö mun viiniäkin alkaa nyt kyttäämään. Mä en jaksa, että vielä tämäkin asia!”

(Ronja)

Laura kertoo yllättyneensä siitä, kuinka @darravapaa -Instagram tililtä pyydetään ja lähetetään toistuvasti alkoholittomia juomasuosituksia. Heidän tarkoituksenaan on ollut luoda tilaa uudenlaisille keskusteluille alkoholisuhteesta, eikä esimerkiksi tuotteiden esittely ole kuulunut suunnitelmiin tilin sisällöistä. Tavaroiden maailma näyttää kuitenkin ilmaantuneen osaksi @darravapaa-tilin avaamia keskusteluja raitistelusta ja oman alkoholisuhteen pohdiskelusta.

”Ettei (@darravapaan tekemistä keskustelunavauksista) tule tavallaan uusi semmoinen, että hirveästi eri tuotteita mitä on nyt pakko kuluttaa ja kaikkea tällaista. On kyllä pakko sanoa, että mua on yllättänyt, kuinka paljon meiltä pyydetään juomasuosituksia ja kuinka paljon meille myös lähetetään niitä.”

(Laura)

Keskustelijat myös kokevat, että heidän poliittisuuttaan pyritään pienentämään keskittämällä vaatimuksia nimenomaan esimerkiksi kulutusvalintoihin sen sijaan, että heidät nähtäisiin ”aidosti” aktiivisina, oikealla tavalla poliittisina toimijoina. Ronja kommentoi ajan henkeä, jonka hän kokee ajavan ihmisiä ensisijaisesti kuluttajiksi:

”Mä välillä mietin, että onko tää (kulutuksen ja tavaramaailman läsnäolo) joku sellainen keino pitää jotain naisten poliittisuutta aisoissa? Tää nyt on avointa pohdintaa ja tää on myös stereotyyppistä pohdintaa mutta että se naisten niin kun aktiivisuus edelleen linkittyy siihen, että me ollaan kuluttajia ja sitten tietenkä sen kulutuksen kautta kontrolloidaan itseämme. Liittyykö jollain tavalla se, että ihmiset ei ole kiinnostuneita niistä poliittisista puolueista siihen, että meitä kaikkia sukupuoleen ehkä katsomatta lopulta ajetaan kuluttajiksi ja se ainut tapa olla jotenkin olemassa ja vaikuttaa on kuluttaminen.”

(Ronja)

5.2.4 Sober curious itsekurin rationaliteettina

Sober curious on viitekehys, jonka koetaan avaavan tilaa iänikuisen kontrollin löysäämiselle. Se on sateenvarjo, jonka alle mahtuu lukuisia erilaisia syitä ja tapoja muuttaa omaa alkoholisuhdetta. Näin uuden aallon raitistelun koetaan raivaavan tilaa alueelle, jota on aiemmin hallinnut tiukka normisto.

”Sitä (sober curious -ilmiötä) on mollattu, että se on nuorten naisten termi ja tässä yritetään uudelleen brändätä jotain vanhaa ja hyvää. Mutta mun mielestä se on juuri siksi tärkeää, että se normalisoi. Oli syy jättää alkoholi mikä tahansa, mun mielestä on vaan kiva, että on erilaisia tapoja puhua siitä.”

(Katri)

Sober curiousin viitekehystä voidaan hyödyntää minäteknologiana, jonka koetaan ottavan painoa pois yksilön harteilta. Alkoholiongelman kanssa kamppailut Katri esimerkiksi kuvailee raitisteluviitekehystä tärkeäksi *nivelvaiheen helpotukseksi*. Uuden elämäntavan omaksumisen polulla sober curious on tarjonnut rentoa ja hyväksyvää turvaa. Tämä tuo toivottua keveyttä hetkiin, joissa keskustelu viistää omaa vaikeaa historiaa alkoholin kanssa. Esimerkiksi selvin päin juhliessa juhlaseuralle on mutkattomampaa kertoa olevansa sober curious kuin toipuva alkoholisti.

Nuorilta naisilta vaadittua itsekuria luonnehtii ehdottomuus. On onnistuttava toteuttamaan ja varjelemaan kunnollisen naisen roolia, jonka verrattain pienikin poikkeama voi saada särölle. Aineiston perusteella sober curious toimii tilana, jossa ehdottomuudelle syntyy vaihtoehtoja. Ronja kuvailee sober curious -viitekehysten antia ehdottomuuden torjujana:

”Haluan suojella itseäni ehdottomuudelta. Mulla on niin paljon taustaa ehdottomuudesta ja ruuasta, että en tiedä, olisiko se mun psyykelle oikea juttu olla täysiä raitis. Sen takia sober curious ja se, että voi tehdä siitä omanlaisen ja että puhutaan kohtuudesta. Voi olla sekä että, eikä vaan joko tai.”

(Ronja)

Ronja ei puhu täysin raittiudesta vaan täysiä raittiudesta. Tässä ilmauksessa tiivistyy kiinnostavalla tavalla olemisen sijaan tekeminen ja yksilön itsestään sekä valinnoistaan kantama vastuu. Täysi raittius vaatisi sitä, että raittiutta *tekisi* täysillä. Täysillä tekeminen on ehdotonta, ja kuten Ronja kuvailee, eikä oman hyvinvoinnin kannalta edullista.

Laura sen sijaan kuvailee sitä, miten täysi raittius voi toisaalta myös löysätä itsekurin raskasta taakkaa:

*”Ei tarvitse laskea, että olenko juonut oikean määrän; olenko juonut tarpeeksi, että olen tarpeeksi humalassa ja hauska mutta etten vaan ole liikaa juonut, etten ole huonoa esimerkkiä kaikille muille. Eli tavallaan henkilökohtaisesti **koen vapautuneeni viinasta, kun ei tarvitse miettiä sitä.**”*

(Laura)

Ronjan ja Lauran erilaiset näkemykset tekevät näkyväksi sen, miten erilaisilla tavoilla sober curious -viitekehystä käytetään vapautumisen minäteknologiana. Tekniikan suunta on näissä esimerkeissä ristikkäinen, mutta kahden erilaisen strategian leikkauspisteessä on kuitenkin jotain yhteistä ja erityistä; alkoholisuhteen pohdiskelun, juomisen vähentämisen tai lopettamisen kehystäminen osaksi 2020-luvun raitistelukulttuuria herättää tunteen vapaudesta. Sober curious on logiikka, jossa ei ole yhtä oikeaa alkoholisuhdetta, vaan yksilölliset kokemukset ja tarpeet ovat arvokkaita sellaisinaan. Jollekin se merkitsee vapautta olla täysin raitis ilman painetta ja velvoitetta avata päätöksen taustalla olevia syitä, ja toiselle se avaa mahdollisuuden ravistella pois ehdottomuutta, harjoitella lempeyttä ja edistää omaa hyvinvointia. Sober curious on tila, jonka varantoja voi käyttää oman alkoholisuhteen työstämisen resurssina.

”Se antaa löyhät periaatteet olla, voi sanoa olevansa sober curious. Me ei Darravapaassa haluta määritellä, mitä on ’oikea raittius’. Se menee molempiin suuntiin, sober curious tulee tähän väliin.”

(Laura)

Aineistosta käy ilmi kuitenkin myös, ettei 2020-luvun raitistelukaan ole vapaa kontrolliajattelusta. Suorituskeskeisen maailman vaatimukset, oman kehon kurittaminen ja muotteihin ujutaminen on läsnä keskusteluissa. Laura, Katri ja Ronja jakavat esimerkiksi kokemuksiaan syömishäiriökäyttäytymisen ja raitistelun leikkauspisteistä:

”Alkoholin lopettamiseen liittyy ihan hirveästi terveyspuhe, ja se liitetään tosi vahvasti laihtumiseen. Itsehän sairastin syömishäiriötä silloin, kun lopetin alkoholinkäytön ja kyllä voin myöntää, että silloin kelat pyöri päässä: ’nythän ei tuu näin ja näin paljon kaloreita.’”

(Laura)

Lauran puheenvuorossa tulee näkyväksi 2000-luvulla biovallan kentällä korostunut *hyvinvointiaate*. Hyvinvointiaatteen rationaliteetin maailmassa raitistelu saa merkityksensä terveyden edistäjänä, johon myös painonhallinta ja laihduttaminen nivoutuvat. (Miller & Rose 2010, 107–109; Bordo 1993.) Kehon projektiluontoinen muokkaaminen on eräänlainen minäteknologia, sillä sen kautta yksilö ylläpitää ja rakentaa omaa identiteettiään terveenä, tehokkaana ja kunnollisena yhteiskunnan jäsenenä (Turner 1991, 22). Lauralle alkoholin lopettaminen merkitsi raitistelun alkutaipaleella tilaisuutta laihduttaa ja tilaisuutta elää hyvinvointiaatteen maailman rationaliteetin mukaisesti.

”On sellainen nuoren naisen vaihe, jossa bailaa paljon ja miettii ehkä ulkonäköä. Musta tuntuu, että syömishäiriöistä käytöstä ja laihdutuskulttuurin aiheuttamaa pohdintaa on varmaan suurimmalla osalla. Alkoholilla on siinä rooli, että kompensoidaan juomisella sitten syömistä. Siihen liittyy paljon sellaista, että ’no maanantaina sitten syön vain purkkiananasta.’”

(Ronja)

Ronjan ajatukset painon kontrolloinnin ja dokaamisen *solmusta* tekevät näkyväksi käytännön tasapainottelua. Jos haluaa dokata, on arkena täytynyt kompensoida juhlaillan aikana kertyneitä kaloreita. Ja kuten aiemmasta aineistokatkelmasta käy ilmi, kehon kontrollointi ja pyrkimys normatiivisen ruumiillisuuden toteuttamiseen on läsnä myös silloin, kun yksilö päättää olla dokaamatta. Joi tai ei, nuoren naisen ruumiillisuudelta odotetaan tiukkaa kontrollia.

Painon ja kehon ulkomuodon kontrollin lisäksi vaativuus ja suorituskeskeisyys näkyvät sober curious -viitekehyksessä myös yleisemmällä tasolla. Katri esimerkiksi kertoo raitistelunsa alussa olleensa tyytyväinen lisääntyneistä mahdollisuuksista olla entistä toimeliaampi:

”Siinä alussa mä kelasin, että nyt mulla on ylimääräistä aikaa sunnuntaisin tehdä luottamusduuneja. Ajattelin, että nyt mä oon paljon enemmän vielä tavoitettavissa. Mulla ei mene näitä krapulapäiviä ollenkaan, ja nyt musta tulee supertyyppi tän myötä, super järjestöduunari.”

(Katri)

”Varoitustarra alkoholittomiin oluisiin: saattaa aiheuttaa vastuullista yhteiskunta-aktiivisuutta”

(Ronja)

Sober curious on kulttuurinen viitekehys, jossa yksilölle aukeaa uusia tapoja järkeistää ja liittyä osaksi ympäröivää sosiaalista maailmaa. Aineiston keskusteluissa tulee näkyväksi se, miten uuden ilmiön äärellä aktivoituu moninainen mahdollisuuksien kenttä. Raitistelu avaa väylän sekä itsekurin löysäämiseen, että kiristämiseen. Raitistelu toimii minäteknologiana, jolla yksilö voi rakentaa itsestään sekä uutteraa ja alati tehokkaammaksi pyrkivää, että omasta hyvinvoinnistaan ja vapaudestaan vastuullisesti välittävää ihmistä. Nämä teknologiat näyttävät ensisilmäyksellä rakentavan erilaisia maailmoja, mutta tarkemmin tarkasteltuna molempien taustavaikuttajaksi piirtyy kuitenkin hallintavalta ja uusliberalistinen toimintalogiikka. Tällaisessa intohimotaloudessa yksilöllä on velvoite olla vapaa ja tehdä elämästään merkityksellistä (Rose & Miller 2010, 203–204).

Intohimotaloudessa kupliva sober curious on tila, jossa tapahtuu paljon uutta: sekä sukupuolen, että alkoholisuhteen normatiivit ovat murroksessa. Uusien mahdollisuuksien avautuessa yksilöille avautuu kokemus vapaudesta.

6 Johtopäätökset

6.1 Yhteenveto

Tässä pro gradu -tutkielmassa on paneuduttu tyttöyden merkityksiin sukupuolittuneessa alkoholikulttuurissa sober curious -ilmiön viitekehyksessä. Olen perehtynyt sukupuolittuneen alkoholikulttuurin historiaan sekä sukupuolen ja alkoholikulttuurin leikkauspisteisiin 2020-luvulla. Teoreettisena kehyksenä on hyödynnetty Foucault'laisesta ajattelusta ammentavaa hallinnan analytiikkaa ja Butlerin perintöä performatiivisen sukupuolen tutkimuksesta. Tutkielman aineistona toimineita Darravapaa-keskusteluja on analysoitu diskurssianalyysin tutkimusperinteeseen nojaten. Tutkimuksen tuloksena tyttöys jäsentyy kahden keskeisen merkityssysteemin, projektin ja itsekurin kautta. Tyttöyden merkitykset projektina ja itsekurina syntyvät vuorovaikutuksessa sukupuolittuneen alkoholikulttuurin normistoon ja sober curious -ilmiön uusiin rationaliteetteihin.

Projektiksi ja itsekuriksi artikuloituvat tyttöyden merkityssysteemit risteävät ja limittyvät toisiinsa muodostaen paitsi laajan myös ristiriitaisen vaatimusten verkoston, jonka kanssa 2020-luvun nuoret naiset ja tyttöyteen samastuvat elävät. Tyttöyden projektissa nuoret naiset sekä vapautuvat ja toteuttavat itseään, että vastaavat yhteiskunnan heille asettamiin odotuksiin. Itsekuri toimii puolestaan työkaluna, jonka avulla saavutetaan sekä vapautta että mahduteetaan itseä sosiaalisen normistoon sopivaksi. Rosen ja Millerin hallinnan analytiikan käsittein sukupuolittunut alkoholikulttuuri ja sober curious -ilmiö toimivat viitekehyksinä tyttöyden hallinnallisuudelle, jonka rationaliteetti on projekti ja keskeisin teknologia on itsekuri (Rose & Miller 2010).

Tyttöyden projektin ja itsekurin kautta nuoret naiset tuottavat itsestään vapaita ja vastuullisia yksilöitä. Aikamme alkoholikulttuurissa nuorilta naisilta esimerkiksi odotetaan kosteita juhlatapoja ja vapautumista performoivaa juhlimista. Samaan aikaan heidän on kuitenkin pidettävä tarkoin huolta siitä, ettei juominen vahingossa valuisi yli ja rikkoisi ”hyvän naisen” roolia. Onnistuakseen tässä projektissa on esimerkiksi säädeltävä humalaa ja itsen heteroseksuaalista näkyvyyttä yöelämässä. Vastuullisen yksilön rakennusprojektissa nuoret naiset myös kokevat

olevansa velvoitettuja jatkuvaan muiden huomioimiseen ja sosiaalisten tilanteiden kannatte-
luun. Vastuullista yksilöä rakennetaan läpeensä tiedostaviksi pyrkivillä kulutusvalinnoilla, ja
sosiaalisen median aikakaudella tiedostavuuden ihanne piirtyy alati nousevaksi käyräksi. Ron-
jan sanoin: *on oltava tietoinen milloin vittu mistäkin.*

Sober curious luo tyttöyden ja alkoholikulttuurin hallinnallisuuteen omanlaisiaan vapauksia ja
sääntöjä: raitisteluun kuuluva itsetutkiskelu vapauttaa ja tuottaa onnellisuutta, mutta myös
luo edellytyksiä tiukentuvalle itsekurille. Raitistelusta saattaa tulla tapa esimerkiksi tiukentaa
yksilön ruoka- ja kehosuhdetta. Sober curious piirtyy tutkimuksessa myös viitekehykseksi, joka
kutsuu yksilöitä rakentamaan vapauttaan. Tutkielman keskeinen havainto vapaudesta on
myös se, että sekä dokailulle että raitistelulle löydetään feministisiä ja vapauttavia merkityk-
siä. Juominen voidaan nähdä keinona irtisanoutua tyttöyttä tyypistä stereotyyppioista, ja rai-
tistelulla taas voidaan irtisanoutua itseä ja muita vahingoittavista ilmiöistä. Toisaalta myös lo-
puttomaksi piirtyvä kontrolli on läsnä, joi tai ei.

Itsekurin ilmenemismuodoissa näkyy länsimaisen yksilökeskeisen kulttuurin normisto, ja mi-
näkuvan tarkka vartioiminen saa sober curious -ilmiön viitekehyyksessä uudenlaisia sovelluksia.
Analysoimissani keskusteluissa vallan ja vapauden hetket kietoutuvat toisiinsa dynaamisella
tavalla. Sekä raitistelu että dokaaminen voidaan nähdä Butlerin käsittein *kumouksellisina ruu-
miillisina tekoina*, sillä niissä remontoidaan normistoa, joilla nuorten naisten juomista tai juo-
mattomuutta on perinteisesti merkityksellistetty (Butler 2006, 170). Kumouksellisten tekojen
tuolla puolen ei kuitenkaan näytä odottavan rajaton vapaus vaan uusia asemaansa vakiinnut-
tavia hallinnallisuuksia. Sober curious tarjoaa nuorille naisille uudenlaisia rationaliteetteja,
joilla omaa alkoholisuhdetta, tyttöyttä ja minuutta voidaan jäsentää. Uusien mahdollisuuksien
avautuessa yksilöt kokevat vapautta, mutta uuden rationaliteetin vakiinnuttaessa asemansa
syntyy myös uusia velvoitteita, kokemuksia vallasta. (esim. Rose & Miller 2010; Simmel 1900.)

Hallinnan uusien ilmenemismuotojen ymmärryksen lisäksi tämä tutkielma tuottaa tietoa itse-
kurin sukupuolittuneista ulottuvuuksista: itsekuri nimittäin toimii turvattomassa yöelämässä
suojakilpenä nuorille naisille. Kyse ei hahmottomista uhrin ja tekijän positioista vaan siitä, että
useimmin naiset ovat uhreja ja miehet tekijöitä. Tämä edesauttaa turvattomuuden kokemus-
ten syntymistä ja sitä, että vastuu miesten huonosta käytöksestä ja jopa väkivallasta siirretään

osin naisen vastuulle. Suojautuakseen turvattomassa yöelämässä nuoret naiset käyttävät humalan säätelemistä työkaluna, jonka tavoitteena on taata koskemattomuutta ja ylläpitää turvallisuutta. Humalan säätelemisen lisäksi oman näkyvyyden säätely toimii nuorille naisille turvallisuuden teknologiana. Jos yöelämässä herättää huomiota väärällä, esimerkiksi liian seksuaaliseksi mielletyllä tavalla, voi nuoren naisen turvallisuus järkkä. Vastaavia tuloksia on löytynyt myös aiemmin nuorten naisten ja yöelämän risteyksiä kartoittaneesta aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta (esim. Nicholls 2020; MacLean ym. 2018; Lennox ym. 2017).

Tutkielman teoreettinen viitekehys ja sitä myöten myös metodologinen asento on nojannut pitkälti siihen oletukseen, että elämme yksilökeskeisessä kulttuurissa, jossa jokainen on vastuussa itsestään ja vapaudestaan. Hallinnan analytiikan näkökulmasta tämä kuvastaa itsestään selvästi uusliberalistista maailmankuvaa, jossa kaikki lopulta kietoutuu osaksi taloutta. Tällainen teoreettinen viitekehys on oivallinen työkalu aikamme poliittistaloudellisten virtausten analysoimiseksi mutta ei kaiken kattava. Hämäläisen (2023) mukaan hallinnan analyysi voi myös tuottaa monotonista ja rajoittunutta tietoa ajasta ja kulttuurista, sillä painottamalla yksinomaan tiettyä näkökulmaa tulemme väistämättä myös sivuuttaneeksi jotakin mahdollisesti olennaista (Hämäläinen 2023, 96). Self-helpin ja itsensä kehittämisen viitekehykseen asettuvan *raitistelun* tapauksessa Hämäläisen esittämä vinouma voi tuottaa viileää ja ennen kaikkea rajoittunutta ihmiskuvaa.

Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt luopumaan ehdottomuudesta. Tutkielman tulosten keskeinen metateema onkin nähdäkseni se, että *raitistelussa* sekä yksilön onni että yhteisön ja rakenteiden muuttaminen voivat tässä tapauksessa kulkea käsi kädessä. Tämä johtopäätös haastaa sosiologian ja kulttuuriteorian perinteisen konsensuksen siitä, että psykologinen puhe peittää alleen kaiken ”aidosti tärkeän”, rakenteellisen ja poliittisen, ja että vain muuttamalla rakenteita yksilökin voi olla aidosti onnellinen. Joko-tai-ajattelun sijaan raitistelu on nuorille naisille sekä-että. Raitistelun viitekehykseen asettuvien keskustelujen ja somesisältöjen kautta yksilö pääsee tutustumaan itseensä ja halutessaan työstämään minuuttaan. Darravapaan keskustelut ovat oiva esimerkki tilasta, joka tarjoaa vertaistukea ja uudenlaisia tapoja ymmärtää omia kokemuksiaan.

Aiemmissa tutkimuksissa (esim. THL 2018; Herman-Kinney & Kinney 2013) on tunnistettu, että raittiutta joudutaan alkoholinormatiivisessa yhteiskunnassa perustelemaan, ja yksilö voi kokea tästä merkittäviä paineita. Sober curious antaa uudenlaisen hyväksyttävän viitekehyksen monenasteisille alkoholisuhteen muutoksille aina juomisen pohtimisesta sen vähentämiseen ja täydelliseen lopettamiseen. Se on joustava ja kunkin yksilön tarpeisiin aiempia viitekehyksiä mutkattomammin taipuva tapa jäsentää alkoholisuhdetta. Kosteissa juhlissa ei välttämättä enää tarvitse esittää juovansa alkoholia suojellakseen mainettaan, kun voi sanoa olevansa sober curious (ks. Herman-Kinney & Kinney 2013, 82–86).

Darravapaa-keskustelut ovat keskusteluja 2020-luvun raitistelusta mutta myös keskusteluja tyttöinä kasvamisesta vallitsevassa alkoholikulttuurissa. Keskustelemalla tyttöinä kohtaamistaan ilmiöistä puhujat myös luonnostelevat uusia ideoita ja tapoja olla ja elää nuorena naisena. Tytöt juovat ja humaltuvat sekä kärsivät krapuloista. Ja jos tytöt eivät juo, ei päätöksen taustalla oleva syy välttämättä liity lainkaan sukupuoleen. Kyse on sekä yksilöllisen onnen etsimisestä ja työstämisestä että rakenteellisten mahdollisuuksien avaruuden laajentumisesta. Kun tyttöyden merkitykset väljentyvät ja monipuolistuvat, yhä useammalla on mahdollisuus löytää itsensä kulttuurista ja siten kokea olevansa vapaa sekä onnellinen.

6.2 Ajankuvaa pienoisuiversumissa

Tutkimuksen löydökset ovat ajankuvaa pienoisuiversumissa. Suhteellisen pienen ja rajatun viitekehyksen yksilöiden jakamat kokemukset tyttöydestä, juomisesta ja juomattomuudesta sekä elämästä sosiaalisen median aikakaudella heijastelevat myös laajemmin jaettua aikalaisuutta. Elämme ajassa, jossa jokaisen tulee rakentaa itsestään ja elämästään erityinen (esim. Foucault 1982). Tässä ajassa minäkuvan vartiointi ja loputon itsekontrolli ovat laajalti jaettuja minäteknologioita, tapoja tavoitella tuota ihanteellista ja ehyttä minää. Jokaista yksilöä koskee vaatimus olla vapaa ja vastuullinen (ks. Rose 1990). Tutkielman analysoimia tyttöyden merkityksiä ei voi kuitenkaan tyypittää vain ajankuvan ilmentymiksi. Projektit ja itsekuri ovat monin eri tavoin paikantuvia ilmiöitä, ja tämä tutkielma tuo näkyväksi 2020-luvun somesfääriin ja tyttöyden kokemuksiin samastuvien minuuden projektit ja itsekurin muodot.

Tutkimani pienoisuniversumin sukupuolittunut laita tulee esiin esimerkiksi, kun aineiston puhujat leikittelevät kokemustensa subjektipositioiden perspektiivimuutoksilla. Eläytymällä esimerkiksi keski-ikäisen miehen subjektipositioon krapulassa koettu ahdistus liiasta äänekkyydestä tai tilan ottamisesta muuttuu humoristiseksi ajatukseksi. Näin nuoren naisen darramorkkiksista artikuloituu esiin tässä tutkielmassa tyttöydeksi nimetty ylisukupolvinen kokemusmaailma ja sosiaalinen kategoria. Tytön tulee kannatella sosiaalisia tilanteita muttei olla milloinkaan liikaa (ks. Tanskanen 2021). Tutkielman aineiston keskustelijoille ajatus keski-ikäisestä miehestä murehtimassa edellisillan sosiaalisen kannattelun onnistumista tuntuu vähemmän todelta ja siksi humoristiselta skenaariolta. Tämän lisäksi tutkielmassa esiin nousevat yöelämän turvattomuuden teemat ovat karu esimerkki siitä, että myös uusliberalistinen oman onnensa seppä elää sukupuolittuneessa sosiaalisessa todellisuudessa, joka on potentiaalisesti vaarallinen nuorille naisille.

Ei ole ihme, että sober curious -ilmiöstä on tullut erityisesti nuorille naisille tärkeä sosiaalinen viitekehys. Sober curious toimii nuorille naisille uudenlaisena vapautumisen ja itsensä kehittämisen varantona suhteessa perinteiseen sukupuolittuneeseen alkoholikulttuuriin. Sen viitekehyksessä keskustellaan paitsi juomisesta ja juomattomuudesta, myös käsitellään ja rakennetaan tapoja olla nuori nainen tässä ajassa. Analysoimissani Darravapaan sisällöissä esimerkiksi normalisoidaan sekä juopunutta feminiinisyyttä että omaehtoista feminististä raitistelua. Raitistelu ja siihen liittyvä kokonaisvaltainen itsensä kehittäminen toimii nuorille naisille myös minäteknologiana, jolla muutetaan aiempia valtasuhteita (vrt. Markula 2004). Jos 1960-luvulta alkaen naiset vähitellen siirtyivät alkoholikulttuurin nurkasta kohti tanssilattian keskusta, 2020-luvulla sober curious voi tehdä tanssilattiasta aiempaa inklusiivisemmän, tiedostavamman ja turvallisemmän.

Palaan vielä pohtimaan 1970-luvulta alkaen kulttuuriteoreetikkojen esittämää huolta siitä, että terapeutin kulttuurin psykologinen puhe peittää alleen rakenteellisia ongelmia, jotka voitaisiin ratkaista vain kollektiivisesti. Nikolas Rosen (1990) mukaan meistä on tullut intensiivisen subjektiivisia olentoja (Rose 1990, 3). Myös tämän tutkielman tulokset tukevat käsitystä siitä, että oman onnen yksilöllinen rakentaminen muodostuu ajassamme yksilön keskeiseksi elämäntehtäväksi. Sober curious kuitenkin edustaa myös rakenteellista muutosta, sillä se uu-

distaa alkoholinormatiivisen kulttuurihistorian sukupuolittunutta normistoa. Tämän tutkielman valossa näyttää siltä, että sober curious -ilmiön kontekstissa avautuu kulttuurinen momentum, jossa sekä yksilön onni että rakenteiden muutokset voivat olla läsnä yhtä aikaa. Käsiällä olevalla murroksella on sukupuolipoliittinen merkitys, sillä se raivaa tilaa aiemmin syrjään työnnetyille sukupuolen representaatioille ja monimuotoiselle tyttöydelle. Muuttamalla alkoholikulttuurin rakenteita yksilöille avautuu raitistelun kontekstissa uusia rakenteellisia tiloja olla ja käsitteellistää omaa olemistaan. Se myös tarjoaa kannustavan viitekehyksen oman onnen löytämiselle. Feministisen onnellisuuden rakentaminen muuttaa myös rakenteita yksilön ympärillä, sillä feminismin klassikoita lainaten: henkilökohtainen on poliittista (esim. Friedan 1963; Millet 1970).

6.3 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimusehdotuksia

Tutkittaessa tiettyyn sosiaaliseen kategoriaan paikantuvia merkityksiä on syytä pohtia, miten inklusiivisia tai ulossulkevia nuo merkitykset ovat; keitä ovat tutkielmani tytöt?

Tutkimuksen aineiston puhujat näyttävät keskustelevan pitkälti yhteisestä tieto- ja kokemuspohjasta käsin suhteessa tyttöyteen ja sukupuolittuneen alkoholikulttuurin ristiriitaisiin odotuksiin. Tyttöyden projektin ja itsekurin merkitykset saavat toki moninaisia sävyjä aineiston moniäänisyyden ansiosta, mutta esiin artikuloituvat sävyt ovat kuitenkin kaikkien keskustelijoiden tunnistamia. Tämä ei tarkoita sitä, että tutkielmassa esitetyt tyttöyden merkitykset olisivat samastuttavia kaikille maailman tytöille. Aineistossa rakentuvat tyttöyden merkitykset paikantuvat internet-aikakauden tyttöydeksi, ja ne vaikuttavat olevan samastuttavaa ainakin milleniaali- ja z-sukupolven naisille.

Tutkielman tavoittama tyttöys näyttää myös keskiluokkaiselta tyttöydeltä, sillä puhujat pitävät sober curious -viitekehyksen kulttuurisia varantoja itselleen luontevina tapoina jäsentää omaa alkoholisuhdetta. Aiemmassa tutkimuksessa on raportoitu työväenluokkaisten naisten kohtaavan hyvinkin tiukkaa moraalista vartiointia suhteessa alkoholin käyttöön tai käyttämättä jättämiseen (Lennox ym. 2017; Skeggs 1997; Nicholls 2015). Haavoittuvuus- ja toipumispuhe pitävät diskursiivista valtaa työväenluokkaisten naisten alkoholisuhhteessa. Sober curious -viitekehys ei siis ole kaikille naisille yhtä mutkaton samastumispinta, vaan samastumisen ainekset ovat myös luokkakysymyksiä.

Tutkielman aluksi avasin omaa asemoitumistani suhteessa tutkimaani aiheeseen ja aineistoon. Refleksiivisen johdannon tarkoituksena oli tehdä tiettäväksi, ettei tutkielma katso tutkittaviaan kriittisen etäisyyden päästä. Tutkimalla itseäni lähellä olevaa ilmiötä ja tekemällä tätä kriittistä intiimiyttä läpinäkyväksi olen pyrkinyt madaltamaan tutkimuksen tekoon väistämättä liittyviä valtasuhteita (ks. Spivak 2016). Pohdin aluksi myös, miksi käyttäisin tyttöyden käsitettä, ja antaisiko oma tyttöyden kokemukseni minulle sosiologina mandaatin tutkia tyttöyttä. Kuten tutkielmassa on käynyt ilmi, tyttöys on monimutkainen, ylisukupolvinen ja alati ajassa muuntuva sosiaalinen kategoria. Kuten kriittisen intiimiyden ajatuksessa ylipäättään, myös tutkimalla tyttöyttä läheltä voidaan tavoittaa jotakin mahdollisesti muunlaisissa tutkimusasetelmissa pimentoon jääviä merkityksiä. Mikään tutkimustapa tai -asetelma ei kuitenkaan voi kuvata tutkimaansa ilmiötä täydellisesti. On tärkeää, että sosiologian kentällä tehdään nyt ja tulevaisuudessa moniäänistä tutkimusta. Moniäänisellä tutkimuksella tuotetaan monin tavoin paikantunutta tietoa. (Hoskin 2022.)

Kuten tutkielmassa on esitetty, sukupuolittuneen alkoholikulttuurin normatiiviseksi toimijaksi määrittyä edelleen mies. Alkoholikulttuuri on rakentunut maskuliinisilla ehdoilla, eikä kulttuuri ole huomaavainen tai mutkaton nuorille naisille. Tutkielmassa kuvataan alkoholikulttuurin sukupuolittuneita kaksoisstandardeja ja teknologioita, joita nuoret naiset käyttävät selvittääkseen näiden standardien kanssa. Voidaan kuitenkin kysyä, keitä alkoholikulttuuri oikeastaan palvelee? Ovatko esimerkiksi nuoret miehet enemmän kotonaan ja turvassa alkoholikulttuurin kontekstissa? Miehet kohtaavat naisia harvemmin yöelämässä esimerkiksi seksuaalista häirintää, mutta ei kostea yöelämä täysin miehillekään harmittomalta vaikuta. Miehet kohtaavat myös sukupuolitettuja sosiaalisia odotuksia liittyen juomiseen, ja nuo kaiut kuuluvat myös tämän tutkimuksen aineiston läpi. Esimerkiksi Katri viittaa pyrkineensä ryyppäämään *jätkämäisesti*, eli paljon ja kovaa humalaa tavoitellen. Olisikin kiinnostavaa saada sosiologian kentälle tutkimusta myös merkityksistä, joita nuoriin miehiin kiinnittyy sober curious -ilmiön kontekstissa. Millaista on jätkänä työstää omaa alkoholisuhdetta kulttuurissa, joka lähtökohteisesti olettaa ja yllyttää miestä pitämään alkoholia sosiaalisen elämänsä keskiössä?

Muita mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita on esimerkiksi se, millaisia merkityksiä raitistelevat nuoret aikuiset antavat juhlimiselle. Onko selvin päin juhliminen tapa nollata ja rentoutua vai kenties alkoholinormatiivisen kulttuurin sosiaalinen velvoite nuoren aikuisen elämässä? Myös sober curious -ilmiön yhteisöt ovat kiinnostava alue sosiologiselle tutkimukselle. Millainen yhteisö on esimerkiksi sober-vaikuttaja Hanna Tikanderin Selvin päin -nettiretriitti (ks. Selvin päin 2023 b)? Entä millaisena Darravapaan järjestämät Sober Furious -yökerhotapahtumat koetaan yhteisöllisyyden näkökulmasta (ks. Darravapaa 2023 a)? Tässä tutkielmassa on tutkittu sosiaalisen median ammattilaisten ja mielipidevaikuttajien käymiä keskusteluja raitistelusta ja tyytöydestä, mutta tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tehdä myös vaikuttajien seuraajakuntaan painottuvaa tutkimusta. Tutkimusta voisi tehdä esimerkiksi haastattelemalla tai etnografisin menetelmin esimerkiksi Tikanderin Selvin päin -nettiretriitin tai Sober Furious -yökerhotapahtumien viitekehyksissä.

Tulevaisuudessa tarvitaan lisää sosiologista raitistelun tutkimusta. Tutkimalla raitistelua ja sen uusia ilmenemismuotoja pääsemme käsiksi myös muihin ajassamme liikkuviin minän työstämisen käytäntöihin. Niiden systemaattinen tutkimus ja vertailu edesauttavat aikamme hallintavallan ja minäprojektien kokonaisuuden hahmottamista.

Lähteet

Aineisto:

Darravapaa (2021a) Milleniaalit & raitistelu. Instagram-live. URL: <https://www.instagram.com/tv/COqXYUoAX4C/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng==> Viitattu 18.10.2023.

Darravapaa (2021b) Jenni Rotonen, onko feminismiä dokata miehet pöydän alle? Darravapaana-podcast: K1, J6. Julkaistu Yle-Areenassa. URL: <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50931479> Viitattu 18.10.2023.

Darravapaa (2021c) Feminismiä, gänää ja raittiutta. Instagram-live. URL: https://www.instagram.com/tv/CWlTf_1gcPa/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng== Viitattu 18.10.2023.

Kirjallisuus:

Ahonen, J. (2008). Raittiuden mahdollisuus. Teoksessa M. K. Niemi (Toim.), *Kiitos ei!*

Kieltäytymisen kulttuurihistoriaa (ss. 78–104).

Alasuutari, P. (1992). *Desire and craving: A cultural theory of alcoholism*. State University of New York Press.

Alko (2023) 5-4-3-2-1-0: Alkon historia. URL: <https://www.alko.fi/alko-oy/yritys/5-4-3-2-1-0> Viitattu 20.4.2023 Viitattu 15.5.2023.

Aula, P., Matikainen, J., & Villi, M. (Toim.). (2006). *Verkkoviestintäkirja*. Yliopistopaino.

Berger, P., & Luckmann, T. (2010). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen—Tiedonsosiologinen tutkielma*. Gaudeamus.

Bordo, S. (2003). *Unbearable weight feminism, Western culture, and the body* (10th anniversary ed.). University of California Press.
<https://doi.org/10.1525/9780520930711> Viitattu 30.6.2023.

boyd, d. m., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230.

boyd, danah. (2009). *Social Media is Here to Stay... Now What?* <https://www.danah.org/papers/talks/MSRTechFest2009.html> Viitattu 13.9.2023.

Butler, J. (2004). *Undoing Gender*. Routledge.

Butler, J. (2006a). *Bodies that Matter*.

Butler, J. (2006b). *Hankala sukupuoli: Feminismi ja identiteetin kumous* (T. Pulkkinen & L.-M. Rossi, Käänt.; 7. painos). Gaudeamus.

Caluzzi, G., MacLean, S., & Pennay, A. (2020). Re-configured pleasures: How young people feel good through abstaining or moderating their drinking. *International Journal of Drug Policy*, 77.

Canth, M. (1885). *Työmiehen vaimo*. G. L. Söderström; Kansallisarkisto. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/teos/binding/1907999?page=8>

ChatGPT (2023) GPT-3.5. URL: <https://chat.openai.com> Viitattu 5.10.2023.

Darravapaa (2021d) URL: <https://www.instagram.com/p/CNFJDKO-JetJ/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng%3D%3D> Viitattu 4.5.2023.

Darravapaa (2023a) Alkoholiton yökerhoklubi Sober Furious. URL: <https://www.darravapaa.fi/soberfurious> Viitattu 6.7.2023.

Darravapaa (2023b) Instagram-postaus raittiuden vuosipäivästä. Tilille jaettu seuraajan viesti.

URL: <https://www.i>

[instagram.com/p/CufH5O1tYhy/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng%3D%3D&img_index=1](https://www.instagram.com/p/CufH5O1tYhy/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng%3D%3D&img_index=1) Viitattu 11.5.2023.

Darravapaa (2023c) Instagram-postaus baari-iltoihin kulutetusta rahasta. Kuvakaappaus seurajille toteutetusta kyselystä. URL: <https://www.instagram.com/p/CuUvAJaN-Vi/?igshid=MTc4MmM1Yml2Ng==> Viitattu 11.5.2023.

Darravapaa (2023d) Darravapaan Instagramtilin etusivu. URL: <https://www.instagram.com/darravapaa/?igshid=MzRIODBiNWFIZA%3D%3D> Viitattu 2.10.2023.

Demokraatti (2019) Istahda 1970-luvun baarin pöytään ja kuuntele jukeboksista juomalaulu –

Työmiehen lauantai -näyttely sukeltaa suomalaiseen alkoholihistoriaan Tampereella. URL:

<https://demokraatti.fi/?p=621718> Viitattu 16.9.2023.

Denzin, N. K., & Giardina, M. D. (2007). *Ethical Futures in Qualitative Research: Decolonizing the Politics of Knowledge*. Routledge.

Deveaux, M. (1994). Feminism and Empowerment: A Critical Reading of Foucault. *Feminist Studies*, 20(2), 223–247.

Dietler, M. (ei pvm.). Alcohol: Anthropological/Archaeological Perspectives. *Annual Review of Anthropology*, 35, 229–249.

Ehrenreich, B. (2009). *Bright-sided: How the relentless promotion of positive thinking has undermined America*. Metropolitan Books.

Foucault, M. (1997). Ethics: Subjectivity and truth. Teoksessa P. Rabinow (Toim.), *Essential works of Michel Foucault, 1954-1984* (ss. 207–222). New Press.

Foucault, M. (1998). *The Will to Knowledge, History of Sexuality*. Penguin.

Foucault, M. (2000). Power. Teoksessa J. D. Faubion (Toim.), *Essential Works of Foucault, 1954–1984*. New York Press.

Foucault, M. (2005). *Tarkkailla ja rangaista*. Otava.

Foucault, M. (2008). *The birth of biopolitics: Lectures at the Collège de France, 1978-1979*. Palgrave Macmillan.

Foucault, M. (1982). *Technologies of the Self*. <https://foucault.info/documents/foucault.technologiesOfSelf.en/> Viitattu 10.10.2023.

Friedan, B. (1963). *The Feminine Mystique*. W.W. Norton & Co.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age* (s. vii+256–vii+256). Polity Pr.

- Giddens, A. (2008). *The transformation of intimacy: Sexuality, love and eroticism in modern societies*. Polity.
- Gil, R. (2007). Postfeminist Media Culture: Elements of a Sensibility. *European Journal of Culture Studies*, 10(2), 147–166.
- Griffin, C., Bengry-Howell, A., & Hackley, C. (ei pvm.). ‘Every time I do it I absolutely annihilate myself’: Loss of (self-)consciousness and loss of memory in young people’s drinking narratives. *Sociologi*, 43(3), 457–476.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.
- Heiskala, R. (2000). *Toiminta, tapa ja rakenne. Kohti konstruktionistista synteesiä yhteiskuntateoriassa*. Gaudeamus.
- Helsingin Sanomat. (2019) *Krapula-ahdistukseen kyllästyneet nuoret julistavat sanomaansa sosiaalisessa mediassa: Perinteinen raittiusliike sai haastajan ”kokeilevasta alkoholittomuudesta”*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006194013.html> Viitattu 6.6.2023
- Helsingin Sanomat. (2023) *Kolumni | Ikivanhat ilmiöt ovat yhtäkkiä saaneet uusia nimiä, ja se kertoo paljon aikamme ahdistavuudesta*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000009294395.html> Viitattu 7.6.2023.
- Herman-Kinney, N. J., & Kinney, D. A. (2013). Sober as Deviant: The Stigma of Sobriety and How Some College Students “Stay Dry” on a “Wet” Campus. *Journal of Contemporary Ethnography*, 42(1), 64–103. <https://doi.org/10.1177/0891241612458954> Viitattu 7.8.2023.
- Holland, J., Ramazanoglu, C., Sharpe, S., & Thomson, R. (ei pvm.). *The male in the head: Young people, heterosexuality and power*. Tufnell Press.
- Holmila, M. (1992). Runsas juominen naisten poikkeavana käyttäytymisenä. *Alkoholipolitiikka*, 57(2).

- Hoskin, R. A. (2022). *Feminizing theory: Making space for femme theory*. Routledge.
- Huhtanen, P., Miekkala, M., Mustonen, H., & Mäkelä, P. (2011). *Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 1968–2008: Juomatapatutkimuksen tuloksia (26/2011)*. THL.
- Hämäläinen, N. (2015). Self-help – rakkaus, muutos, talous ja terapia. *niin & näin*, 84(1), 80–84.
- Hämäläinen, N. (2023). *The making of the good person: Self-help, ethics and philosophy*. Routledge.
- Härkönen, J., Savonen, J., Virtala, E., & Mäkelä, P. (2017). *Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 1968–2016: Juomatapatutkimusten tuloksia (3/2017)*. THL.
- Illouz, E. (2003). *Oprah Winfrey and the Glamour of Misery*. Columbia University Press.
- Illouz, E. (2007). *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. Polity Press.
- Illouz, E. (2012). *Why Love Hurts: A Sociological Explanation*. Polity Press.
- Instagram (2023 a) Ronja Salmen Instagram-tilin @ronja.salmi etusivu. URL: <https://instagram.com/ronja.salmi?igshid=MzRIODBiNWFIZA==> Viitattu 3.10.2023.
- Instagram (2023 b) Jenni Rotosen Instagram-tilin @jennipupulandia etusivu. URL: <https://instagram.com/jennipupulandia?igshid=MzRIODBiNWFIZA==> Viitattu 10.10.2023.
- Jokinen, A. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Kaisto, J., & Pyykkönen, M. (2010). *Hallintavalta: Sosiaalisen, politiikan ja talouden kysymyksiä*. Gaudeamus.
- Kellomäki, A. (2019). *Tiedostavan siemäilun taito*. Atena.
- Kondo, M. (2014). *The Life-Changing Magic of Tidying Up: The Japanese Art of Decluttering and Organizing*. Ten Speed Press.
- Laaksonen, S.-M., Matikainen, J., & Tikka, M. (2013). *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Vastapaino.
- Lasch, C. (1980). *The Culture of Narcissism: American Life in an Age of Diminishing Expectations*. W.W. Norton & Co.

- Lasch, C. (1984). *The Minimal Self: Psychic Survival in Troubled Times*. W.W. Norton & Co.
- Leaver, T., Highfield, T., & Abidin, C. (2020). *Instagram: Visual Social Media Cultures*. Polity Press.
- Lehtonen, M. (2014). *Maa-ilma*. Vastapaino.
- Lennox, J., Emslie, C., Sweeting, H., & Lyons, A. (2018). The role of alcohol in constructing gender & class identities among young women in the age of social media. *International Journal of Drug Policy*, 58, 13–21. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2018.04.009> Viitattu 10.10.2023.
- Leyshon, M. (2008). "We're stuck in the corner": Young women, embodiment and drinking in the countryside. *Drugs: Education, Prevention & Policy*, 15(3), 267–289.
- Lintonen, T., Mäkelä, P., Härkönen, J., & raitasalo, K. (2015). Tulevat sukupolvet eivät ole raitistumassa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 1(80), 46–53.
- Luostarinen, M. (2011). *Social media economy*. Books on Demand GmbH.
- MacLean, S., Pennay, A., & Room, R. (2018). "You're repulsive": Limits to acceptable drunken comportment for young adults. *International Journal of Drug Policy*, 53, 106–112.
- Mannila, T. (2019). *What A Girl Feelz*. URL: <https://taikamannila.com/what-a-girl-feelz/> Viitattu 9.10.2023.
- Markham, A. N. (2011). Internet research. *Qualitative research*, 3, 111–127.
- Markula, P. (2004). "Tuning into One's Self:" Foucault's Technologies of the Self and Mindful Fitness. *Sociology of Sport Journal*, 21(3), 302–321. <https://doi.org/10.1123/ssj.21.3.302> Viitattu 20.7.2023.
- McGee, M. (2005). *Self Help, Inc: Makeover Culture in American Life*. Oxford University Press.
- McGee, M. (2012). From Makeover Media to Remaking Culture: Four Directions for the Critical Study of Self-Help Culture. *Sociology Compass*, 6(9), 685–693.
- Millet, K. (2016). *Sexual Politics*. Columbia University Press.
- Mills, C. W. (2015). *Sosiologinen mielikuvitus*. Gaudeamus.

- Mäkelä, P., Härkönen, J., Lintonen, T., Tigerstedt, C., Warpeniua, K., & Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos (Toim.). (2018). *Näin suomi juo: Suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat*. THL.
- Nicholls, E. (2016). "What on earth is she drinking?" Doing Femininity through Drink Choice on the Girls' Night Out. *Journal of International Women's Studies*, 17(2), 77–91.
- Nicholls, E. (2017). "Dulling it down a bit": Managing visibility, sexualities and risk in the Night Time Economy in Newcastle, UK. *Gender, Place and Culture : A Journal of Feminist Geography*, 24(2), 260–273. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2017.1298575> Viitattu 25.8.2023.
- Nicholls, E. (2020). 'I feel like I have to become part of that identity': Negotiating femininities and friendships through alcohol consumption in Newcastle, UK. *International Journal of Drug Policy*, 81, 102524. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2019.07.019> Viitattu 25.8.2023.
- Nicholls, E. (2021). Sober Rebels or Good Consumer-Citizens? Anti-Consumption and the 'Enterprising Self' in Early Sobriety. *Sociology*, 55(4), 768–784. <https://doi.org/10.1177/0038038520981837> Viitattu 25.8.2023.
- Ojanen, K. (2011). Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari, & S. Aaltonen (Toim.), *Entäs tytöt? Johdatus tyttötutkimukseen*. Vastapaino.
- Ouellette, L. (2019). Spark Joy? Compulsory Happiness and the Feminist Politics of Decluttering. *Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research*, 11, 1–17. <https://doi.org/10.3384/cu.2000.1525.191108> Viitattu 15.8.2023.
- Pupulandia (2023) Jenni Rotosen blogi. URL: pupulandia.fi Viitattu 25.8.2023
- Pynnönen, A. H. (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Teoksessa *Varjosta valokeilaan: Kriittisiä diskurssianalyyssejä huonosta johtamisesta*. University of Jyväskylä. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/42412> Viitattu 31.8.2023.
- Rieff, P. (1966). *The triumph of the therapeutic: Uses of faith after Freud*. Harper & Row.

- Rolfe, A., Orford, J., & Dalton, S. (2009). Women, Alcohol and Femininity: A Discourse Analysis of Women Heavy Drinkers' Accounts. *Journal of Health Psychology, 14*(2), 326–335.
- Rose, N. (1990). *Governing the soul: The shaping of the private self*. Routledge.
- Rose, N., & Miller, P. (2010). *Miten meitä hallitaan? Alkuperäinen teos Governing the Present: Administering Economic, Social and Personal Life*. Vastapaino.
- Rose, N. S. (1999). *Powers of freedom: Reframing political thought*. University Press.
- Rossi, L.-M. (2015). *Muuttuva sukupuoli: Seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Gaudeamus.
- Rottenberg, C. (2018). *The Rise of Neoliberal Feminism*. Oxford University Press.
- Ryöväri (2023) URL: <https://ryovari.fi> Viitattu 2.9.2023.
- Salo, U.-M. (2011). Tyttöys tutkimuksen kohteena. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari, & S. Aaltonen (Toim.), *Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen*. Vastapaino.
- Sanders, J. (2019). Resistance and Fitting in: A Qualitative Analysis of Young Women in Alcoholics Anonymous. *Alcoholism Treatment Quarterly, 37*, 442–461.
- Schneider, L., & Dornbusch, S. M. (1958). *Popular Religion: Inspirational Books in America*. University of Chicago Press.
- Selvin päin (2023 a) URL: <https://selvinpain.com> Viitattu 8.7.2023.
- Selvin päin (2023 b) Selvin päin nettiretriitti. URL: <https://selvinpain.com/nettiretriitti> Viitattu 5.9.2023.
- Sennett, R. (1976). *The Fall of Public Man*. Knopf.
- Sillanpää, M. (2002). *SÄÄNNÖSTELTY HUVI Suomalainen ravintola 1900-luvulla*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Simmel, G. (1997). *Rahan filosofia*. Doroga.
- Simonds, W. (1992). *Women and self-help culture: Reading between the lines*. Rutgers University Press.

Skeggs, B. (1997). *FORMATIONS OF CLASS AND GENDER: BECOMING RESPECTABLE*.

<https://doi.org/10.4135/9781446217597> Viitattu 15.8.2023.

Skeggs, B. (1999). "Matter out of Place: Visibility and Sexualities in Leisure Spaces." *Leisure Studies*, 18(3), 213–232.

Spivak, G. C. (2016). Cultural pluralism? *Philosophy & Social Criticism*, 42(4–5), 448–455.

Starker, S. (1989). *Oracle at the supermarket: The American preoccupation with self-help books*. Transaction Publishers.

Suoninen, E. (2016). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.

Tanskanen, R. (2021). *Tympeät tytöt – Aikuistumisriittejä*. Into Kustannus.

Thomson, I. T. (2000). *In Conflict No Longer: Self and Society in Contemporary America*. Rowman & Littlefield.

Turner, B. S. (2008). *The Body & Society: Explorations in Social Theory*. SAGE.

Turtiainen, R., & Östman, S. (2013). Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Vastapaino.

Työväenmuseo Werstas (2019) Työmiehen lauantai -näyttely. URL: <https://www.tyovaenmuseo.fi/nayttelyt/menneet-nayttelyt/> Viitattu 6.7.2023.

Urbaani sanakirja (2023) Ratakanan määritelmä. URL: <https://urbanisanakirja.com/word/ratakanana/> Viitattu 20.5.2023.

Voice (2021) Sober curious -ilmiö kasvattaa suosiotaan huimaa tahtia – mikä se on ja mitä sillä tavoitellaan? URL: <https://www.voice.fi/ilmiot/a-207081> Viitattu 5.8.2023.

Warrington, R. (2019). *Sober Curious. The blissful sleep, greater focus, and deep connection awaiting us all on the other side of alcohol*. HarperOne.

Willot, S., & Lyons, A. C. (2012). Consuming Male Identities: Masculinities, Gender Relations and Alcohol Consumption in Aotearoa New Zealand. *Journal of Community & Applied Social Psychology, 22*(4), 330–345.

Yeoman, H. (2019). New year, new you: A qualitative study of Dry January, self-formation and positive regulation. *Drugs: Education, Prevention & Policy, 26*(6), 460–468.